

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN DERS KİTAPLARINDA KÜLTÜREL
DEĞERLERİN AKTARIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMED MAZHAR ŞAHİN

I. TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Hidayet ÖZCAN

II. TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Abdulkerim KARADENİZ

BOLU, MAYIS - 2022

KABUL VE ONAY SAYFASI

Muhammed Mazhar ŞAHİN tarafından hazırlanan “**Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Kültürel Değerlerin Aktarımı**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir. 9/05/2022

Jüri Üyeleri

İmza

I. Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hidayet ÖZCAN
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

II. Danışman
Doç. Dr. Abdulkerim KARADENİZ
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

.....

Üye
Prof. Dr. İhsan KALENDEROĞLU
Gazi Üniversitesi

.....

Üye
Doç. Dr. Enver KAPAĞAN
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Doç. Dr. Mustafa KUNDAKÇI
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,

aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin 01/04/2022 tarihinde Turnitin adlı intihal tespit programından enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 20 olarak tespit edilmiştir.

MUHAMMED MAZHAR ŞAHİN

ÖZET

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DERS KİTAPLARINDA KÜLTÜREL DEĞERLERİN AKTARIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMED MAZHAR ŞAHİN

BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

(TEZ DANIŞMANI: DR. ÖĞR. ÜYESİ HİDAYET ÖZCAN)

(İKİNCİ DANIŞMAN: DOÇ. DR. ABDULKERİM KARADENİZ)

BOLU, MAYIS - 2022

XI + 98

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyenlerin sayısı günden güne artmaktadır. Dil öğretimi ile birlikte o dile ait kültürün tanıtımı da önemli olduğundan Türkçe ders kitaplarındaki kültürel öğelerin araştırılması planlanmıştır. Dil öğretiminde kullanılan materyallerin başında ders kitapları gelmektedir. Ders kitaplarının içerisinde yer alan metinlerin kültürel içerikler barındırması önem arz etmektedir. Zira hedef dilin öğretilmesi sürecinde hedef kültürün aktarımı da ders kitapları aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir. Ders kitaplarında kültürel aktarımın sağlanabilmesi için en önemli bölümün metinler olduğu düşünülmektedir. Ders kitaplarında yer alan metinler, belirlenmiş olan dil seviyelerine uygun kültürel öğeler içermelidir. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın örneklemini Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinin C1 düzeyindeki ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırmaya dahil edilen kitaplar, Türkçe Eğitimi alanında uzman üç öğretim üyelerinin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde belirlenmiş olan ölçütlerden hareketle ve bazı değişiklikler yaparak oluşturdukları tabloya göre incelenmiştir. Çalışmada elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarımıza göre incelenen ders kitapları arasında Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı'nın diğer ders kitaplarına göre Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde belirlenen ölçütlere daha fazla uyumuş olduğu saptanmıştır. Çalışmamızın bir diğer sonucu, ders kitaplarındaki metinler ile veri toplama aracındaki bazı öğeleri ilişkilendirebilecek herhangi bir kültürel öğeye rastlanmamış olmasıdır.

ANAHTAR KELİMELEER: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Kültür Aktarımı, Ders Kitapları

ABSTRACT

TRANSMISSION OF CULTURAL VALUES IN COURSE BOOK USED IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

MA THESIS

MUHAMMED MAZHAR ŞAHİN

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE EDUCATION INSTITUTE

DEPARTMENT OF TURKISH AND SOCIAL SCIENCES EDUCATION

TURKISH TEACHING AS A FOREIGN LANGUAGE

(SUPERVISOR: ASSIST. PROF. DR. HİDAYET ÖZCAN)

(CO-SUPERVISOR: ASSOC. PROF. DR. ABDULKERİM KARADENİZ)

BOLU, MAY 2022

XI + 98

The number of people who want to learn Turkish as a foreign language is increasing day by day. Since the promotion of the culture of that language is important together with the language teaching, it is planned to investigate the cultural elements in the Turkish course books. Course book are the primary materials used in language teaching, and it is important that the texts in the course book contain cultural content. Because in the process of teaching the target language, the transfer of the target culture can also be carried out through course book. It is thought that texts are the most important part in order to ensure cultural transfer in course book. The texts in the course book should contain cultural elements suitable for the determined language levels. In this study, it is aimed to examine the course book used in teaching Turkish as a foreign language in terms of cultural transfer. The sample of this study, which was carried out with the document review method, one of the qualitative research methods, consists of the C1 level course book of Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe and Yedi İklim Türkçe Teaching Sets. The books included in the research were examined according to the table created by three faculty members who are experts in the field of Turkish Education, based on the criteria set in the Common European Framework of Reference for Languages and by making some changes. The data obtained in the study were analyzed by content analysis technique. Among the course book examined according to our research results, It was determined that Yedi İklim Turkish Textbook complied with the criteria set in the Common European Framework of Reference for Languages more than other course book. Another result of our study is that we did not find any cultural elements that could relate the texts in the course book and some items in the data collection tool.

KEYWORDS: Teaching Turkish as a Foreign Language, Cultural Transmission, Course Books

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYAN.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO LİSTESİ	ix
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	x
TEŞEKKÜR	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	5
1.3 Araştırmanın Önemi	5
1.4 Sayıtlar.....	6
1.5 Sınırlılıklar.....	6
1.6 Tanımlar.....	6
2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ	
ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1 Kuramsal Çerçeve.....	8
2.1.1 Dil	8
2.1.2 Kültür.....	10
2.1.3 Dil - Kültür İlişkisi	11
2.1.4 Dil Öğretimi.....	13
2.1.5 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	16
2.1.6 Geçmişten Günümüze Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	18
2.1.7 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı	21
2.1.8 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel Ögeler	23
2.1.9 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları	25
2.1.10 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders	
Kitaplarında Kültür Aktarımı	28
2.2 İlgili Araştırmalar	29
3. YÖNTEM.....	35
3.1 Araştırma Modeli.....	35
3.2 Evren ve Örneklem	35
3.3 Veri Toplama Süreci.....	36
3.4 Verilerin Analizi	37
4. BULGULAR	38
4.1 Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabına Yönelik Bulgular	38
4.2 İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabına Yönelik Bulgular	49
4.3 Yedi İklim Türkçe Ders Kitabına Yönelik Bulgular	61
5. TARTIŞMA	85

6. SONUÇ VE ÖNERİLER	89
6.1 Sonuç	89
6.2 Öneriler	93
7. KAYNAKLAR.....	95

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3-1. Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Öğeler ve Alt Öğeler.....	36
Tablo 4-1. Günlük Yaşam Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler.....	38
Tablo 4-2. Yaşam Şartları Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler	40
Tablo 4-3. Kişiler Arası İlişkiler Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler.....	41
Tablo 4-4. Değerler ve Eğitim Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler	43
Tablo 4-5. Toplumsal Âdetler Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler.....	46
Tablo 4-6. Törenselle Davranışlar Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler	48
Tablo 4-7. Günlük Yaşam Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler.....	50
Tablo 4-8. Yaşam Şartları Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler	51
Tablo 4-9. Kişiler Arası İlişkiler Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler.....	52
Tablo 4-10. Değerler ve Eğitim Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler	54
Tablo 4-11. Toplumsal Âdetler Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler.....	58
Tablo 4-12. Törenselle Davranışlar Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler	59
Tablo 4-13. Günlük Yaşam Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler.....	61
Tablo 4-14. Yaşam Şartları Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler	62
Tablo 4-15. Kişiler Arası İlişkiler Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler.....	64
Tablo 4-16. Değerler ve Eğitim Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler	65
Tablo 4-17. Toplumsal Âdetler Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler.....	71
Tablo 4-18. Törenselle Davranışlar Kültürel Ögesine Ait Alt Öğeler	72
Tablo 4-19. Bulgular Bölümünde Tespit Edilen Kod ve Frekansların Genel Değerlendirmesi	75

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

ADOÇ	: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni
CEFR	: The Common European Framework of Reference for Languages
DLT	: Dîvânu Lugâtî't-Türk
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÖMER	: Türkçe ve Yabancı Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
YDTÖ	: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi
YEE	: Yunus Emre Enstitüsü
YTÖ	: Yabancılarla Türkçe Öğretimi

TEŞEKKÜR

Yeni bir dil öğrenmek, yeni bir kültürle tanışmayı ve dünyaya farklı bir pencereden bakabilmeyi beraberinde getirmektedir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyenlerin sayısının günden güne arttığı düşünüldüğünde Türkçenin öğretimi ile birlikte Türk kültürünün tanıtımının ne denli önemli olduğu âşikârdır. Dil öğretiminde kullanılan materyallerin başında ders kitapları gelmektedir. Bundan dolayı yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak ders kitaplarının gerek dil öğretiminde, gerekse kültür aktarımında yeterli seviyede olması gerekmektedir. Bu çalışmada Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinin C1 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan metinler, kültür aktarımı açısından incelenmiştir. Çalışmanın gelecekte yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanacak olan ders kitaplarının hazırlayıcılarına faydalı olması dileğiyle...

Yüksek lisans ders döneminde ve tez yazım sürecinde desteğini hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hidayet Özcan'a, lisans eğitimimin ilk gününden yüksek lisans tezimin son aşamasına kadar maddî manevî yanımda olan ve bundan sonraki süreçte de yanımda olacağından hiçbir şüphe duymadığım ikinci tez danışmanım Doç. Dr. Abdulkerim Karadeniz'e, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışmalar yapmam noktasında beni teşvik eden Prof. Dr. Ömer Özkan'a ve yüksek lisans eğitimim boyunca alan ile ilgili görüşlerine sıkça başvurduğum Doç. Dr. Enver Kapağan'a teşekkür ederim.

Dünyaya geldiğim günden bugüne kadar ilim yolculuğunda rehberlik yapan, kelâmından ve ilminden feyz alma imkânına eriştiğim muhterem babam Musa Şahin'e, her koşulda sevgi ve şefkatini gördüğüm kıymetli annem Kâmuran Şahin'e, değerli kız kardeşim Beyzanur İrem Şahin'e ve Dr. Selçuk Özkan'a teşekkür ederim.

Hususiyyetle; her daim yanımda olan, kimi zaman ihmal ettiğim yol arkadaşım, kıymetli eşim Gülderen Şahin'e sabrı, anlayışı ve desteği için sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak Kırşehir'de dünyaya gelen Muhammed Mazhar Şahin'i okutan, yetiştiren ve bilim uzmanı olma imkânı sağlayan Türkiye Cumhuriyeti'ne şükranlarımı sunarım...

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, amaç, önem, sınırlılıklar, sayıtlılar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Her şey dil ile vardır ve varlığını sürdürmektedir. Dil yok ise insan yoktur, aile yoktur, kültür yoktur vedahi millet yoktur. Millet olabilmenin en önemli birleştirici unsuru dildir. Millî değerlerini de ancak dilleri aracılığıyla koruyabilirler. Banarlı'ya göre (2021, s.7) *“Yeryüzünde millet fertlerini birbirine bağlayan, birbirlerini sevip anlamakta, hele sevgilerini dile getirmekte onlara yardımcı olan en büyük kuvvet muhakkak ki dildir.”* Dil, insanlar arasındaki iletişimi sağlamak için en kıymetli araç olmasının yanında kullanımının doğruluğu oranında da verilmek istenilen mesajların leticisidir. Dil, bir milletin varoluşundan kalma bir kültür hafızası olmakla birlikte geleceğe aktaracağı en kıymetli mirastır. Schiller'e göre (1943) dil, bir ulusun aynasıdır. Doğan Aksan (1995), dil ile ilgili dilin düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizge olduğunu söyler. Dil, ulusal bütünlük ve gelecek açısından çok kıymetli bir birleştirici ögedir. Dil, insanı diğer canlılardan ayıran, toplu hâlde yaşayan insanları millet hâline getiren, o millete ait olan kültürel değerleri nesillerden nesillere aktaran araçtır. Demirel (2003), dili daha önce yapılan tanımlardan hareketle ortak yönlerini toplayarak aşağıdaki gibi özetlemiştir:

- *“Dil, bir sistemdir.*
 - *Dil, seslerden oluşur.*
 - *Dil, bir iletişim aracıdır.*
 - *Dil, bir düşünme aracıdır.*
 - *Dil, insanların oluşturduğu toplumlarda konuşulur, insana aittir.*
 - *Dil, bir milletin birliğini sağlayan en önemli unsurdur.*
 - *Dil, konuşulduğu toplumun kültürü ile sıkı ilişkiler içerisinde.*
- Onun yaşayışını ve düşünme şeklini yansıtır.”*

Dil, kültürün ve medeniyetin taşıyıcısıdır. Dilin kültürden ayrı olmayacağı bir gerçektir. Kültürü tanımlarken dilin aynası olduğu rahatlıkla söylenebilir. Kültür, bir milletin maddi ve manevi tarihidir. Toplumun hafızasına dayanan ve asırlardır süregelen kültür, zamanın ve mekânın etkisiyle çeşitli değişikliklere uğrayabilmektedir. Türkler tarih boyunca çok geniş bir coğrafyada hüküm sürmüş, farklı milletlerle bir arada yaşamışlardır. Bu durum Türklerin kültürlerini çok geniş bir coğrafyaya taşımasının yanında yeni kültürler tanılmasını bu kültürlerin Türk kültürünü zenginleştirmesini sağlamıştır.

Kültürün aktarıcısının da dil olduğu düşünüldüğünde yeni bir dil öğrenme sürecinde kültürün önemi çok fazladır. Kültürün aktarımı Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde uygulanması gerekmektedir. Zira dil öğretimi aynı zamanda kültürün de öğretimidir. Demircan'a göre (1990) *“insanın anadilini öğrenmesi, kültür edinmesinden başka bir şey değildir.”* Bu bağlamda yabancı dil öğretimi, bir bakıma kültür öğretimidir. Kramsch (1993), yabancı bir dili veya ikinci bir dili öğrenecek olan öğrencilerin mutlaka hedef dilin kültürünü de öğrenmeleri gerektiğini ifade eder. Çünkü ona göre kültürel bağlam öğrenilmeden dil öğrenilmez. Dilin aynı zamanda kültür öğretimi olmasının en temel sebebi, dil içerisinde filizlenip geliştiği kültürün ayrılmaz bir parçasıdır. Bu düşünceden hareketle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrencilere Türk kültürünü ve Türk kültüründe, tarihinde, edebiyatında yer alan önemli öğeleri öğretmek, öğrencilerin Türkçeye karşı müspet bir tavır içerisinde olmalarını ve Türkçeyi daha güzel kullanabilmelerini sağlayacaktır.

Günümüzde insanlık anadili dışında ikinci bir dili öğrenmenin artık bir zaruret olduğunun farkına varmıştır. Bu zaruret hâlinin en önemli sebebi küreselleşen dünyada insanların kendisini sağlam bir yerde konumlandırma çabasıdır. Yeni bir dili öğrenmek istemenin belli başlı sebepleri elbette vardır. İş, eğitim, ticaret, siyaset bu sebeplerden bazılarıdır. Bu sebeplere ek olarak Osmanlı Devleti'nin hüküm sürdüğü coğrafyalardaki insanların Türkçe öğrenme isteğinin de hızla arttığı söylenebilir. Türk dizilerinin yurtdışında izlenme oranları, Türkçe öğrenme isteğinin artışı gözler önüne sermektedir. Türkiye'nin coğrafi konumu gereği kültürler arası iletişimin sağlanması da Türkçenin öğrenilme ihtiyacını arttırmaktadır. Türkçe, Orta Asya'da en çok konuşulan dil olmasının yanı sıra dünyada en çok konuşulan dillerden birisidir. Türkçe, UNESCO'nun tespitlerine göre ana dili sıralamasında üçüncü sırada iken resmî diller sıralamasında ise

beşinci sıradadır. Bu tespitten hareketle Türkçenin hem konuşulan bir dil hem de öğrenilen bir dil olduğu söylenebilir.

Türkçe öğrenmek isteyenlerin sayısının artmasına paralel olarak yurtdışında YEE (Yunus Emre Enstitüsü), ülkemizde TÖMER'lerin (Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi) sayısı da gittikçe artmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü, yurtdışında yaşayan Türklere, Türk soylulara ve yabancılara Türkçe öğretim hizmeti verirken TÖMER, ülkemize eğitim almak için veya çalışmak için gelen yabancılara ve Türk soylulara Türkçe öğretim hizmeti vermektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi tarihine bakıldığında bu alandaki ilk ve en kıymetli eser 1072 yılında Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılmaya başlanan ve yaklaşık beş yıl sonra yazımı tamamlanan Dîvânu Lugâti't-Türk'tür. Bu eserin yazılma amacı Araplara Türkçeyi öğretmek ve Türkçenin Arapça kadar zengin bir dil olduğunu göstermektir. Kaşgarlı Mahmud, Dîvânu Lugâti't-Türk'e başlarken Türkçe öğrenmenin önemini *“Derdini dinletebilmek ve Türklerin gönlünü anlamak için onların diliyle konuşmaktan başka yol yoktur.”* (1992, s.4) sözleriyle anlatır. Bu eser hâlen günümüzde sıkça başvurulanan bir kaynak olma özelliği taşımaktadır. Eser her ne kadar bir sözlük niteliği taşısa da önemli bir Türkçe öğretim materyali olarak değerlendirilmektedir. Diğer taraftan Türkçe öğretim materyallerinin sayısının az olması, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yaşanan en büyük problemlerden biridir. Zira dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarının niceliğinin fazla olmasının önemli olduğu gibi niteliğinin de yeterli düzeyde olması gerekmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yurtdışında YEE'lerde Yedi İklim Türkçe kitabı kullanılmakta iken ülkemizde TÖMER'lerde kullanılmakta olan belirli bir kitap bulunmamaktadır. Bazı TÖMER'ler Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'ni kullanırken bazıları İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'ni kullanmaktadır. Aynı şekilde bazı TÖMER'ler Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'ni kullanırken bazıları da Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'ni kullanmaktadır. Bahsedilen setlerin içeriğini oluşturan ders kitaplarının hepsi hâlihazırda kullanılmakta olan kitaplardır. Yazılmış fakat kurumlar bazında kullanılmayan kitaplar da mevcuttur. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi denildiğinde akla bu dört temel kitap gelmektedir. Ders kitapları, dil öğretiminde kullanılan en temel materyaldir. Ders kitapları, öğrencilerin seviyelerine uygun

bilgileri planlı ve düzenli bir şekilde aktaran yegâne kaynaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak kitapların özelliklerini Arslan ve Âdem'den hareketle (2012) şu şekilde sıralayabiliriz:

- İyi bir ders kitabı eğitimcilerin ve öğrencilerin ilgisini çekecek özellikler taşımalıdır.
- Kitapların resimli olması şarttır. Bu resimlerde kültürümüzde yer alan öğelere yer verilmelidir.
- Kitaplardaki metinler ve görseller birbiriyle uyum içerisinde olmalıdır.
- Kitaplarda yer alan metinler, öğrenciler tarafından kolayca anlaşılabilir ve ilgi çekici olmalıdır.
- Metinler, Türk insanının günlük hayatta yaşayış biçimini en doğal haliyle aktarmalıdır.
- Kitaplarda Türk kültürünü bütün yönleriyle ilgi çekici bir şekilde ele alan metinler ve etkinlikler yer almalıdır.
- Kitaplarda yer alan örnekler, deyimler, kelimeler, dil yapıları ve kalıp ifadeler öğrencilerin anlayabileceği düzeyde olmalıdır.

Yukarıda da belirtildiği üzere yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarında kültür aktarımı çok önemli bir yere sahiptir. Kültür aktarımı sağlanamaz ise dil öğretimi başarıyla tamamlanamamış demektir. Gerek TÖMER'lerden gerekse YEE'lerden mezun olan kişilerin kendi ülkelerinde birer kültür elçisi olacakları unutulmamalıdır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılması gereken kitapların özellikleri ve ne derecede önemli olduğu da bilinmektedir. Hâl böyle iken hâlihazırda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan kitapların kültür aktarımı açısından yeterliliği tartışma konusudur. Alanyazında ders kitapları ile ilgili çalışmalar mevcut olmak ile birlikte ders kitaplarının kültür aktarımı açısından incelendiği çalışmaların sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışmada Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinin C1 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan metinler kültür aktarımı açısından incelenmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan bu ders kitaplarında yer alan içeriklerin kültürel değerlerin aktarımı açısından incelenmesine gereksinim duyulmuştur.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe ders kitaplarının C1 düzeyindeki metinlerin kültür aktarımı açısından incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

- Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinin C1 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan metinler, seviyelerine uygun bir şekilde kültür aktarımının sağlanacağı metinlere ne kadar yer verilmiştir? Yer verilen metinler Türk kültürünü tanıtmak için yeterli midir?
- Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinin C1 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan metinler, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde belirlenmiş olan yabancı dil ders kitaplarında kültüre ait unsurlara ne kadar uyumludur?

Bu iki sorunun cevabına ulaştıktan sonra kültürel değerlerin aktarımı noktasında elde edilen verilerin tespiti yapılmıştır. Yapılan tespitlerin ardından değerlendirmeler yapılmış ve öneriler sunulmuştur.

1.3 Araştırmanın Önemi

Dil ile kültürün birbirinden ayrılmaz iki parça olduğu düşünüldüğünde dil öğretiminin beraberinde kültürel değerlerin aktarımının, öğrencilerin dili daha rahat öğrenebilmesine olanak sağlayacağı söylenebilir. Öğrenci, öğrendiği dilin kültürüne ne kadar vâkıf olur ise o dili de o kadar benimseyecektir. Yabancı bir dili öğrenecek olan öğrenciye kültürel değerlerin aktarımını sağlamanın yollarından biri de ders kitaplarında kültürel öğelere yer vermektir. Zira yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde ders kitaplarının çok büyük rolü vardır. Bir öğrenci ders kitabındaki metin ve etkinlikler üzerinden kelime hazinesini oluşturmaktadır. Bu sebeple ders kitaplarındaki metinlerde ve etkinliklerde kültürel öğelere yer verilmesi gerekmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sahasında bazı ders kitapları mevcuttur. Alanyazın incelendiğinde bu ders kitapları ile ilgili birçok araştırma olduğu gözlemlenmiştir. Bu araştırma, önceki araştırmalardan farklı olarak yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde en çok tercih edilen kitaplardan olan Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim

Türkçe Öğretim Setlerinin C1 düzeyindeki ders kitaplarında kültürel değerlerin aktarımının nasıl gerçekleştiğinin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Adı geçen ders kitaplarının incelenmesinin ardından elde edilen sonuçların, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılması planlanan ders kitaplarını hazırlayacak uzmanlara yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

1.4 Sayıtlar

- Bu araştırmada incelenen ders kitapları uzman görüşünden yararlanılarak hazırlanan ölçüte göre incelenmiştir. Bu ölçütün ölçülmek istenilen özellikleri doğru olarak ölçtüğü varsayılmaktadır.
- Seçilen ders kitaplarının Türk kültürünü yansıttığı varsayılmaktadır.

1.5 Sınırlılıklar

- Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmakta olan ders kitapları arasından Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'ne uygun olarak hazırlanmış olan ders kitapları seçilmiştir.
- Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan setlerin C1 düzeyindeki ders kitapları ile sınırlıdır. Fakat bahse konu setlerden Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Seti'nin içerisinde B2-C1 düzeyi, tek bir kitap olarak sunulduğu için Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Seti, bu çalışmaya dahil edilmemiştir.

1.6 Tanımlar

Dil: İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını aktarmak için kullandıkları her türlü işaret ve özellikle ses işaretleri dizgesine dil denir (Türkçe Sözlük, 1945).

Anadil: Başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir (Aksan, 1975).

Yabancı Dil: Bireyin doğup yetiştiği ortamda konuşulmayan ve daha sonra çeşitli sebeplerle öğrenilmeye ihtiyaç duyulan dil. Ana dilinin dışında öğrenilen uzmanlık dili (Türkçe Sözlük, 2011).

Hedef Dil: Öğretilmesi planlanan dile hedef dil denilmektedir.

Dil Öğretimi: Dil öğretimi konuşma, yazma, okuma ve dinleme becerilerini kazandırılması sürecidir. Dil öğretimi, modern toplumun yapı taşı olarak kabul edilmektedir.

Kültür: Bir topluluğun dünya görüşünü kadrolayan manevi değerlerle, bu manevi güçlerin faal hayata yansımından doğan teknolojinin oluşturduğu bir bütündür. (Kafesoğlu, 1984)

Hedef Kültür: Yabancı dil öğretimi ve kültürlerarası yaklaşımla aktarılmak istenen kültüre hedef kültür denmektedir. Hedef kültürün aktarımı yapılırken öğrencilerin kaynak kültürden kaynaklanan bir savunma sistemi oluşturacakları unutulmamalıdır (Demir ve Açık, 2011).

Kültür Aktarımı: Bir millete ait olan kültürel özelliklerin yeni nesillere veya o kültüre ait dili yeni öğrenenlere anlatılma, kavratılma ve benimsetilme sürecidir.

Ders Kitabı: Dil öğretiminde kullanılan en temel kaynakların başında ders kitapları gelmektedir. Ders kitapları, öğretim programlarında yer alan konulara ilişkin bilgiyi planlı, düzenli ve aşamalı bir şekilde içerdiği için, geliştirilen diğer modern ders araç-gereçlerine rağmen öğretmen ve öğrencilerin temel başvuru kaynağıdır (Kolaç, 2003).

2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde kuramsal çerçeve ve ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

2.1 Kuramsal Çerçeve

Araştırmanın bu bölümünde kuramsal çerçeveye yer verilmiştir.

2.1.1 Dil

Dil, öncelikle bir iletişim aracıdır. İletişimin mihenk taşı olan dilin beş farklı özelliği olduğunun altını çizen Topbaş'a göre (2003) dil; insanların ortak bir şekilde belirlemiş oldukları bir kod, kişilerin arasındaki bir uzlaşma aracı, insanların hayatlarında olup bitenleri ve kendi duygu ve düşüncelerini aktarmalarını sağlayan bir vasıta, kişiler tarafından oluşturulmuş bir dizge ve iletişimi sağlayan önemli bir yapıdır. Duygu ve düşünceleri aktarabilmek için en temel araç dildir. İnsan sosyal bir varlıktır ve bu sosyalliğinin temelinde dili iyi kullanabilmesi gelmektedir. Dil, kullanıcısı tarafından doğru bir şekilde kullanıldığında kardeşliğe, barışa, huzura aracı olmaktadır. Kullanıcısı tarafından doğru bir şekilde kullanılmadığında ise dil, küslüğe, düşmanlığa, savaşa sebep olmaktadır. Dil, insanları birbirine bağlayan en sıkı bağıdır. Dilin ne kadar önemli olduğu ve hem hayrın hem de şerrin anahtarının dil olduğu Yunus Emre'nin "*Söz ola kese savaşı, söz ola kestire başı*" sözünden anlaşılmaktadır. Öyleyse dilin, savaşları başlatabilecek, küslükleri bitirebilecek yegâne vasıta olduğu söylenebilir.

Dilin zihnin yansıması olduğu ve temellerini kelimelerin oluşturduğu söylenebilir. Dil düşünceye kaynaklık etmektedir. Düşünceyi dilden, dili düşünceden bağımsız görmek mümkün değildir. Dil, zihnin içindeki düşünceyi dışa aktarır. Dilden dökülen kelimeler ne kadar sade ve berrak ise zihinde üretilen düşünce de o derecede berrak ve kusursuz olur. Zihinde üretilen düşüncelerin tam olarak aktarılabilmesi, dili kullanıştaki mükemmelliğe ve dilin zenginliğine bağlıdır. Dilin zenginliğinden faydalanmak oldukça önem arz etmektedir. Zira dil, insanoğlunun aynası olmanın yanında düşüncelerin de aynasıdır. İnsan, dış görünüşü ile karşılanmakta, dilinden dökülen sözleri ile değerlendirilmektedir. Zihninden diline dökülen sözler kıymetli ise o insanın bulunduğu meclisteki yeri de kıymetlenir. "*Dil, insanlar arasında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan duygu, düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam açısından her toplumun kendi değer yargılarına göre şekillenmiş ortak kurallarının yardımı ile*

başkalarına aktarılmasını sağlayan, seslerden örülmüş çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir.” (Korkmaz, 2005) Bilinçsizce çıkarılan seslerden veya hareketlerden ibaret olmayan dil, insanoğlunun kullanımına uygun bir yapıya sahiptir. İnsanoğlu, meramını anlatabilmek için kendisine bahşedilen dili kullanmaktadır. Hareketlerle, jest ve mimiklerle duygu ve düşünceler aktarılabilmektedir fakat en güzel aktarım aracı kuşkusuz ki dildir. Zira dil, seslerden meydana gelmektedir. Sesler yan yana gelerek kelimeleri oluştururken kelimeler, tıpkı birer inci tanesi gibi dizilerek cümleleri oluşturmaktadır.

Saussure (1980), dilin bir kâğıda benzetilebileceğini, düşüncenin kâğıdın ön yüzü, sesin ise arka yüzü olduğunu belirtir. Kâğıdın ön yüzünü kestiniz mi, ister istemez arka yüzünü de kesmiş olursunuz. Dil, düşünce ve kültür arasında da böyle bir bağ vardır. Ne dil düşünceden veya kültürden ayrılabilir, ne de düşünce kültürden veya dilden. Saussure’nin bu tespitinden hareketle dilin, bir milleti oluşturan unsurların başında geldiği söylenebilir. Farklı milletlerin oluşması da yine dil maharetiyledir Dil, bir milletin insanlarını birbirine yaklaştıran, bir milleti oluşturan ve o milletin birliğini sağlayarak değerlerini geçmişten geleceğe taşıyan köprü niteliğindedir. Bir millet, öncelikle aynı dili konuşan ve aynı dilde düşünerek harekete geçen insan topluluğudur. Ergin’e göre (1994) *“Dil, milli hafızanın, milli hatıraların, duyguların ve düşüncelerin, bütün maddi ve manevi değerlerin ve bütün buluş ve yaratışların müşterek hazinesidir.”* Dilin müşterek bir hazine olduğunu belirten Ergin (1972), ayrıca dilin tabii bir iletişim aracı olduğunu, canlı bir varlık olduğunu, sosyal ve milli bir müessese olduğunu, seslerin oluşturduğu bir manzume olduğunu ve gizli bir antlaşmalardan oluştuğunu düşünmektedir. Dil, sosyal bir müessese olmanın yanında millî bir müessesedir. Milletlerin sosyal yapıdan gelen manevi değerleri, önemli şahsiyetleri ve kültürel değerleri dilde zuhûr etmektedir. Bu açıdan bakıldığında dilin bir milletin manevi gücünü oluşturduğu söylenebilir. Bu manevi gücü koruyabilmek, dil varlığını zenginleştirmeye bağlıdır. Dil varlığını sürdüremeyen, dilinin dünyada tanınırlığını ve konuşulma oranını artıramayan ve diğer dillerin istilasından kendisini koruyamayan milletler, millî bir kültür oluşturamamakla beraber kendi kültürünü de gelecek nesillere aktaramaz. İşte tam bu noktada dilin kültür ile bağı ortaya çıkmaktadır.

2.1.2 Kültür

Türk Dil Kurumu kültürü, *“Bir toplulukta hüküm süren ve onun tinsel özelliğini, duyuş ve düşünüş ayrılığını meydana getiren, gelenek h lindeki her türlü yaşıyış, fikir ve sanat varlıklarının tümü.”* (1945) şeklinde tanımlamıştır. Tarihsel süreç içerisinde üretilen, ve geçmişten geleceğe aktarılan her türlü maddî ve manevi değerlerin tamamı kültürü meydana getirmektedir. Bir millete ait olan maddî ve manevi değerlerin kültür olarak tanımlandığı düşünüldüğünde kültürün taşıyıcısının da dil olduğunu söylemek mümkündür.

Kaplan (2012), kültürü ř  şekilde tanımlamıştır: *“Kültür, maddî ve manevi her şeyi işlemek ve geliştirmek demektir.”* Bir toplumun kimliğinin oluşmasını sağlayan ve onu diğer milletlerden farklı kılan en önemli unsurlardan biri muhakkak ki kültürdür. Bir milletin inancı, örf ve âdetleri, sanatı, ahl k , edebiyatı, düşünce şekli, yaşıyış tarzı ve milleti oluşturan tüm değerlere kültür denebilir. Korkmaz’a göre (2005) *“Kültür, bir milletin tarihi, coğrafyası, dini, değerler ölçüleri, folklor , müziği, sanatı, edebiyatı, ilmi, dünya görüşü ve millet olmayı gerçekleştiren her türlü ortak değeridir.”*

Kültürün dilimize iki kaynaktan geçtiği düşünülmektedir. *“Fransızcadan geçen kültürün Türkçedeki karşılığı irfan demek iken, Amerika’da kullanılan İngilizceden geçen kültür kelimesinin dilimizdeki karşılığı ise medeniyettir.”* (Meriç, 2016) Buradan hareketle Fransızcada kullanılan ve dilimize geçen kültür kavramının, manevi kültürü yansıttığı söylenbilir. Amerika’da kullanılan İngilizcedeki kültür kavramının ise medeniyet man sını taşıdığı görülmektedir. Güvenç’e göre (2002) *“Kültür, toplumun  yesi olarak kişilerin yaşamları boyunca eğitim süreciyle öğrendiklerinin tümüdür. Kültür, doğanın ya da yaradanın yarattıklarına karşılık insan türünün yarattıklarının tümüdür.”*

Kültüre farklı bir bakış açısı kazandıran Kantarcıoğlu (1981), Eliot’un (1981) görüşlerini aktarırken din ve kültürün birbirinden ayrı iki vakıa olduğunu ve bu iki unsurun arasında hayat  bir münasebetin de bulunduğunu belirtiyor. Ona göre din, kültürü aşmakta ve onu beslemektedir. Din, en basit tanımıyla inançların ve ibadetlerin tümüdür denebilir. Ancak bu inançların ve ibadetlerin günlük yaşamda geliştiği ve toplumun yaşıyış tarzına doğrudan etki ettiği düşünülmektedir. Türk milleti, İslam dinine intisap ettiği günden sonra kendi kültürü ile İslam kültürünü birleştirmiş ve bunun neticesinde asırlardan günümüze Türk-İslam kültürünü taşımıştır. Kaplan (2012), Eliot’un kültür ile din arasındaki

kurduğu ilişki için, “İslam dininin bir ahlâkı, hukuk sistemini ve farklı alanlardaki herkes tarafından kabul gören yönetim şekli de hesaba katılırsa, Eliot’un kültürüne bağlamasının ne kadar doğru bir fikir olduğu açıkça görülür.” demiştir. Kültürü din ile ilişkilendiren Kaplan (2012), dilin bir toplumun duygu ve düşüncelerinin kabı olduğunu ve bu duygu ve düşüncelerin bu kap ile geçmişten geleceğe aktarıldığını söyleyerek kültür ile dil arasında bir bağ kurmuştur. Nurettin Topçu (1970), kültürü tanımlarken bir toplumdaki değer hükümleri ile ilişkilendirir ve “Kültür, bir toplumu kendi tarihi içinde meydana getirdiği değer hükümlerinin bütünüdür. Bunlar ilim, sanat, ahlâk ve dine ait değerlerdir.” tanımını yapar.

Kültür ile ilgili yapılan tanımlara genel olarak bakıldığında din, dil, tarih, millet, sanat, örf, âdet, toplum, yaşayış tarzı gibi kavramlara değinildiği görülmektedir. Kültür kavramının içerisine giren bu unsurlar, var olduğu toplumlarda insan davranışlarını, yiyeceklerini, içeceklerini, giyeceklerini, yerleşim yerlerini ve düşünce tarzlarını doğrudan etkileme potansiyeline sahiptir. Yeryüzünde ne kadar millet varsa o kadar da kültürün var olduğunu söyleyemek mümkündür. Milletler, varlıklarını sürdürebilmek için kültürlerini geçmişten geleceğe aktarmak mecburiyetindedir. Kültürün aktarımı, yalnızca bir toplumun kendi içerisinde kuşaktan kuşağa yaptığı aktarım değildir; aynı zamanda milletler arasında da kültür aktarımı olmaktadır. Bu aktarımın neticesinde kültürler arasında da kültür alışverişi olmaktadır. Yeni bir dilin öğrenilmesi sürecinde de kuşkusuz ki kültür aktarımı sağlanmaktadır. Milletlerin yaşayış tarzları, örfleri, âdetleri ve inançlarından meydana gelen kültürlerin aktarımını sağlayabilecek en önemli unsur dildir. Dil, yalnızca kuşaktan kuşağa kültürün aktarımında değil, yeni bir dilin öğrenilmesi sürecinde de en önemli araçtır. Aslan’a (2007) göre, “Dil, eğitiminin bir parçasıdır. Ölçüsü iyi ayarlanmalıdır. Kültür aktarımı, hem öğrenilen yabancı dilin ait olduğu toplumları tanıtıcı nitelikte olmalı hem de başka kültürlerin özelliklerini sunan bir yapıda olmalıdır.” Bu düşünceden hareketle nasıl ki din ve kültür kavramlarının ilişkisinden söz edilebiliyorsa dil ile kültürün de bir ilişki içerisinde olduğu düşünülmektedir.

2.1.3 Dil - Kültür İlişkisi

“Türk diline kimsene bakmaz idi/Türklere hergiz gönül akmaz idi/Türk dahî bilmez idi ol dilleri/İnce yolu ol ulu menzilleri” dizeleri Âşık Paşa’ya aittir. Âşık Paşa’nın bu dizeleri yazma sebebi, yaşadığı dönemde Türk diline önem

verilmediğini, millî kültürün yok olmaya yüz tuttuğunu ve herkesin diline ve kültürüne sahip çıkması gerektiğini duyurmaktır. Zira, duyguları, hayalleri, düşünceleri, sevinçleri, kederleri ve özlemleri ifade etme aracı olan dil, milleti millet yapan ve diğer milletlerden ayıran en önemli unsurların başında gelmektedir. Mustafa Kemal Atatürk'ün *“Türk milleti geçirdiği nihayetsiz felaketler içinde ahlâkının, anânelerinin, hatıralarının, menfaatlerinin, kısacası bugün kendi milletini millet yapan her şeyin dil sayesinde muhafaza olduğunu görüyor.”* sözü, milleti millet yapan değerlerin korunabilmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için dilin önemini anlatır niteliktedir. Doğan Aksan'ın (1995), *“Bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bir toplumda meydana gelen çeşitli olaylarüzerinde hiçbir bilgimiz olmasa, yalnız dilbilim incelemeleriyle bu dilin söz varlığının, söz hazinesinin derinliğine inerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir ipuçları elde edebiliriz.”* sözü Atatürk'ün sözünü destekler niteliktedir.

Dil, yalnızca bir anlaşma vasıtası değildir, bunun yanında dilin daha farklı işlevleri de bulunmaktadır. Dili konuşan bireylerin veya o dilin konuşulduğu toplumların iç dünyasını dışarıya aktarmalarını sağlayan yegâne unsur dildir. Akarsu (1998), dil ile kültürün birbirinden ayıramaz birer olgu olduğunu belirtir ve toplumun hiçbir parçasının dilden bağımsız ve ayrı olamayacağını söyler. Dilin varlığının önemine dikkat çeken Erdem'e göre (2012) *“Dil var veya yok olma demektir. Dil demek, millet demektir. Dil, millet için kutsal bir hazinedir. Dil, bir milletin kalbidir, zihnidir, beynidir.”* Dilin var oluşunun bir milletin var oluşu veya yok oluşu olarak nitelendiren Erdem (2012), dilini koruyamayan milletlerin kültürlerini de yitirdiğini düşünmektedir. Kültürü yok olmaya yüz tutmuş milletler, etkisi altında kaldığı kültürün içerisinde kaybolabilmektedir. Konfüçyüs, *“Bir ülkeyi idare etme görevinin kendisine verilmesi durumunda ne yapacağı”* sorusu üzerine, *“İşe dil ile başlar, önce dili düzeltirdim. Dil düzgün olmaz ise kelimeler düşünceyi düzgün anlatamaz. Düşünceler iyi anlatılamaz ise yapılması gereken şeyler iyi yapılmaz. Gereken yapılmazsa ahlak ve kültür bozulur.”* cevabını vermiştir. Konfüçyüs'ün bu cevabından hareketle denebilir ki, kültürün ve ahlâkın bozulmamasının yolu, dilin düzgün olmasından ve doğru kullanılmasından geçmektedir. Toplumlar dillerine gereken önemi vermez ise zamanla kültürlerini yitirmek durumunda kalabilirler. Erdem (2012), dil varlığını zenginleştiremeyen toplumların ve bireylerin güçlü bir gelecek kuramayacaklarını

belirtirken dillerini yabancı dillerin istilasından koruyamayan milletlerin de millî bir kültür oluşturmamayıp, oluşmuş kültürlerini dahî muhafaza edemeyeceklerini söylemektedir. Erdem'in görüşünü destekleyici nitelikte Korkmaz (2005), *“Dil üstünlüğü, kültür üstünlüğü; dil zayıflığı, kültür zayıflığı sonucunu doğurur.”* demiştir.

Dilin kültür ile ilişkisinin daha iyi anlaşılabilmesi için Göçer (2012), *“Dil bir memleket içinden geçen akarsu gibidir. Bir yandan o beldeye hayat verir diğer yandanda yöredeki derelerden, çaylardan beslenerek tüm insanlığın ortak ürünü olan medeniyet ummanına ulaşır, katkı sağlar. Nasıl ki akarsu hem içinden geçtiği beldeye hayat verir ve o yörenin kaynaklarından beslenerek çoğalarak akar; dil de içinde bulunduğu toplumun kültürel hazinelerinden yararlanır ve aynı zamanda toplumun kültür dokusunun oluşumunda çimento işlevi görür. Dil ve kültürü birbirinden ayrı düşünmek neredeyse imkânsız gibidir. Dil olmadan kültür temelsiz bir binaya benzer. Kültürü olmayan bir milletin dili de kaynağı kurumaya yüz tutmuş bir nehir gibidir.”* şeklinde bir benzetmede bulunmuştur. Göçer'in bu düşüncesinden hareketle kültürün taşıyıcısının dil olduğu düşünüldüğünde kültür aktarımının da dil aracılığıyla yapılabileceğini söylemek mümkündür. Akarsu (1998), *“Toplumun edebiyatı, sanatı, felsefesi, tekniği ile bütün kültürü, düşünceleri, töre ve gelenekleri dil ile bir bağlılık içindedirler. Töre ve geleneklerin kuşaktan kuşağa aktarılması ancak bir bildirme ile olabilir. Bunu da ancak dil başarır.”* sözü ile bu görüşü destekleyerek, kültür aktarımının dil olmadan sağlanamayacağını ifade etmiştir.

2.1.4 Dil Öğretimi

Türkiye'nin de dâhil olduğu Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni (CEFR) içerisinde yer alan ülkelerin desteğiyle bir konsey oluşturulmuş ve bu konseyin dil politikasının amaç ve hedefleri şu şekilde sıralanmıştır:

1. *Avrupa içerisinde yer alan dil ve kültür çeşitliliği ve zengin miras, korunmalı ve geliştirilmelidir. Bahsi geçen miraslar ortak bir kaynaktır ve bu çeşitlilik iletişimin önünde bir engel olmaktan çıkarılarak karşılıklı bir şekilde zenginleşme ve anlayış hâline getirilmelidir. Bunun için eğitim sahasında ciddi bir çabaya gereksinim duyulmaktadır.*
2. *Avrupa'da insan hareketliliğini artırmak, ortak bir anlayış ve iş birliğini güçlendirmek, ön yargı ve ayrımcılığın üstesinden gelebilmek için, farklı ana dile sahip Avrupalılar arasında iletişim ve etkileşimin*

kolaylaştırılması gerekmektedir. Bu, ancak modern Avrupa dillerini daha iyi bilmekle mümkün olacaktır.

3. *Üye ülkelerin modern dil öğretimi ve öğreniminde ulusal ilkeleri kabul ettiği ya da geliştirdiği takdirde mevcut ilkelerindeki iş birliği ve eşgüdümde uygun düzenlemeleri yaparak Avrupa düzeyinde daha büyük bir yakınlaşma elde edebileceklerdir. (CEFR, 2001; MEB, 2009)*

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde yer alan dil politikasının amaç ve hedeflerinden hareketle dil öğretiminin, dört temel dil becerisinin kazandırılması süreci olmakla birlikte ana dili edinimi ve yabancı dil öğretimi olmak üzere ikiye ayrıldığı söylenebilir.

TDK (2005), ana dilini “*İnsanın çocukken ailesinden ve soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği dil.*” şeklinde tanımlamıştır. Aksan’a göre (1995) ana dili, “*Öncelikle aileden ve yakın çevreden öğrenilen, daha sonra iletişim içerisinde olduğu çevreden öğrendiği, insanın bilinçaltında yer tutan ve bireylerin toplumla arasındaki en güçlü bağı oluşturan unsurdur.*” Ana dili, bireyin anne ve babasının etnik kökeni değil, onlarla iletişim kurduğu dile verilen isimdir. Ana dili edinimi, kişinin dünyaya geldiği andan itibaren dinleme ve konuşma becerilerinin istemsiz olarak geliştiği, okuma ve yazma becerilerinin ise bilinçli ve planlı bir şekilde öğrenildiği ve geliştiği bir süreçtir. Göğüş’e göre (1978) bireyin ana dilini geliştirme evreleri şu şekilde sıralanabilir:

1. *Okumayı-yazmayı öğretmek,*
2. *Okuduğunu, dinlediğini doğru anlayabilecek bir zihin düzeyine getirmek,*
3. *Kendi düşüncelerini sözle, yazıyla doğru anlatma yeteneğini kazandırmak,*
4. *Dilinin kurallarını öğretmek,*
5. *Edebiyat eserlerini okumaya, bunlardan zevk almaya, bu eserler yoluyla insanı, sorunlarını, doğayı tanıyıp sevmeye alıştırmak*

Kavcar (1999), ana dilinin edinimi süreci ile ilgili, “*Ana dili dersi bir bilgi kazandırma değil, beceri kazandırma dersidir.*” şeklinde bir tanımda bulunmuştur. Birçok dilbilimci, yabancı dil öğrenimi ile ana dili edinimi süreçlerini birbirine benzetmekte ve bu benzerlik görüşü doğrultusunda yabancı dilin öğretimi için bazı yaklaşım, yöntem ve teknikler geliştirmektedir. İltar’a göre (2020) “*Yabancı dil öğrenimi esnasında yaşanan süreçler, ana dilin edinimi sürecinde yaşananlardan oldukça farklıdır. Zira yabancı bir dili öğrenen kişi ana*

dili ediniminde gözlemlenen konuşmadan önceki evrelerden olan ağlama, gıgıldama ve mırıldama gibi süreçleri yaşamamaktadır. Bu sebeple yabancı dilin öğretimi sürecinde ana dilin edinimi süreçlerinden faydalanılması gerekebilir fakat birebir aynı süreçlerin yaşanacağını düşünmek ve buna göre ortak yaklaşım yöntem ve teknik geliştirmek doğru olmaz.” İltar’ın görüşünden hareketle ana dilinin edinim süreci ile yabancı dilin öğrenim sürecinin birbirine benzemekle birlikte birebir aynı olmadığı söylenebilir.

Yabancı dil öğretimi, öncelikle yeni bir bakış açısı kazandırmak, öğrenciyi yeni bir dünyanın içerisinde kendini bulmasını sağlamak, yeni insanlarla ve yeni bir kültürle tanıştırmaktır. Yabancı dil öğretimi aynı zamanda bir kültür öğretimidir. Yabancı dil öğretilirken beraberinde kültürel öğelerin aktarımının da büyük önemi vardır. Tomalin ve Stempleski’ye göre (1993) kültürel öğelerin aktarılmasının yedi amacı vardır. Bu yedi amaçtan birisi olan “Öğrencilerin hedef kültürle ilgili merak uyandırmak ve onların o kültürdeki insanlara empati duymalarını sağlamak” maddesi yabancı dil öğretiminde öğrencilerin hedef kültürü merak etmelerini sağlayabilmenin önemini göstermektedir. Yabancı dil öğretilirken kültür öğelerinin gerekli biçimde aktarılamadığı durumlarda iletişimde de ciddi sıkıntılar meydana gelebilmektedir. İnsanoğlu, mensubu olduğu milletin ve o millete ait olan kültürün bir kelimeye veya kavrama yüklemiş olduğu anlam ile kendisini ifade etmektedir. Zira kullanmakta olduğu kelimelerin ve kavramların ardında bir kültür geçmişi bulunmaktadır. Avcı’ya göre (2002) “Bir dil öğretilirken o dilin ait olduğu toplumun yapısı ve kültürel değerleri de beraberinde verilmelidir.” İnsanoğlunun gelişen teknoloji ile birlikte küçülmekte olan dünyada tek dille yaşamasını “Tek dillilik, kolera veya cüzzam gibi derhal ortadan kaldırılması gereken bir hastalık” olarak nitelendiren Skutnabb Kangas (2000), en az bir yabancı dilin bilinmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Zira günümüzde birden fazla dil bilen insanlar, diğer insanlara göre daha tercih edilebilir bir noktadadır.

Songül’ün (1991) “Hedef Dilin Öğretilmesinde Kültürün Önemi” adlı seminerinden hareketle yabancı dil öğretimindeki amaçlar şu şekilde sıralanabilir:

- Hedef dilin konuşulduğu ülkedeki coğrafi özellikleri bilmek,
- Bahse konu ülkelerin tarihindeki önemli olayları bilmek,
- Hedef kültürde yer alan mimari ve edebî sanatları tanımak,

- Selamlaşmak, tanışmak, alışveriş yapmak, yemek yemek gibi günlük yapılan etkinlikleri bilmek,
- Hedef kültürün içerisinde bulunduğu eğitim, evlilik ve ekonomik durumları bilmek,
- Günlük olaylarda öğrenilmek istenilen kültüre uygun hareket etmek,
- Hedef dil kültürünün yaygın mimiklerini kullanmak,
- Hedef kültürü araştırmada gerekli bilgiyi tespit etme ve düzenleme gibi becerileri geliştirmek,
- Farklı kişi ve toplumlara değer vermek,
- Hedef kültürdeki etnik grupların kültürlerini tanımak,
- Hedef dilin anadil olarak konuşulduğu bütün ülkelerin kültürlerini tanımak

Bu amaçlardan hareketle yabancı dil öğretiminde kültürün önemi ortaya çıkmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi sürecinde kültür aktarımının oldukça önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

2.1.5 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Türkçe, dünyanın geniş coğrafyalarında konuşulmakta olan diller arasında önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye’yi, Türk insanlarını, Türk toplumunu ve Türk kültürünü tanıyarak Türklerle iletişim kurmak isteyenlerin sayısı gittikçe artmaktadır. Türkçe öğrenmek isteyenlerin taleplerinin karşılanması için Türkiye’de ve yurt dışında Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi için önemli çalışmalar yürütülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türkiye’de TÖMER’ler ve yurt dışında Yunus Emre Enstitüleri tarafından yapılmaktadır. Bu kurumlarda yer alan öğrencilerin sayısının gün geçtikçe arttığı gözlemlenmektedir. Bu da demektir ki, sınırların günden güne değiştiği, insanoğlunun önceliklerini değiştirdiği yeni dünya düzeninde hangi amaç ile olursa olsun Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyenlerin sayısı hızla artmaktadır. Benhür’ün (Güzel ve Barın, 2016) yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen öğrencilerin üzerinde yapmış olduğu anket sonucuna göre şu şekilde bir gruplandırma yapılabilir:

1. Lisans, lisansüstü veya doktora eğitimi için Türkçe öğrenenler:

Bu grupta iki farklı öğrenci topluluğu bulunmaktadır. Bunlar:

- a. Türkiye’de yer alan üniversitelerde lisans, lisansüstü veya doktora seviyelerinde eğitim alacak olanlar,
 - b. Yurt dışındaki üniversitelerin herhangi birinde Türkoloji bölümünde okuyacak olanlar.
2. Meslekî amaçla Türkçe öğrenenler:

Bu grupta üç farklı öğrenci topluluğu bulunmaktadır. Bunlar:

- a. Diplomatik görevler için ülkemizde bulunanlar,
 - b. Ticaret yapmak üzere ülkemize gelip giden iş adamları,
 - c. Ülkemizdeki yabancı şirketlerde çalışan yabancılar.
3. Diğer sebeplerden dolayı Türkçe öğrenenler:

Bu grupta yer alanların sayısı değişmekle birlikte şu şekilde sıralanabilir:

- a. Türkiye’de yaşayan yabancı ev hanımları,
- b. Evlilik nedeniyle Türkçe öğrenenler,
- c. Turistik ziyaretle ülkemize gelenler,
- d. Yeni bir dili öğrenmeye meraklı olanlar,
- e. Yeni bir kültürü tanımak isteyenler,
- f. Mülteci olup Türkçe öğrenmek isteyenler.

Avcı (2002), yabancı dil olarak Türkçenin öğrenilme sebeplerine ek olarak, “*Yabancıların Türkçe öğrenmek istemesinin bir diğer sebebi olarak başta Almanya olmak üzere Avrupa’nın farklı ülkelerine giden gurbetçilerin orada meydana getirdiği sosyal, toplumsal ve kültürel etkileşimlerdir. Bu etkileşimler ile birlikte Avrupa toplumlarında Türkçeyi öğrenmek isteyenlerin sayısı gittikçe artmaktadır.*” şeklinde bir değerlendirmede bulunmuştur. Koç (1998), her sene binlerce insanın Türkçe öğrenmek gayesiyle müracaat ettiğini ve gün geçtikçe bu sayının arttığını belirtmiş ve Türkçeyi kimlerin öğrenmek istediğini şu şekilde sıralamıştır:

1. Türklerin işçi olarak çalıştığı yerlerde Türk işçilerin sorunlarıyla ilgilenenler,
2. Yabancı ülkelerde yaşayan gurbetçilerin gittiği okullarda öğretmenlik yapan yabancı öğretmenler,

3. Yurt dışındaki üniversitelerin Türkoloji bölümünde okuyan lisans ve lisansüstü öğrenciler,
4. Türkiye ile ticari faaliyetler yürüten yabancılar,
5. Ülkelerini temsilen Türkiye'ye gelen elçilik ve konsolosluk personelleri,
6. Farklı ülkelerde Türkiye'ye eğitim için gelen askerî personeller,
7. Çeşitli ülkelerden ülkemizdeki üniversitelere eğitim almak için gelen yabancı öğrenciler,
8. Türkiye'ye çeşitli sebeplerle gelen ve buraya yerleşen yabancılar,
9. Türklerle evlenen yabancılar.

2.1.6 Geçmişten Günümüze Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesi süreci on birinci yüzyılda Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılmış olan Dîvânü Lügâti't-Türk adlı eser ile başlamıştır. Bu eser, Türkçenin Arapça ve diğer dillerden daha aşağıda bir dil olmadığını göstermek ve Türkçe bilmeyen insanların Türkçeyi daha güzel öğrenebilmeleri için yazılmış bir eserdir. Gülensoy'a göre (2000) Kaşgarlı Mahmud'un bu eserinden önce Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi için herhangi bir kaynağa rastlanmadığını *“Orta Asya’da yaşayan Türk-İslam dünyası, Kaşgarlı Mahmud’un bu eseri ile tanışmış ve Türkçenin öğretimini sağlamıştır. Bu eserden önce Türklere, Arap ve Fars dillerini öğretebilecek herhangi bir eserle karşılaşılmamıştır.”* sözleriyle belirtmiştir. Kaşgarlı Mahmud'un bu eserinde çok başarılı bir yöntem izlediği söylenebilir. Akyüz (1989), Kaşgarlı Mahmud'un Türkçeyi yabancılar öğretilirken, Türklere ait olan kültürü tanıtarak öğretmek amacı güttüğünü ve bu konuya hususi anlamda önem verdiğini ifade ederek yabancılar Türkçe öğretiminde kültür aktarımının önemine vurgu yapmıştır. Dîvânü Lügâti't-Türk'ün başında detaylı bir giriş ve o dönemki Türklerin yaşadıkları bölgeleri gösteren bir harita mevcuttur. Sözlükte 7500 Türkçe kelimenin Arapçadaki karşılığı ve bu kelimelerin örnek cümleler içinde kullanımı vardır. Sözlük, Arapların Türkçeyi daha rahat öğrenebilmeleri ve kitabın daha kolay anlaşılabilmesi için Arapça dil bilgisine göre sınıflandırılmış ve kendi içerisinde sekiz bölüme ayrılmıştır. Kitapta yabancı dil öğretim yöntemlerinden dil bilgisi çeviri yöntemi benimsenmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan bir diğer eser ise Kitâbü'l-idrâk li-Lisâni'l Etrâk, (Türklerin Dilini Anlama Kitabı) Nasirüddin Ebu

Hayyam tarafından 1312 senesinde Kahire’de kaleme alınmıştır. Eser iki bölümden oluşmakta ve Memlûk sahasında Kıpçakça dil bilgisi ve sözlüğüdür. Memlûk sahasında Türkçenin farklı lehçelerinin kullanılıyor olması, ticaretle uğraşan kimselerin işlerini zorlaştırmıştır; eser bu nedenle Mısır ve Suriye sahasında çok kullanılan Kıpçak lehçesini öğretmek maksadıyla kaleme alınmıştır. Bozkurt’a göre (2005) bu eser Kıpçak sahası eserleri içerisinde yer almaktadır. Buna rağmen Oğuzca öğeler de sözlükte kendisine yer bulmaktadır. Sözlükte yaklaşık 3500 kelime yer almaktadır. Tıpkı Dîvânü Lügâtî’t-Türk gibi Kitâbü’l-idrâk li-Lisâni’l Etrâk’ta da yabancı dil öğretim yöntemlerinden dil bilgisi çeviri yöntemi kullanılmıştır. Eser, her ne kadar Memlûk sahasında yaşayan tüm Arapların Türkçeyi öğrenmesini amaçlasa da özel olarak ticaret ile uğraşan tüccarlara Türkçe öğretiminin hedeflendiği bölümler mevcuttur.

Hengirmen’e göre (1993) XIII. yüzyıl itibarıyla Farsça, edebiyatın ve yazışmaların dili olurken Arapça, din ve bilim dili olmaya başlamıştır. Karamanoğlu önderi Mehmet Bey, bu durumdan rahatsız olarak Eski Anadolu Türkçesi döneminde Türk dil tarihi açısından oldukça önemli bir ferman yayımlamış ve “*Bugünden sonra divanda, dergâhta, bargâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka bir dil kullanılmayacaktır*” (Hengirmen, 1993). diyerek Türkçeye verdiği önemi göstermiştir. Bundan sonraki dönem, Türkçenin farklı ağızlarına göre ele alınırsa pek çok ağızda Türkçenin kullanımı ve öğretilmesi ile ilgili sözcükler, yayınlar ve etkinlikler olduğu görülür. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Ali Şir Nevaî, Türk dilinin Fars dilinden üstün olduğunu göstermek maksadıyla Muhâkemetü’l-Lügateyn (İki Dilin Karşılaştırılması) adlı eseri kaleme almıştır. Eser, 15. yüzyılda kaleme alınmıştır. Nevaî, bu eserinde Farsça ile Türkçeyi karşılaştırmak ister. Kitapta yer alan yaklaşık 100 Türkçe kelimeyi Farsça karşılıkları açısından değerlendirir. İşcan’a göre (2018) Ali Şir Nevâî, eserinde Türkçenin söyleyiş ve anlatımdaki zenginliğini örneklendirerek Farsçadan üstün bir dil olduğunu göstermek istemiştir. Dîvânü Lügâtî’t-Türk ve Kitâbü’l-idrâk li-Lisâni’l Etrâk’ta olduğu gibi Muhâkemetü’l-Lügateyn’de de yabancı dil öğretim yöntemlerinden dil bilgisi çeviri yöntemi kullanılmıştır. İşcan (2018), dil bilgisi çeviri yönteminde edebî Türkçe öğretimi olduğunu ve Nevaî’nin burada edebî Türkçe öğretimini akademik amaçlı kullandığını belirtmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde Mısır'da yazılan fakat yazarı bilinmeyen bir diğer önemli eser, El-Kavânînü'l-Küllîyye Li-Zabti'l-Lügati't-Türkiyye'dir. Eser, 15. yüzyılın başlarında yazılmakla beraber Araplara Türkçeyi öğretmek için yazılmış bir dil bilgisi kitabıdır. Eseri derleyen ve Türkçeye kazandıran Toparlı, Çögenli ve Yanık (1999, s. 3), eser ile ilgili *“Arapçadan çevirerek Türk bilim dünyasının istifadesine sunduğumuz El-Kavânînü'l-Küllîyye Li-Zabti'l-Lügati't-Türkiyye adlı eser, ihtiva ettiği kelime hazinesi ve yazılış amacının Türkçemiz açısından büyüklüğü açısından son derece önemli ve değerlidir”* şeklinde bir değerlendirmede bulunarak bu eserin önemine vurgu yapmışlardır. Toparlı ve diğerlerine göre (1999) El-Kavânînü'l-Küllîyye Li-Zabti'l-Lügati't-Türkiyye adlı eserin yazarının Türk olmaması, o dönemde yaşayan yabancıların Türkler ve Türk kültürü hakkındaki fikirlerini de görebilmek açısından mühimdir. Eserde yaklaşık 500 sözcük yer almaktadır. Dîvânü Lügâtî't-Türk, Kitâbü'l-idrâk li-Lisâni'l Etrâk ve Muhâkemetü'l-Lügateyn'de olduğu gibi El-Kavânînü'l-Küllîyye Li-Zabti'l-Lügati't-Türkiyye'de de dil öğretim yöntemlerinden dil bilgisi çevri yönteminin kullanıldığı gözlemlenmektedir. İşcan'a (2018) göre eserde yer yer ileri seviyede Türkçe öğretimine yönelik bilgiler de bulunmaktadır.

Geçmişte yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazılmış, yakın geçmişte ve günümüzde bu alanla ilgili çalışmalar ve bu alanda eğitim veren kurumların sayısı oldukça artmıştır. Türkiye'de 1950 yılından itibaren yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, üniversiteler düzeyinde ciddi bir şekilde ele alınmaya başlanmış ve Türkçenin öğretimi büyük bir önem kazanmıştır. Öncelikle İsmail Gaspıralı'nın dilde, işte ve fikirde birlik ilkesinden hareketle Türk soylu ülkelerden öğrencilere Türkçe öğretmek amaçlanmış ve ilerleyen zamanlarda kapsamı genişletilmiştir. Geçmişte yalnızca yabancılara Türkçe öğretimi gibi bir alandan bahsedilebilirken günümüzde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türk soylulara Türkçe öğretimi ve yurt dışında yaşayan Türklerin çocuklarına Türkçe öğretimi gibi alanlar, uzmanlık alanları olmuştur. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türkiye'nin coğrafi konumu, dünyadaki siyasî ve askerî gücü ve Türk dizilerinin gün geçtikçe yurt dışında yaygınlaşması gibi sebeplerden dolayı gittikçe önem kazanmaktadır. Bu süreçte Türkiye'de üniversitelerin bünyesindeki TÖMER'ler (Türkçe ve Yabancı Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi)

ve yurt dışında YEE'ler (Yunus Emre Enstitüsü), yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.

Sonuç olarak Türkçenin günümüzde pek çok bölgede kalabalık bir nüfus tarafından konuşulduğu ve öğrenme isteğinin de çeşitli sebeplerle gittikçe arttığı söylenebilir. İşcan'a (2018) göre Türkçe, günümüzde iki yüz milyondan fazla kişinin konuştuğu bir dildir ve dünyada en çok konuşulan yedi dilden biridir. Bu kadar fazla konuşulan bir dili öğrenmek isteyenlerin sayısı da gittikçe artmaktadır ve bu işin alanında uzman kimseler tarafından yapılması gerekliliği de ortadadır. Barın'a göre (2004) dil öğretimi, belirli ilkeler ışığında yapılmalıdır ve bu alanın farklı bir disiplin olduğu unutulmayarak alanında uzman olarak yetiştirilecek öğretim elemanlarının bu işi yapması gerekmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, henüz lisans düzeyinde eğitim vermese de yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim vermektedir. Günümüzde ülkemizdeki üniversitelerde yüksek lisans ve doktora programlarının sayısı oldukça yetersiz sayıdadır fakat gelecekte bu sayının artacağı düşünülmektedir.

2.1.7 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı

Edward Sapir, Yiğit'in aktardığına göre (2017) *“Bir dili, o dille konuşan çevrenin kültüründen ayırmak imkân dahilinde değildir, aynı şekilde onu insanın psikolojik ve sosyolojik gidişatından da ayırmak imkânsızdır.”* şeklindeki değerlendirmesi ile dil öğretiminde kültür aktarımının önemine vurgu yapmıştır. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde bir dilin konuşulduğu toplum ya da toplumların bilgisinin ve kültürünün, dünya için evrensel bir değer taşıdığı vurgulanmış ve yabancı dil öğretimi ders kitaplarındaki kültüre ait unsurlar şu şekilde sıralanmıştır (CEFR, 2001; MEB, 2009):

1. Günlük yaşam

- Yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofrâ Adabı,
- Milli bayramlar, çalışma saatleri ve uygulamaları,
- Boş zamanlarda yapılan etkinlikler,

2. Yaşam şartları;

- Bölgelere göre yaşam standartları,
- Barınma olanakları,
- Sosyal yardım düzenlemeleri,

3. Kişiler arası ilişkiler;

- Toplumdaki sınıfların yapısı ve sınıflar arası ilişkiler,

- *Kadın-erkek ilişkileri,*
- *Aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler, nesiller arası ilişkiler,*
- *Dini, siyasi ve toplumsal ilişkiler,*
- 4. *Değerler, inanışlar ve tutumlar;*
 - *Sosyal sınıf, meslek grupları,*
 - *Bölgesel kültür, gelenek ve görenekler,*
- 5. *Beden dili;*
 - *Beden diline hükmeden örf ve âdetlerin bilgisi kullanıcının/öğrenenin sosyokültürel yetenekleri,*
- 6. *Toplumsal âdetler;*
 - *Misafir olma ve ağırlama,*
 - *Giyecek, yiyecek ve içecekler,*
 - *Davranış ve söyleyiş âdetleri,*
 - *Kalış (ziyaret) süresi, vedalaşma,*
- 7. *Törensel davranışlar;*
 - *Dinî tören ve âyinler,*
 - *Doğum, evlilik, ölüm,*
 - *Halka açık gösteri ve törenlerde dinleyici ve seyirci davranışları,*
 - *Kutlamalar, festivaller, danslar*

Dil öğretiminde kültür öğesinin üzerinde durulmasının asıl amacı, hedef dili öğrenecek olan öğrencinin karşılaşacağı yeni kültüre karşı olumsuz bir düşünceye sahip olmamasıdır. Zira yeni ve kendi kültüründen farklı bir kültür ile karşılaşan öğrencinin bu süreçte zorlanması normaldir. Fink ve Mairitsch'e (2003) göre, yabancı bir dilin öğrenimi, dili öğrenilen toplumların dünyaya bakış açılarını, yaşanılan olaylar ve karşılaşılan durumlara karşı gösterdikleri tepki ve tutumlarını ve sahip oldukları değer yargılarını öğrenmek, anlamak ve uygulamaktır. Her kültürün, ait olduğu milletlerde insanoğlu, kelimelere ve kavramlara kendilerine özgü his, düşünce, duyusu, hayal ve dünya görüşlerini yüklemektedir. Dildeki kelimeler, kurallar, kavramlar kültür aracılığıyla anlamlarını muhafaza etmektedir. Sinanoğlu'nun, (2004, s. 16) "*Adeta her kelimenin üstünde bir çağrışımlar bulutu var. Şu cam bardağa Türkçe "bardak", İngilizcede "glass" denilebilir. Aynı nesne tanımlanmış olur. Ancak, Türkçe "bardak" bana bir Karacaoğlu şiirini (Elif'in elinde bardak, yeşil başlı güzel*

ördek...) çağrıştırır. “Glass” kelimesi ise bir İngiliz’e viski içmeyi çağrıştırabilir. İşte bu çağrışım bulutları dilden dile, kültürden kültüre değişebilmektedir.” görüşü, dilin bir milletin kimliğini kazanması açısından en önemli unsur olduğunun da göstergesi olarak sayılabilir. Türkçeyi diğer dillerden farklı kılan ve kendine has bir yere sahip olmasını sağlayan asıl unsurun Türk kültürü olduğunu unutmamak gerekir. Kırkkılıç ve Sinanoğlu’nun (2018) yapmış olduğu tespitten hareketle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Türk kültürüne ait değerlerin aktarılmasının amaçları şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrencinin Türk kültürü ile ilgili okuduğu bir yazıyı veya görmüş olduğu bir olayı analiz edebilmesi, inceleme ve değerlendirme yapabilmesi sağlanarak öğrencinin öğrenmiş olduğu yabancı dilde kendisini ifade edebilmesi,
- Öğrenciye kendi bakış açısından farklı bakış açıları, kendi dünyasından farklı dünyaların da var olduğunu göstermek ve onu Türk kültürü ve Türk insanları ile tanıştırmak,
- Öğrencinin Türk dili ve kültüründe düşünsel ve duyuşsal olarak çalışabilme becerisini kazandırmak,
- Öğrencilerin başka kültürlere mensup kimselerin kendilerinden farklı düşünebilme durumlarını hoş karşılamalarını ve bu durumların olağan bir durum olduğunun farkına vardırarak,
- Öğrencilerin Türk kültürünü tanımalarının kendileri açısından öncelikle kültürel bir zenginlik anlamına geldiğini anlatmak ve özellikle Batı toplumlarında Türkler ile ilgili çizilen olumsuz imajın asılsız olduğunu gösterebilmek.

Kırkkılıç ve Sinanoğlu’nun (2018) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür aktarımının önemi ile ilgili tespitlerini destekler nitelikte Hosseini, (1997) dildeki anlamların kültür tarafından belirlendiğini ve kültür ile dil arasında ayrılmaz bir bütünlüğün var olduğunu ifade etmektedir.

2.1.8 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğeler

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenme arzusunda olan öğrenci, Türk toplumunda yer alan kültürel değerleri tanıdıkça kendisini Türkçeye daha yakın hissedebilecek, Türkçeyi daha rahat kullanabilecek ve Türk insanının dünyaya bakış açısını görerek kendisi de farklı bir bakış açısı kazanabilecektir. Günümüzde

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde kültürel öğelere yer verilmesi, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Barın'a göre (2004) kelimeler boş bir sembol değildir, onların arka bahçesinde bir kültür dünyası vardır. Bu kültür dünyası öğrenilmeden kelimelerin tam anlamıyla kavranılması mümkün değildir, bu sebeple yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin temel ilkelerinden biri de dil ile birlikte kültürün de aktarılmasıdır. Kültürün çok geniş bir yelpazesinin olması, öğrencilere nelerin öncelikli olarak verilmesi ve seviyelerine uygun kültürel değerleri seçerken nelere dikkat edilmesi gerektiği konuları da tartışılan konulardan biridir. Brooks (1996), yabancı dil öğretiminde öğrencilere sunulabilecek kültürel unsurları şu şekilde sıralamıştır:

- *Selamlaşma, vedalaşma, insanları tanıştırma gibi günlük kullanımlar,*
- *Gelenek ve görenekler,*
- *Resmî ve samimî ortamlarda kullanılacak söz kalıpları,*
- *Okul, ev, umûma açık ortamlardaki kurallar,*
- *Hedef kültürdeki yiyecek ve içecekler,*
- *Edebî eserler, hedef kültüre ait müzikler ve mimari yapılar,*
- *Meslekler.*

Ülker'e göre (2007) yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öncelik verilmesi gereken kültürel değerler şu şekildedir:

- *Tarihî olaylar,*
- *Günlük yaşantı,*
- *Atasözü ve deyimler,*
- *Gençlik kültürü (moda, müzik vb.),*
- *Yiyecek, içecek, giyecek,*
- *Okul ve eğitim,*
- *Dinî Unsurlar, Bayramlar*
- *Türk aile hayatı,*
- *Türkiye'deki sosyal yaşantı,*
- *Gelenek ve görenekler,*
- *Turizm ve seyahat.*

Brooks (1996) ve Ülker'in (2007) yabancı dil öğretiminde öğrenciye aktarılması gerektiğini düşündüğü kültürel değerler arasında bir önem sırası

yapılması gerekirse bu değerlerin günlük hayatta kullanım sıklıklarına bakılabilir. UNESCO'nun 2013 yılındaki verilerine göre Somut Olmayan Kültürel Miraslar alanında Türkiye'nin on iki adet mirası Somut Olmayan Kültürel Miraslar listesine kabul edilmiştir. Oluşturulan bu liste, kabul edilme yıllarına göre sıralandığında şu şekildedir:

1. *Meddahlık Geleneği (2008)*,
2. *Mevlevî Semâ Törenleri (2008)*,
3. *Âşıklık Geleneği (2009)*,
4. *Karagöz (2009)*,
5. *Nevruz (Azerbaycan, Hindistan, İran, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya, 2009)*,
6. *Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer, 2010)*,
7. *Alevî-Bektaşî Ritüeli Semah (2010)*,
8. *Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)*,
9. *Geleneksel Tören Keşkeği (2011)*,
10. *Mesir Macunu Festivali (2012)*,
11. *Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)*,
12. *Ebru: Türk Kağıt Süsleme Sanatı (2014)*.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde UNESCO'nun kültürel miras listesinde yer alan değerlerden de yararlanılması gerektiği bir gerçektir. Zira bahse konu miraslar, Türk kültürünün bizatihi kendisini yansıtmaktadır. Türk kültürüne ait olan öğelerin yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen öğrencilere aktarılması, o kişinin hedef dil ile birlikte hedef kültüre de vakıf olmasını sağlayabilecektir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımının sağlanabilmesi için en önemli araçların başında ders kitapları gelmektedir. Ders kitapları, içinde barındırdığı kültürel içerikli okuma metinleri, dinleme etkinlikleri, konuşma etkinlikleri ve yazma etkinlikleri ile öğrencinin kültürü tanınması noktasında oldukça faydalıdır.

2.1.9 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları

Dil öğretiminde kullanılan temel kaynakların başında ders kitapları gelmektedir. Kolaç'a göre (2003) ders kitapları, öğretim programlarında yer alan konulara ilişkin bilgiyi planlı, düzenli ve aşamalı bir şekilde içerdiği için,

geliştirilen diğer modern ders araç-gereçlerine rağmen öğretmen ve öğrencilerin temel başvuru kaynağıdır. Hedef dilin öğretilmesi sürecinde hedef kültür de ders kitapları aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir. Dil öğretiminde kullanılacak ders kitaplarının yazımının oldukça zor bir iş olduğunu ve bu zorlu işi yalnızca alanında uzman kimselerin yapabileceğini belirten Barın (2004), ders kitabının, çalışma kitabının, kitapla ilgili özel sözlüklerin, kasetlerin ve cd'lerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yıllarca emek vermiş uzmanlar tarafından yazılması gerektiğini, çocuklar ve yetişkinler için seviyelerine uygun, ayrı ayrı özel setlerin hazırlanması gerektiğini ve bu hazırlanan ders kitaplarının başlangıç ünitesinden son sayfasına kadar dört temel beceriyi esas alarak eşit oranda yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. 1960'lı yılların başından itibaren yabancı dil olarak Türkçe öğretimi tekrar büyük önem kazanmıştır. Özellikle son yirmi yılda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılmak üzere birçok eser hazırlanmıştır. Açık'tan (2008) ve Yağmur Şahin ve Koçbey'den (2018) hareketle bu eserlerden bazıları şu şekilde sıralanabilir:

1. *Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti,*
2. *Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti,*
3. *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti,*
4. *Yunus Emre Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti,*
5. *Yunus Emre Çocuklar İçin Türkçe Öğretim Seti,*
6. *Yunus Emre Türkçe Öğreniyorum Seti,*
7. *Ege Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi,*
8. *ABC Çocuklar İçin Türkçe Öğretim Seti,*
9. *Adım Adım Türkçe Öğretim Seti,*
10. *Türkçe Öğreniyoruz 1, 2, 3, 4, 5, 6,*
11. *Güzel Türkçeyi Öğreniyorum 1, 2, 3,*
12. *Türkçe'ye Doğru 1, 2, 3,*
13. *Türkçe Okuyalım Yazalım,*
14. *Yabancılar İçin Kendi Kendine Türkçe,*
15. *Easy Turkish Course/ İngilizler İçin Kolay Türkçe (2 kitap, 2 CD),*
16. *Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4, 5, 6,*

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, gün geçtikçe önem kazanmaktadır. İlerleyen dönemlerde alandaki ders kitaplarının sayısının artacağı

düşünülmektedir. Yukarıda belirtilen kitapların tamamı oldukça kıymetli olmakla beraber ülkemizdeki ve yurt dışındaki Türkçe öğreten kurumlarda çoğunlukla tercih edilen ve kullanılan kitaplar şunlardır:

- Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti

Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezinin 2014 yılında hazırlamış olduğu Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe seti, içerisinde giriş kitabı, A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerine uygun ders kitapları, çalışma kitapları, öğretmen kılavuz kitapları, dil bilgisi kitapları, ölçme-değerlendirme kitabı ve dinleme metnlerinin yer aldığı CD'ler bulunmaktadır. Bu set, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde (ADOÇ) yer alan dil düzeyleri ve bu düzeylere uygun kazanımlar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe seti, başta Gazi Üniversitesi TÖMER olmak üzere, yurt dışındaki bazı üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde, ülkemizdeki bazı üniversitelerin TÖMER'lerinde ve bazı özel dil kurslarında kullanılmaktadır.

- İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti

İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi okutmanlarının hazırladığı ve 2012 yılında Kültür Sanat Basımevi'nin bastığı İstanbul Yabancılar İçin Türkçe seti, Avrupa Konseyi'nin Ortak Avrupa Çerçevesi'nin belirlemiş olduğu ölçütlere göre düzenlenmiştir. Setin içerisinde A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 seviyelerine uygun ders kitapları, çalışma kitapları, öğretmen kitapları ve dinleme metnlerinin olduğu CD'ler yer almaktadır. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe setini başta İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi olmak üzere ülkemizdeki birçok TÖMER'de kullanılmaktadır.

- Yunus Emre Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti

Yunus Emre Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Eğitimi Müdürlüğü bünyesinde hazırlanmıştır. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde dil düzeyleri A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 olarak belirlenmiş ve Yunus Emre Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, bu seviyelere uygun ders kitapları, öğretmen kılavuz kitapları, çalışma kitapları, dinleme kitapçıkları ve ses CD'leri yer almaktadır. Yağmur Şahin ve Koçbey'e göre (2018) bu set, Yunus Emre Enstitülerinde, yurt dışındaki birçok üniversitenin Türkoloji bölümlerinde ve bazı TÖMER'lerde kullanılmaktadır.

- Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti

Ankara Üniversitesi TÖMER'deki akademik personeller tarafından hazırlanan Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, temel orta ve yüksek olmak üzere 3 seviyeden oluşmaktadır. Setin içerisinde seviyelerine uygun ders kitapları, çalışma kitapları, öğretmen kılavuz kitapları ve dinleme metnlerinin yer aldığı kayıtlar bulunmaktadır. 2008 yılında Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan set, Avrupa Konseyi'nin Ortak Çerçevesi'nin kılavuzuna uygun olarak geliştirilmiştir. Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, başta Ankara Üniversitesi TÖMER olmak üzere, yurt dışındaki bazı üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde ve ülkemizdeki bazı TÖMER'lerde yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılmaktadır.

2.1.10 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders

Kitaplarında Kültür Aktarımı

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde en yaygın kullanılan öğretim araçları ders kitaplarıdır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının hazırlanma süreci, herhangi bir ders kitabının hazırlanma sürecinden daha uzun ve meşakkatli olabilir. Ders kitabının ismi, kapağında kullanılacak görsel, kitap içerisindeki resimlerde kültürel öğelerin ne derece yansıtılacağı, o resimler ile kullanılacak metinlerin ilişkisi, metinlerde öğrencinin seviyesine uygun kültürel öğelere ne kadar yer verileceği, dil bilgisi kurallarının hangi yoğunlukta verileceği, dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerilerinin etkinliklerinin öğrencinin ilgisini ne seviyede çekeceği çok önemlidir. Ders kitaplarında kültürel aktarımın sağlanabilmesi için en önemli bölümün metinler olduğu düşünülmektedir. Her seviyede yer alacak olan metinlerin ilgili bölümlerinde o seviyeye uygun kültürel öğeler yer almalıdır. Seçilecek metinlerin nasıl olması gerektiği ile ilgili Şimşek (2011), şöyle bir sıralama yapmıştır:

- *Metinler, okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmalı ve okunabilir bir metin olmalı,*
- *Metinler, farklı türde olmalı,*
- *Metinler, kullanılacağı alana özgü olmalı, öğrenci okuduğu metinde kendini bulmalı,*
- *Metin içerisindeki cümle uzunlukları ve cümle içerisindeki kelime sayıları seviyelerine uygun olmalı,*
- *Metin içerisinde cümle ve kelime yapıları, öğrencinin seviyesine uygun bir şekilde verilmeli,*

- *Metinler ve resimler öğrencinin ilgisini çekmeli,*
- *Metinlerdeki konular, dil ve kültür öğretimine uygun olmalı,*
- *Metinler, Türk kültürünü ve uluslararası ortak kültür unsurlarını içermelidir.*

Şimşek'in (2011) yapmış olduğu sıralamaya ek olarak yazılmış olan rastgele bir metnin yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitaplarında kullanılmaması daha doğru olur. Çünkü yabancı dil olarak Türkçe öğretimi özel bir alandır ve bu eğitimi alan kimseler Türkçeyi öğrenmekle beraber Türk kültürünü tanımaktadırlar. Dolayısıyla Türkçeyi öğrenen, Türk kültürünü tanıyan her birey, gelecekte birer kültür elçisi olacaktır. Bu düşünceden hareketle metinlerin içeriğinde kültürel öğelere yer verilmesi kaçınılmazdır. Aslan'a göre (2007), yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak ders kitaplarında kültürel unsurların aktarımının ölçüsü iyi ayarlanmalı, kültür aktarımı Türk toplumunu tanıtıcı nitelikte olmalı ve başka kültürlerin içeriklerini sunan bir yapıda olmalıdır. Aktarılması planlanan kültürel unsurlar, belirli bir sıra ile ve seviyelerine uygun bir şekilde kullanım sıklıklarına göre aktarılmalıdır.

2.2 İlgili Araştırmalar

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, özellikle son yirmi yılda önem kazanmıştır. Alanda yapılan çalışmaların sayısı da günden güne artmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yüksek lisans ve doktora programları da bulunmaktadır. Bu alanda şimdiye kadar farklı konularda tezler yazılmış, hâlen de yazılmaktadır. Hususiyetle, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı konusunda yazılan tezler ve çalışmalar ile ilgili ulaşılabilen bazı araştırmalar, aşağıda günümüzden geçmişe doğru sıralanmıştır:

Şimşek ve Erdem (2020), "Subliminal Bir Güç Göstergesi: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ders Kitapları" adlı çalışmada yabancı dil eğitimi içinde bulunan zaman dilimi özelinde öğretme ve öğrenme sürecinin çok ötesinde anlamlar taşımakta olduğunu ve bu anlam ve değerler dünyasının birleşerek öğrenilen hedef dilin kültürü, o dili ana dili olarak konuşan kitlenin toplumsal refleksleri öğrenme materyalleri içine dâhil edildiği belirtilmiştir. Şimşek ve Erdem'e göre (2020) yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapların uluslararası alanda dilimiz adına bir güç gösterisi olduğunu ve bu

ders kitaplarının içeriğinde muhakkak kültürel unsurların yer alması gerektiğini belirtmişlerdir.

Mutlu ve Set (2020), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan C1 Seviye Ders Kitaplarındaki Kültür Unsurlarının İncelenmesi (Gazi Yabancılar İçin Türkçe – İstanbul Yabancılar İçin Türkçe)” adlı çalışmada yabancı dil öğretiminde en önemli ölçütlerden birinin kültür aktarımı olduğunu, kültürün dil içerisinde, dilin de kültürün içerisinde gizli olduğunu belirtmişlerdir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak olan kitapları hazırlayacak, alanında uzman kimselerin kitap içerisinde dil öğretimine ve seviyelerine uygun olması kaydıyla kültürel öğeler içeren metinlere ve etkinliklere de yer vermesi gerekmektedir.

Ördek (2019), “Yabancılar İçin Türkçe İstanbul (İstanbul Turkish For Foreigners Course Book) ve Yedi İklim Orta Seviye Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde incelemiş olduğu kitaplarda kullanılan resimlerin Türk kültürünü yeterince yansıtmadığını, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılması planlanan ders kitaplarında yer alacak resimlerin Türk kültür hayatını yansıtmaması gerektiğini, resimlerdeki kişilerin yabancılar değil Türkler olması gerektiğini belirtmiştir. Ördek’e göre (2019) yabancı dil olarak Türkçenin öğretim sürecinde kullanılan ders kitaplarında aktarılması planlanan kültürel öğeler tespit edilerek belirli bir sıraya göre işlenmelidir.

Güneş (2019), “Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitapları ile Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğretimi Ders Kitaplarının Tema ve Tema İçeriğindeki Sözcükler Açısından Karşılaştırılması” adlı yüksek lisans tezinde A1-A2 seviyelerinde yabancılar İngilizce ve yabancılar Türkçe ders kitaplarını karşılaştırmıştır. Yapmış olduğu incelemede yabancılar İngilizce öğretiminde kullanılan New Headway, Face2face ve Big Picture ders kitaplarının A1-A2 seviyeleri ile yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan Gazi TÖMER, Yeni Hitit ve İstanbul ders kitaplarının A1-A2 seviyeleri karşılaştırılmıştır. Güneş (2019), yapmış olduğu incelemenin ardından “*YTÖ kitaplarının içindekiler bölümünün İngilizce kitaplarındakilerle farklı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. İngilizce kitaplarının içindekiler bölümünde dört temel dil becerisi yanında sözcük öğretimi bölümü ve gerçek dünyadaki kullanım alanlarına ait bölümler bulunurken YTÖ*

kitaplarında bu bölümler yer almamakta. İstanbul’da bunu ünite başlarındaki sayfalarda görmekteyiz.” şeklinde bir değerlendirmede bulunmuştur.

Sayid Açıkgöz (2018), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı: (A1-A2 Düzeyi)” adlı yüksek lisans tezinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 seviyelerini kültür aktarımı açısından incelemiştir. Yapmış olduğu inceleme neticesinde bu ders kitabına bir bütün olarak bakıldığında yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyenlere Türk kültürünü aktarma noktasında başarılı sayılabilecek bir kitap olmakla beraber kültürel öğelerin dağılımının dengeli olmadığını belirtmiştir. Sayid Açıkgöz’e göre (2018) yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında farklı kültürel öğelere de yer verilmeli ve kültürel öğeler dengeli bir şekilde kitaplarda yer almalıdır.

Özgat Tatan (2018), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (A1-A2 Düzeyi)” adlı yüksek lisans tezinde hedef kültürün aktarımının yanı sıra farklı kültürel öğelere de yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Tatan Özgat’a göre (2018) kitaplar genel olarak Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyen herkese hitap ettiği için yalnızca hedef kültür ile ilgili etkinlikler değil, aynı zamanda tüm coğrafyalardan gelen öğrencilere yönelik kültürel öğelerin yer aldığı etkinlikler tasarlanmalıdır.

İşcan ve Yassıtaş (2018), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Düzeyi)” adlı çalışmada yabancı bir dilin öğrenilme sürecini, bir kültürlenme süreci olarak değerlendirmekte ve bu dil öğretim sürecinde kültürel aktarımın kendiliğinden gerçekleşmeyeceğini belirterek öğreticinin bu süreçte önemli bir rol üstlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanında İşcan ve Yassıtaş’a göre (2018) yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak ders kitaplarındaki içeriklerin kültürel öğeleri yansıtması gerekmektedir.

Erdal, Dağdeviren, Gökhan, Şen ve Şenay (2018), “Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültürel Öğeler (A2 Düzeyi)” adlı çalışmada ders kitaplarının dil öğretiminde en fazla ihtiyaç duyulan materyal olduğunu, bunun için yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak olan ders kitaplarının kapak tasarımından içerisindeki görsellere kadar özel bir uğraş sonunda

hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Erdal ve diğerlerine göre (2018) özellikle A1 ve A2 ders kitaplarında Türk kültürünü yansıtacak resimlerin kullanılması gerekmektedir.

Kalenderoğlu (2015), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Temel Düzey (A1, A2) Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı” adlı çalışmada bahse konu ders kitaplarındaki kültürel değerlerin aktarımını Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni’nde belirlenmiş olan yabancı dil ders kitaplarındaki kültüre ait unsurlara göre incelemiştir.

Akbulut ve Yaylı (2015), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi A1-A2 Düzeyi Ders Kitapları Üzerine Bir İzence Çalışması” adlı çalışmada günümüzde Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının çoğunlukla kavramsal-işlevsel izlenceleri benimsemekte olduğunu, ayrıca dil öğretimi yapacak bir kurumun seçeceği öğretim yaklaşımı ile ders kitaplarının benimseyeceği izlencelerin örtüşmesi gerektiğini belirtilmiştir. Akbulut ve Yaylı’ya göre (2015) bu ders kitaplarının benimseyeceği izlenceler belirlenirken yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin hedef ve amaçları da dikkate alınmalıdır.

Ertuğrul (2015), “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı” adlı yüksek lisans tezinde Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni’nde belirlenen dil seviyelerine ek olarak bir ön hazırlık yapılması önerisini sunmuştur. Ertuğrul’a göre (2015) *“yabancı dil öğretilirken öğrencilerin bireylerin ihtiyaçları, gündelik yaşamı ve yabancı ülkede işine yarayacak bilgi ve konular başlangıç kabul edilmelidir.”* Zira A1 seviyesine henüz geçilmeden öğrenci en temel kelime ve kelime gruplarını bilmelidir. Ders kitaplarında herhangi bir üniteye verilmesi planlanan kültürel öge yalnızca okuma becerisinde değil; aynı zamanda dinleme, konuşma ve yazma becerisinde de verilmelidir.

Demir (2014), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Kitaplarının Kültürel İçeriği” adlı çalışmada yabancı dil öğretiminin kültürel bir boyutunun muhakkak var olduğunu belirterek yabancı dil olarak Türkçe öğretmek üzere derslere girecek olan öğretim elemanlarına kültürel ögelerin aktarımı konusunda özel bir eğitim verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Zira onlar yalnızca dil öğreticileri değil aynı zamanda kültür aktarıcılarıdır. Demir, ayrıca yabancılara Türkçe öğretmek üzere hazırlanmış olan ders kitaplarına kısa bir göz atıldığında kültürel ögelerin plansız, gelişigüzel bir şekilde metinlere yerleştirildiği

görülmektedir. Oysa hangi ünite, hangi yapının, hangi kelimelerin ve hangi kültürel öğelerin ne şekilde verileceğinin önceden belirlenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Okur ve Keskin (2013), “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti” adlı çalışmada dil öğretiminde yalnızca dilin dil bilgisi kurallarını öğretmenin yeterli olmayacağını, dil öğretiminin yanında kültürel aktarımın da gerçekleşmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Okur ve Keskin’e göre (2013) dil öğrenmek, hedef dili konuşan toplumun her şeyini bilmektir ve bir dil öğretilirken kültürel öğeler, mutlaka derslerde öğrencilere aktarılmalıdır. Kültür aktarımının doğru bir şekilde gerçekleşmesi için ders kitaplarında her seviyeye uygun kültürel öğeler yer almalıdır.

Şimşek (2011), “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Kitaplar” adlı yüksek lisans tezinde Türkçenin ve Türk kültürünün öğretilmesi sürecinin en sağlam ve en sağlıklı yolunun Türkçeyi ve Türk kültürünü iyi derecede bilen araştırmacıların, yeni ve etkili öğretim yöntem ve tekniklerini bulması ve uygulamaya geçirmesi olduğunu belirtir. Şimşek’e göre (2011) Türkçenin ve Türk kültürünün öğretim alanı çok geniş bir alandır. Dolayısıyla bu geniş alandaki gelişmeler yakından takip edilmeli ve Türkçe öğretimi âdeta Türk kültürü öğretimi alanına çevrilmelidir.

Demir ve Açık (2011), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler” adlı çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımının elzem olduğunu ancak hangi kültürel değerlerin aktarılacağına karar verilmesinin daha önemli bir konu olduğu belirtilerek, “*Geçmişte kalmış kültürel değerlerimizi mi yoksa sokakta yaşayan ve son yıllarda yabancı kültürlerden çok fazla etkilenerek oluşmuş kültürel unsurları mı aktaracağız?*” şeklinde bir soru yöneltmiştir.

Bölükbaş ve Keskin (2010), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımında İşlevi” adlı çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrencinin yalnızca dilin yapısını bilmesinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Buna ek olarak Bölükbaş ve Keskin’e göre (2010) öğrenci, mutlaka kültürel öğeler ile birlikte toplumun kültürel mirasını da öğrenmelidir. Öğrencilerin hedef dilde teşekkür etme, reddetme, kabul etme gibi bilgilere sahip olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Dil ve kültür, toplumun en temel yapı

taşıdır ve hedef dildeki kelimelerin kültürel altyapısını anlamak için kültürel özelliklerin bilinmesi gerekmektedir.

Pehlivan (2007), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları” adlı yüksek lisans tezinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası etkileşim odaklı yaklaşım uyarınca metin çalışmalarının ne şekilde yapılabileceğini, etkinliklerle nasıl desteklenebileceğini ve bundan sonra ne gibi eklemeler yapılabileceğini araştırmıştır. Pehlivan’a göre (2007) yabancı dil ders kitaplarında yer alacak olan okuma metinleri, öğrencinin kolay bir şekilde anlayabileceği ve yaşam deneyimlerine uygun olabilecek metinlerden seçilmelidir.

Barın (2004), “Yabancılar Türkçe Öğretiminde İlkeler” adlı çalışmasında bir dilin öğretilmesi safhasında kültürün de muhakkak öğretilmesi gerektiğini belirtmiştir. Barın’a göre bir dil günlük yaşamdan kopuk olmamalı. Şayet dil ile günlük yaşam arasında bir kopukluk var ise dil öğretim süreci verimli olamayacaktır. Öğrenciye öğretilecek kelimelerin günlük hayatta en çok kullanılan kelimeler olmasına dikkat edilmeli, o kültüre ait ögeler de seviyelerine uygun bir şekilde öğretilmelidir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler yer almaktadır.

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Belgesel tarama olarak da kabul gören doküman incelemesi, Karasar'a göre (2005), belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır. Yıldırım ve Şimşek (2013), doküman incelemesini araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesi süreci olarak değerlendirmektedir. Ekiz (2015), bu tanımlara ek olarak doküman incelemesinin resmî ya da özel kayıtların toplanması, sistematik bir şekilde incelenmesi ve değerlendirilmesi olduğunu ifade etmektedir. O'Leary (2017), doküman incelemesini, *“birincil araştırma verileri kaynağı olarak çeşitli yazılı metin biçimlerini toplamak, gözden geçirmek, sorgulamak ve analiz etmektir.”* şeklinde tanımlamıştır. Bu çalışmada doküman olarak yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde Yedi İklim Türkçe, Gazi Yabancılar İçin Türkçe ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitapları kullanılmıştır. Creswell'e göre (2012) ders kitapları, genel dokümanlara bakıldığında en sık başvurulanan veri toplama araçlarından birisidir.

3.2 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılmak üzere yazılmış ders kitaplarıdır. Örneklem ise yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmakta olan Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinin C1 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan metinler, kültür aktarımı açısından incelenmek üzere belirlenmiştir ancak Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 3 ders kitabının B2 ve C1 seviyelerinin tek bir kitap içinde bölünemez bir durumda olduğu tespit edilmiştir. Bundan dolayı bu çalışmada Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe kitapları örneklem olarak belirlenmiştir. Belirlenmiş olan ders kitaplarının Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'ne uygun olarak hazırlanmış olmasına dikkat edilmiştir.

3.3 Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni’nde belirlenmiş olan yabancı dil ders kitaplarında kültüre ait unsurlardan (CEFR, 2001; MEB, 2009) hareketle Türkçe Eğitimi alanında uzman üç öğretim üyesinin incelemesinin ardından bazı değişiklikler yapılarak Tablo 3-1. oluşturulmuştur. Ders kitaplarındaki kültürel unsurlar, oluşturulmuş olan bu tabloya göre incelenecektir.

Tablo 3-1. Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Öğeler ve Alt Öğeler

Kültürel Öğeler	Alt Öğeler
1. Günlük Yaşam	A. Yiyecek, İçecek, Giyecek
	B. Yemek Zamanları, Sofra Adabı
	C. Hayat Tarzı
	D. Boş Zamanlarda Yapılan Aktiviteler
	E. Sosyal Medya Kullanımı
2. Yaşam Şartları	A. Meslekler, İş Görüşmeleri ve Çalışma Saatleri
	B. Bölgelere Göre Yaşam Şartları
	C. Barınma Olanakları
	D. Sosyal Yardım Düzenlemeleri
3. Kişiler Arası İlişkiler	A. Toplumdaki Sınıflar Arasındaki İlişki
	B. Kadın-Erkek İlişkileri
	C. Aile Bireyleri Arasındaki İlişki
	D. Nesiller Arasındaki İlişki
	E. Dini, Siyasi ve Komşuluk İlişkiler
4. Değerler ve Eğitim	A. Dinî İnanışlar
	B. Eğitim,
	C. Tarih ve Edebiyat
	D. Atasözleri ve Deyimler
	E. Önemli Şahsiyetler
	F. Bölgesel Kültürler
	G. Aile Yapısı
5. Toplumsal Âdetler	A. Dinî ve Millî Bayramlar
	B. Selamlaşma ve Vedalaşma
	C. Misafir Olma ve Ağırlama
	D. Gelenek ve Görenekler
	E. Mimari Yapılar
6. Törensel Davranışlar	A. Dinî Törenler ve Mekânlar
	B. Doğum, Evlilik, Ölüm
	C. Müzik, Tiyatro, Umuma Açık Gösteriler
	D. Kutlamalar, Festivaller, Yöresel Danslar

3.4 Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler, içerik analizi tekniğine göre çözümlenmiştir. İçerik analizinde temel amacın toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak olduğu düşünülmektedir. Yıldırım ve şimşek'e göre (2013), betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucunda keşfedilebilir. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramlaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir.

4. BULGULAR

Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinin C1 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan metinler, kültür aktarımı açısından incelenmiştir. Kitapların incelenmesine alfabetik sıraya göre ilk sırada olan Gazi Yabancılar İçin Türkçe kitabıyla başlanmıştır.

4.1 Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabına Yönelik Bulgular

Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı içerisinde beş ünite yer almaktadır. Birinci üniteye “Kültür ve Sanat”, ikinci üniteye “Sağlığım”, üçüncü üniteye “Farkında mısınız?”, dördüncü üniteye “Edebiyat Dünyasından” ve son olarak beşinci üniteye “Kim Haklı” adı verilmiştir. Bu ünitelerde yer alan metinler Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni’nde belirlenmiş olan yabancı dil ders kitaplarında kültüre ait unsurlardan hareketle incelenmiştir. Her bir kültürel öge ile ilgili alt ögeler temalar hâlinde oluşturulmuştur. Günlük Yaşam kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-1.’de yer almaktadır.

Tablo 4-1. Günlük Yaşam Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Yiyecek, İçecek, Giyecek	Türklerin tükettikleri besinler	4
Yemek Zamanları, Sofra Adabı	Türk kültüründe yemek zamanları	2
Hayat Tarzı	Tüketimin hayat tarzı ile ilişkisi	1
Boş Zamanlarda Yapılan Aktiviteler	Sosyal medya kullanımı	1
	Alışveriş	1
Sosyal Medya Kullanımı	Türklerin sosyal medya kullanımı	1

Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında Günlük Yaşam kültürel ögesinin alt ögelerinden “Yiyecek, İçecek ve Giyecek” ögesine uygun olabilecek olan “Türklerin tükettikleri besinler” kodu belirlenmiştir. “Türklerin tükettikleri besinler” kodu, 2. Üniteye yer alan Sağlıklı Beslenme Piramidi adlı metinden hareketle tespit edilmiştir. Metinde “Türkiye’de insanlar buğday ürünlerini ve ekmeği çok tüketirken et ve süt ürünlerini az tüketmektedir.” ifadesi geçmektedir. Bu bölümde Türklerin tükettikleri besinlerden bahsedilmektedir.

Günlük Yaşam kültürel ögesinin “Yemek Zamanları, Sofra Adabı” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk kültüründe yemek zamanları” kodu belirlenmiştir. “Türk kültüründe yemek zamanları” kodu, 3. Ünitenin 2. metninde dört yıllık evli bir çiftin tutmuş olduğu günlükte tespit edilmiştir. Günlükte evin hanımının sabah henüz eşi uyanmadan kalktığı, ona harika bir kahvaltı sofrası hazırladığı belirtilmiştir. Bu bölümde Türk kültüründe kahvaltının sabah erken vakitte evin hanımı tarafından hazırlandığı görülmektedir. Günlüğün devamında ise evin hanımının akşam yemeği için çok güzel bir sofraya hazırladığı belirtilmiştir. Bu bölümde Türk kültüründe akşam yemeğinin evin hanımı tarafından hazırlandığı görülmektedir.

Günlük Yaşam kültürel ögesinin “Hayat Tarzı” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Tüketimin hayat tarzı ile ilişkisi” kodu belirlenmiştir. “Tüketimin hayat tarzı ile ilişkisi” kodu, 3. Üniteye yer alan Tükettikçe Tükenen İnsanlık başlığı altında tespit edilmiştir. Türkiye’de ve dünyada tüketimin insanlara bir tür kimlik kazandırdığı ve bu kazandırılmış olan kimliklerin birer hayat tarzına dönüştüğünden bahsedilmektedir. Metnin devamında tüketim ile ilgili bazı atasözlerine de yer verilmektedir. Bunlarda bazıları şunlardır: “Ayağını yorganına göre uzat, Sakla samanı, gelir zamanı ve Ak akçe kara gün içindir.”

Günlük Yaşam kültürel ögesinin bir diğer alt ögesi olan “Boş Zamanlarda Yapılan Aktiviteler” ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Sosyal medya kullanımı ve Alışveriş” kodları belirlenmiştir. “Sosyal medya kullanımı” kodu, 3. Üniteye yer alan Sosyal Medya bölümünde tespit edilmiştir. Metinde Türkiye’de insanların sosyal medyayı yaygın bir şekilde kullandığından bahsedilmektedir. “Alışveriş” kodu ise, 3. Üniteye yer alan Tükettikçe Tükenen İnsanlık adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde insanların Nasreddin Hoca’nın “Ye kürküm ye!” sözündeki kinayeli anlamı görmek yerine “Benim de bir kürküm olsun.” düşüncesine kapıldığı anlatılırken insanların daha fazla alışveriş yapabilmek için boş zamanlar oluşturmaya çalıştıklarından bahsedilmektedir.

Günlük Yaşam kültürel ögesinin “Sosyal Medya Kullanımı” alt ögesine uygun olabilecek olan “Türklerin sosyal medya kullanımı” kodu belirlenmiştir. “Türklerin sosyal medya kullanımı” kodu, 3. Üniteye yer alan bir metinde tespit edilmiştir. Metinde Türkiye’de sosyal medyanın son günlerde yaşamın bir parçası olduğu, çoğu zaman haber siteleri bir haberi son dakika bilgisi olarak vermeden

önce sosyal medya sayesinde öğrenilebildiği fakat bazen bu kaynaklardan yayılan haberlerin birçoğunun yalan haber olduğu belirtilmektedir.

Yaşam Şartları kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-2.’de yer almaktadır.

Tablo 4-2. Yaşam Şartları Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Meslekler, İş Görüşmeleri ve Çalışma Saatleri	Türkiye’de çalışma saatleri	1
Bölgelere Göre Yaşam Şartları	Türkiye’de yaşlıların yakalandığı hastalıklar	5
	Bölgelerdeki insanların yaşayışları	3
Barınma Olanakları	-	-
Sosyal Yardım Düzenlemeleri	-	-

Yaşam Şartları kültürel ögesinin alt ögelerinden “Meslekler, İş Görüşmeleri ve Çalışma Saatleri” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türkiye’de çalışma saatleri” kodu belirlenmiştir. “Türkiye’de çalışma saatleri” kodu, 3. Ünitenin 2. metninde dört yıllık evli bir çiftin tutmuş olduğu günlükte tespit edilmiştir. Evin hanımı, tutmuş olduğu günlükte sabah eşine güzel bir kahvaltı hazırladıktan sonra onu işe uğurladığını, akşam yemeğini hazırladığı vakitte de eşinin işten geldiğini ifade etmektedir. Bu bölümde Türkiye’de çalışma saatlerinin sabah başladığı ve akşam vakitlerinde son bulduğu görülmektedir.

Yaşam Şartları kültürel ögesinin alt ögelerinden “Bölgelere Göre Yaşam Şartları” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türkiye’de yaşlıların yakalandığı hastalıklar ve Bölgelerdeki insanların yaşayışları” kodları belirlenmiştir. “Türkiye’de yaşlıların yakalandığı hastalıklar” kodu, 2. Ünite de yer alan Değişen Dünyanın Değişen Hastalıkları başlığı altında tespit edilmiştir. Türkiye’de 60 ve üzeri yaşlarda ölüme neden olan kronik hastalıkların kalp hastalıkları, akciğer hastalıkları, solunum yolu enfeksiyonu, diyabet ve mide kanseri olduğu belirtilmektedir. “Bölgelerdeki insanların yaşayışları” kodu ise, 1. Ünitenin Dünyayla Bugünüyle Halk Oyunları ve Dans metninde tespit edilmiştir. Metinde Türkiye’de çeşitli bölgelerdeki danslar “Ege’de ağır ve mağrur bir duruş sergileyen Zeybek, Trakya’da dokuz sekizlik darbuka ritmiyle can bulan kıvrak figürlerle süslü Roman Havası ve Karadeniz’de hızlı ve sert adımlarla oynanan

Horon” şeklinde anlatılmaktadır. Bu anlatımdan hareketle Ege insanının ağır ve mağrur bir yaşam sürdüğü, Trakya insanının çok hareketli bir yaşam sürdüğü ve Karadeniz insanının hem hızlı hem de sert bir yaşam sürdüğü değerlendirilmektedir.

Yaşam Şartları kültürel ögesinin “Barınma Olanakları” ve “Sosyal Yardım Düzenlemeleri” adlı alt ögeleri ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-3.’te yer almaktadır.

Tablo 4-3. Kişiler Arası İlişkiler Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Toplumdaki Sınıflar Arasındaki İlişki	-	-
Kadın-Erkek İlişkileri	Türk kadınlarını anlamak için erkeklere tavsiyeler	10
	Türk erkeklerini anlamak için kadınlara tavsiyeler	6
Aile Bireyleri Arasındaki İlişki	Türk aile yapısında karı-koca ilişkisi	1
	Türk aile yapısında anne-çocuk ilişkisi	1
	Türk aile yapısında baba-çocuk ilişkisi	1
Nesiller Arasındaki İlişki	-	-
Dinî, Siyasi ve Komşuluk İlişkileri	-	-

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin “Toplumsal Sınıflar Arasındaki İlişkiler” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin “Kadın-Erkek İlişkileri” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk kadınlarını anlamak için erkeklere tavsiyeler ve Türk erkeklerini anlamak için kadınlara tavsiyeler” kodları belirlenmiştir. “Türk kadınlarını anlamak için erkeklere tavsiyeler” kodu, 3. Ünite de Türk kadınlarını anlamak için erkeklere sunulmuş olan tavsiyelerden hareketle tespit edilmiştir. Bu bölümde Türk kadınları ile erkekleri arasındaki ilişkinin daha sağlıklı kurulabilmesi için bazı tavsiyelere yer verilmektedir. Kitapta yer alan bilgilere göre erkeklerin kadınları anlayabilmesi için sunulmuş tavsiyelerden bazıları şunlardır: “Anlayışlı olun.”, “İlgili olun.” ve “Sadık olun.”

yapısında babanın çocuğuna vermiş olduğu önemden ve göstermiş olduğu özenden bahsedilmektedir.

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin “Nesiller Arasındaki İlişki” ve “Dinî, Siyasi ve Komşuluk İlişkileri” alt ögeleri ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-4.’te yer almaktadır.

Tablo 4-4. Değerler ve Eğitim Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Dinî İnanışlar	Eski Türk kültüründe inanışlar	6
	Türk kültüründe Mevlevilik inancı	1
Eğitim	Eğitim ile ilgili atasözü	1
Tarih ve Edebiyat	Tarihî Tortum Şelalesi’nin oluşumu	1
	İstanbul’un saklı tarihi	1
	Türk edebiyatından şiir örnekleri	7
	Türk edebiyatından roman tanıtımı	1
	Türk edebiyatında metin türleri	5
Atasözleri ve Deyimler	Konularına göre atasözleri	31
	Konularına göre deyimler	72
	Özlü sözler	5
Önemli Şahsiyetler	Türkler için önemli şahsiyetler	15
Bölgesel Kültürler	Bölgelere göre dans	4
Aile Yapısı	Türklerde aile yapısı	2

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Dinî İnanışlar” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk kültüründe inanışlar ve Türk kültüründe Mevlevilik inancı” kodları tespit edilmiştir. “Türk kültüründe inanışlar” kodu, kitap içerisinde yer alan farklı bölümlerden altı örnek belirlenmiştir. Belirlenmiş olan altı örneğin üçü şu şekildedir: Birincisi, 1. Ünitinin 3. metninde yer alan Nevruz başlığı altında Nevruz’un Anadolu ve Orta Asya Türklerinde Göktürklerin Ergenekon’dan çıkışı ve baharın gelişi olarak adlandırıldığından bahsedilmiştir. İkincisi, 1. Ünitinin 3. Bölümündeki Hıdırellez başlığı altında Hıdırellez kutlamalarında en yaygın yapılan âdetlerden biri olan ateşin üzerinden dilek tutarak atlama eylemidir. Kitapta Eski Türklerdeki ateş kültürüyle ilişkili olan ateşin üzerinden atlama

eyleminin yapılma amacının kötülüklerden arınılacağı olduğundan bahsedilmektedir. Üçüncüsü, 5. Ünitenin 1. metninde yer alan Rüya başlığı altında âşıklık geleneğinde rüyanın önemli bir motif olduğu ve görülen rüyada aksakallı dedenin sunduğu bâdeyi içen âşıkların uyandıklarında şiir söyleme ve saz çalma yeteneğini kazanıp Türk kültürünü zenginleştiren birçok eser vereceklerine inanılmakta olduğundan bahsedilmiştir. “Türk kültüründe Mevlevîlik inancı” kodu ise 1. Ünitenin 4. Bölümünde yer alan Mevlevilikte Sema başlığı altında Mevlevilerin göğün bütün katlarının Allah aşkıyla döndüğü ve Allah’a ulaşmak isteyen insanların bu mükemmel ahenge uyum sağlaması, aynı aşkla dönmesi gerektiğinden bahsedilmektedir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Eğitim” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Eğitim ile ilgili atasözü” kodu belirlenmiştir. “Eğitim ile ilgili atasözü” kodu, 5. Üniteye yer alan atasözleri ile ilgili bir bölümde “Ağaç yaşken eğilir.” atasözü yer almaktadır. Bu atasözü, insana eğitimin henüz küçük yaşlarda verilmesi gerektiği şeklinde değerlendirilmektedir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Tarih ve Edebiyat” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Tarihî Tortum Şelalesi’nin oluşumu, İstanbul’un saklı tarihi, Türk edebiyatından şiir örnekleri, Türk edebiyatında roman örnekleri ve Türk edebiyatında masal örnekleri” kodları belirlenmiştir. “Tarihî Tortum Şelalesi’nin oluşumu” kodu, 3. Üniteye yer alan Tortum Şelalesi adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Kamerli Dağı’ndan ayrılan bir kütlenin Erzurum’daki Tortum Çayı’nın önüne set çekmesiyle Tortum Gölü’nün oluştuğu ve Tortum Çayı’nın yeni bir yatak açarak Tortum Şelalesi’ni meydana getirdiği anlatılmaktadır. “İstanbul’un saklı tarihi” kodu, 3. Üniteye yer alan Geçmişin Yeniden Keşfi: İstanbul adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Asya ile Avrupa’yı denizin altından birleştiren Marmaray projesi kapsamında çok sayıda kazı yapıldığı ve bu kazılar esnasında İstanbul’un 8000 yıllık saklı tarihinin ortaya çıktığı anlatılmaktadır. Ayrıca bu kazılar esnasında Bizans tarihi için oldukça önemli olan farklı büyükölteki 33 ticarî geminin, ufak balıkçı teknelerinin ve uzun kürekli gemilerin bulunduğu bahsedilmektedir. “Türk edebiyatında şiir örnekleri” kodu, kitap içerisinde muhtelif yerlerde yer alan şiirlerden hareketle tespit edilmiştir. Kitapta Ümit Yaşar Oğuzcan’ın, Âşık Veysel’in, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın, Abdulkadir Budak’ın, Yavuz Bülent Bakiler’in, Aziz Nesin’in ve Behçet Necatigil’in şiirleri yer almaktadır. “Türk edebiyatından roman tanıtımı”

kodu, 4. Ünitenin 2. metninde belirlenmiştir. Metin, Cengiz Aytmatov'un Beyaz Gemi adlı romanını tanıtmaktadır. “Türk edebiyatından örnekler” kodu ise kitap içerisinde muhtelif yerlerde yer alan şiir, deneme, roman, hikâye ve masal örneklerini kapsamaktadır. Kitabın 4. Ünitesinin adı Edebiyat Dünyasından’dır. Bu ünite de bu örneklerle yer verilmiştir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Atasözleri ve Deyimler” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Konularına göre atasözleri, Konularına göre deyimler ve Özlü sözler” kodları belirlenmiştir. “Konularına göre atasözleri” kodu; zaman, tüketim ve farklı konularda söylenmiş olan otuz bir atasözünü kapsamaktadır. Her bir konu ile ilgili üçer örnek verilecek olur ise, zaman konusu ile ilgili kitapta “Zaman her şeyin ilacıdır.”, “Gün doğmadan neler doğar.” ve “Sakla samanı gelir zamanı” atasözleri yer almaktadır. Tüketim konusu ile ilgili kitapta “Ak akçe kara gün içindir.”, “Ayağını yorganına göre uzat.” ve “Eskisi olmayanın yenisi olmaz.” atasözleri yer almaktadır. Farklı konulardan kitapta “Her koyun kendi bacağından asılır.”, “Güneş balçıkla sıvanmaz.” ve “Üzüm üzüme baka baka kararır.” atasözleri yer almaktadır. “Konularına göre deyimler” kodu; öfke, heyecan, korku ve farklı konularda söylenmiş olan yetmiş iki deyim kapsamaktadır. Her bir konu ile ilgili üçer örnek verilecek olursa öfke konusu ile ilgili kitapta “Tepesi atmak”, “Ateş püskürmek” ve “Hiddete kapılmak” deyimleri yer almaktadır. Heyecan konusu ile ilgili kitapta “Dili dolaşmak”, “Etekleri zil çalmak” ve “İçi hop etmek” deyimleri yer almaktadır. Korku ile ilgili kitapta “Dizlerinin bağı çözülmek”, “Gözleri yuvalarından fırlamak” ve “Baş döndürmek” deyimleri yer almaktadır. Farklı konulardan kitapta “Ayak uydurmak”, “Dışinden tırnağından artırmak” ve “Ağızından çıkanı kulağı duymamak” deyimleri yer almaktadır. “Özlü sözler” kodu ise “Ye kürküm ye” ve “Ya olduğun gibi görün, ya görüldüğün gibi ol.” sözlerinden hareketle belirlenmiştir. Nasreddin Hoca’nın “Ye kürküm ye” sözü günümüzde deyim olarak da değerlendirilmektedir ancak burada Nasreddin Hoca’ya ait bir özlü söz olarak değerlendirilmiştir. Mevlâna’ya ait olan “Ya olduğun gibi görün ya görüldüğün gibi ol.” sözünden kitap içerisinde yer alan bir bölümde olduğundan farklı görünen kimseler için söylenilmiş bir söz olarak bahsedilmektedir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Önemli Şahsiyetler” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türkler için önemli şahsiyetler” kodu belirlenmiştir. Kitapta Mimar Sinan’ın, Kanuni Sultan Süleyman’ın, Ümit Yaşar Oğuzcan’ın,

Mevlana'nın, Barış Manço'nun, Aşık Veysel'in, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın, Yavuz Bülent Bakiler'in, Aziz Nesin'in, Cengiz Aytmatov'un, Ömer Seyfettin'in, Fatih Sultan Mehmet'in, Abdurrahim Karakoç'un, Behçet Necatigil'in ve Sait Faik Abasıyanık'ın hayatı ve bazı eserlerine yer verilmiştir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Bölgesel Kültürler” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Bölgelere göre dans” kodu belirlenmiştir. “Bölgelere göre dans” kodu, 1. Ünitenin Dünüyle Bugünüyle Halk Oyunları ve Dans metninde tespit edilmiştir. Metinde dansın Türkiye’de farklı bölgelerde farklı şekillerde ortaya çıktığı belirtilerek Ege’de Zeybek, Trakya’da Roman Havası ve Karadeniz’de Horon, bu danslara örnek olarak gösterilmektedir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Aile Yapısı” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türklerde aile yapısı” kodu belirlenmiştir. Türklerde aile yapısı kodu, içeriğinde geniş aile ve çekirdek aileyi barındırmaktadır. Ders kitabında bulunan metinlerde çekirdek aile ve geniş aileye ait örnekler yer almaktadır.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-5.’te yer almaktadır.

Tablo 4-5. Toplumsal Âdetler Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Dinî ve Millî Bayramlar	Türklerde millî bayramlar	1
Selamlaşma ve Vedalaşma	Türk kültüründe selamlaşma	1
Misafir Olma ve Ağırlama	-	-
Gelenek ve Görenekler	Türk kültüründe ateşin üzerinden atlama geleneği	2
	Türk kültüründe Hıdırellez gelenekleri	3
	Osmanlı ordusunda savaş geleneği	1
Mimar Yapılar	Tarihî camiler	5
	Tarihî yapılar	1

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin “Dinî ve Millî Bayramlar” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türklerde millî bayramlar” kodu tespit edilmiştir. “Türklerde millî bayramlar” kodu, 1. Ünitenin 3. metninde yer alan Nevruz başlığı altında Nevruz’un Türklerin ilk millî bayramı olduğu, bu özel

günün Türklerin İslam’la şereflendikten sonra bayram havasında kutlandığı ve bu bayramın her sene 21 Mart’ta kutlandığından bahsedilmektedir.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin “Selamlaşma ve Vedalaşma” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk kültüründe selamlaşma” kodu belirlenmiştir. “Türk kültüründe selamlaşma” kodu, 4. Üniteye yer alan bir tiyatro metninde içeriye giren kişi “Selamünaleyküm” diyerek girmekte, içeride bulunan kişi “Aleykümselam” diyerek cevap vermektedir.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin “Misafir Olma ve Ağırılama” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin “Gelenek ve Görenekler” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk kültüründe ateşin üzerinden atlama geleneği, Türk kültüründe Hıdırellez gelenekleri ve Osmanlı ordusunda savaş geleneği” kodları belirlenmiştir. “Türk kültüründe ateşin üzerinden atlama geleneği” kodu, 1. Ünitenin metninde yer alan Nevruz başlığı altında ve Hıdırellez başlığı altında tespit edilmiştir. Nevruz ve Hıdırellez etkinliklerinde yapılan kutlamalarda “Dilek tutup ateşin üzerinden atlandığı” belirtilmiştir. “Türk kültüründe Hıdırellez gelenekleri” kodu, 1. Ünitenin 3. Bölümünde yer alan Hıdırellez Şenliği başlığı altında tespit edilmiştir. Hıdırellez gelenekleri arasında tutulan dilekleri bir kâğıda yazarak gül ağacının altına gömmek, insanların evlerinin bereketinin artması için para keselerinin ve evlenmek isteyen genç kızlara “baht açma” törenleri yer almaktadır. “Osmanlı ordusunda savaş geleneği” kodu ise, 1. Ünitenin 3. Bölümünde yer alan Kılıç-Kalkan Oyunu başlığı altında yaklaşık on kişi ile oynanan bu oyunun Osmanlı ordusunun savaş gelenekleri arasında yer aldığından bahsedilmektedir.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin “Mimari Yapılar” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Tarihî camiler ve Tarihî yapılar” kodları belirlenmiştir. Tarihî camiler kodu, 1. Üniteye yer alan Türk Mimarisinin Işığı adlı metinden hareketle tespit edilmiştir. Metinde Türk tarihinin en iyi mimarlarından birisi olan Mimar Sinan’ın yapmış olduğu Şehzadebaşı Camisi, Süleymaniye Camisi, Selimiye Camisi, Mihrümah Sultan Camisi, Edirnekapı Camisi’nin mimari yapılarından bahsedilmektedir. “Tarihî yapılar” kodu, 1. Üniteye yer alan dinleme metninin ders kitabındaki etkinliklerinden hareketle belirlenmiştir. Bu bölümde İstanbul’da bulunan Kız Kulesi’nden bahsedilmektedir.

Törens l Davranışlar kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-6.’da yer almaktadır.

Tablo 4-6. T rens l Davranışlar Kültürel  gesine Ait Alt  geler

Alt �ge	Kod	f
Dinî Törenler ve Mekânlar	Camiler	5
Doğum, Evlilik ve �l�m	-	-
Müzik, Tiyatro ve Film	Türk kültüründe müzikler	1
Kutlamalar, Festivaller ve Yöresel Danslar	Türk kültüründe festivaller	2
	Türk kültüründe danslar	2
	Bölgelere göre dans kültürü	3

T rens l Davranışlar kültürel  gesinin “Dinî Törenler ve Mekânlar” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Camiler” kodu belirlenmiştir. “Camiler” kodu, 1. Ünitede yer alan Türk Mimarisinin Işığı adlı metinden hareketle tespit edilmiştir. Adı geçen metinde Mimar Sinan’ın yapmış olduğı Şehzadebaşı Camisi, Süleymaniye Camisi, Selimiye Camisi, Mihrümah Sultan Camisi ve Edirnekapı Camisi’nin yapılış süreci ve sonrasında yaşananlardan bahsedilmektedir. Camilerin Türk kültüründeki yeri, bu metinden anlaşılabilmektedir.

T rens l Davranışlar kültürel  gesinin “Doğum, Evlilik,  l m” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

T rens l Davranışlar kültürel  gesinin “Müzik, Tiyatro, Film ve Umuma Açık Gösteriler” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk kültüründe müzikler” kodu tespit edilmiştir. “Türk kültüründe müzikler” kodu, 3.  nitenin 1. Bölümünde Barış Manço’ya ait olan “Yaz Dostum” şarkısından hareketle belirlenmiştir.

T rens l Davranışlar kültürel  gesinin “Kutlamalar, Festivaller ve Yöresel Danslar” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk kültüründe festivaller, Türk kültüründe danslar ve Bölgelere göre dans kültürü” kodları tespit edilmiştir. “Türk kültüründe festivaller” kodu, 1.  nitenin 3. metninde yer alan Nevruz başığı altında Nevruz’un Doğı Türkistan’dan Balkanlara uzanan geniş bir coğrafiyada kutlandığından, o gün ziyafetlerin düzenlendiğinden, insanların büyük

bir ateşin etrafında toplandığından ve ateşin yanında örs demir ve çekiçe Türklerin Ergenekon'dan çıkışlarının canlandırıldığından bahsedilmektedir. “Türk kültüründe festivaller” kodunun diğer bir örneği ise 1. Ünitenin 3. Bölümünde yer alan Hıdırellez Şenliği metninden tespit edilmiştir. Metinde Hıdırellez Şenliği'nin her sene 6 Mayıs'ta düzenlendiğinden ve bu gecenin Türk kültüründeki öneminden bahsedilmektedir. “Türk kültüründe danslar” kodu, 1. Ünitenin 4. Bölümünde yer alan Dünüyle Bugünüyle Halk Oyunları ve Dans başlığı altında Türkiye’de dansın farklı bölgelerde farklı görünümler sergilediği, Ege’de Zeybek, Trakya’da Roman Havası ve Karadeniz’de Horon şeklinde ifade edildiği belirtilmektedir. “Türk kültüründe danslar” kodunun bir diğer örneği ise 1. Ünitenin 4. Bölümünde yer alan Kılıç-Kalkan Oyunu başlığı altında kılıç ve kalkanların bir ahenk içerisinde birbirine vurulması ile oynanan ve bu görünümüyle Osmanlı ordusunun savaş sahnelerine benzetildiğinden bahsedilmektedir. “Bölgelere göre dans kültürü” kodu ise, 1. Ünitenin Dünüyle Bugünüyle Halk Oyunları ve Dans metninde tespit edilmiştir. Metnin ilgili bölümünde “Türk kültürü ve geleneklerinin hayat bulduğu dans türlerinin, bilhassa Anadolu’daki dansın temelde üç ayrı kültür etkisinde kaldığı görülmektedir. Eski Anadolu uygarlıkları, Orta Asya’daki Şaman kültürü ve İslam dini Anadolu’daki dans kültürünün oluşumuna etkide bulunmuşlardır.” şeklinde bir değerlendirme yer almaktadır.

4.2 İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabına Yönelik Bulgular

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı içerisinde altı ünite yer almaktadır. Birinci üniteye “Öyle Bir Geçer Zaman Ki”, ikinci üniteye “Aşk Olsun”, üçüncü üniteye “İşini Şansa Bırakma”, dördüncü üniteye “Bir Maruzatım Var”, beşinci üniteye “Film Şeridi Gibi” ve son olarak altıncı üniteye “Bilgi Dünyası” adı verilmiştir. Bu ünitelerde yer alan metinler Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni’nde belirlenmiş olan yabancı dil ders kitaplarında kültüre ait unsurlardan hareketle incelenecektir. Her bir kültürel öge ile ilgili alt ögeler temalar hâlinde oluşturulacaktır. Günlük Yaşam kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-7.’de yer almaktadır.

Tablo 4-7. Günlük Yaşam Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Yiyecek, İçecek ve Giyecek	Akşam yemeği	1
	Türk kahvesi	1
Yemek Zamanları, Sofra Adabı	-	-
Hayat Tarzı	-	-
Boş Zamanlarda Yapılan Aktiviteler	Türklerde tavla oyununa duyulan ilgi	1
Sosyal Medya Kullanımı	Türklerde Facebook kullanımı	1
	Türklerde Mail kullanımı	1

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında Günlük Yaşam kültürel ögesinin alt ögelerinden “Yiyecek, İçecek ve Giyecek” ögesine uygun olabilecek olan “Akşam yemeği ve Türk kahvesi” kodları tespit edilmiştir. 2. Ünitenin C bölümünde yer alan Kültürden Kültüre bölümünde Türkler için kız isteme merasiminde damada tuzlu misafire tuzsuz bir şekilde ikram edilen kahve türünden bahsedilmiştir.

Günlük Yaşam kültürel ögesinin “Yemek Zamanları, Sofra Adabı” ve “Hayat Tarzı” adlı alt ögeleri ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

Günlük Yaşam kültürel ögesinin bir diğer alt ögesi olan “Boş Zamanlarda Yapılan Aktiviteler” ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türklerde tavla oyununa duyulan ilgi” kodu belirlenmiştir. 3. Ünitenin B bölümünde yer alan Satranç ve Tavla metninde Tavla oyunu, “Türkiye’de çok yaygın olan kahvehanelerin vazgeçilmez bir oyunu olan tavla, iki ayrı renkte on beşer pul ve bir çift zarla özel bir tahta üzerinde oynanır.” şeklinde tanımlanmıştır.

Günlük Yaşam kültürel ögesinin “Sosyal Medya Kullanımı” alt ögesine uygun olabilecek olan “Türklerde Facebook kullanımı ve Türklerde Mail kullanımı” kodları tespit edilmiştir. 1. Ünitenin B bölümünde yer alan 24 Saat Yetmiyorsa adlı metinde Türkiye’de sosyal medya kullanımı hakkında “Çalışan kesimin televizyon tutkusu yok ama Facebook’u, Mail’leri var.” denilerek Facebook’un ve Mail’lerin Türkiye’de sıklıkla kullanıldığı belirtilmiştir.

Yaşam Şartları kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-8.’de yer almaktadır.

Tablo 4-8. Yaşam Şartları Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Meslekler, İş Görüşmeleri ve Çalışma Saatleri	Arzuhâcilik mesleği	1
	İş görüşmelerinde dikkat edilmesi gerekenler	1
Bölgelere Göre Yaşam Şartları	Anadolu'daki yaşam şartlarının beğenilmemesi	1
Barınma Olanakları	-	-
Sosyal Yardım Düzenlemeleri	-	-

Yaşam Şartları kültürel ögesinin alt ögelerinden “Meslekler, İş Görüşmeleri ve Çalışma Saatleri” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Arzuhâcilik mesleği ve İş görüşmelerinde dikkat edilmesi gerekenler” kodları tespit edilmiştir. 4. Ünitenin A bölümünde yer alan Arzuhâlden Dilekçeye isimli metinde arzuhâl, “Yetkili makamlara bir durumu, şikâyeti ya da dileği belirtmek için yazılan yazılara arzuhâl denirdi.” şeklinde tanımlanmıştır. Metnin sonunda arzuhâcilik mesleğinin geçmişte oldukça önemli bir meslek olduğu fakat günümüzde yok olmaya yüz tuttuğu belirtilmiştir. “İş görüşmelerinde dikkat edilmesi gerekenler” kodu, 4. Ünitenin B bölümünde yer alan İş Görüşmelerinde İşverenler Nelere Dikkat Eder adlı metinde Türkiye’de ve dünyada iş görüşmelerinin nasıl gerçekleştiği ile bilgiler yer almaktadır.

Yaşam Şartları kültürel ögesinin alt ögelerinden “Bölgelere Göre Yaşam Şartları” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Anadolu’daki yaşam şartlarının beğenilmemesi” kodu tespit edilmiştir. 5. Ünitenin B bölümünde yer alan Susuz Yaz adlı filmin Berlin Film Şenliği’nde önemli bir ödül aldığı belirtilmiştir. Bu filmin yapımcısı olan Metin Erksan ile yapılan röportajda başrolün belirlenmesi süreci ile ilgili soruya, “Başrolleri önce Türkan Şoray ile Ayhan Işık’a teklif ettim. Çok büyük para istediler, sonra da biz köylü elbisesi giymeyiz, Anadolu’ya da gelmeyiz dediler.” şeklinde cevap vermiştir. Bu cevaptan da anlaşılacağı üzere Türkan Şoray ve Ayhan Işık, o dönemde Anadolu’da giyilen giysileri hor görmüş ve Anadolu bölgesine gitmek istememişlerdir. Onlara göre Anadolu mahrumiyet bölgesidir.

Yaşam Şartları kültürel ögesinin “Barınma Olanakları” ve “Sosyal Yardım Düzenlemeleri” adlı alt ögeleri ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-9.'da yer almaktadır.

Tablo 4-9. Kişiler Arası İlişkiler Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Toplumdaki Sınıflar Arasındaki İlişki	Aydın kesimin Anadolu insanı ile ilişkisi	1
Kadın-Erkek İlişkileri	-	-
Aile Bireyleri Arasındaki İlişki	Ailede çocuğa her koşulda güzel örnek olmak	1
	Haksız kazancın evliliğe zararları	2
	Yunanlılara göre Türk dizilerinde aile bağları	1
Nesiller Arasındaki İlişki	Türklerde büyükler ile küçükler arasındaki ilişki	1
Dini, Siyasi ve Komşuluk İlişkileri	Ailecek yapılan komşu ziyaretleri	1
	Türk dizileri sonrasında Türkiye Yunanistan ilişkileri	1

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin “Toplumsal Sınıflar Arasındaki İlişkiler” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Aydın kesimin Anadolu insanı ile ilişkisi” kodu tespit edilmiştir. 5. Ünitenin B bölümünde yer alan Susuz Yaz adlı filmin Berlin Film Şenliği’nde önemli bir ödül aldığı belirtilmektedir. Bu metinde Türkan Şoray ve Ayhan Işık, sanatçı olarak o dönemin aydın kesimindendir. Bu ikili kendilerine gelen başrol tekliflerini Anadolu’yu ve Anadolu insanına ait olan değerleri hor görerek reddetmiştir. Metinde yer alan olay üzerinden düşünüldüğünde genellenmemek kaydıyla aydın kesimin bazı ünlülerin Anadolu’da yaşayan insanları kendilerinden küçük gördükleri gözlemlenmektedir.

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin “Kadın-Erkek İlişkileri” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin “Aile Bireyleri Arasındaki İlişki” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Ailede çocuğa her koşulda güzel örnek olmak, Haksız kazancın evliliğe zararları ve Yunanlılara göre Türk dizilerinde aile bağları” kodları tespit edilmiştir. “Ailede çocuğa her koşulda güzel örnek olmak” kodu, 2. Ünitenin C bölümünde yer alan Aşkın Sırrı adlı metin kocanın karısını aldattığı ve boşanmak istediğini eşine bildirmesi ile başlamaktadır. Kadın, amansız bir hastalığa yakalanmıştır ve bunu eşinden ve çocuğundan

saklamaktadır. Öleceğini öğrenen kadın eşine boşanma şartlarını “Hiçbir şey istemediğini, sadece boşanmalarını ilan etmek için bir ay süre istediğini ve bu zamanda da normal bir aile gibi davranmalarını” şeklinde sıralar. Metnin son bölümünde hasta olan kadının ölmeden önce kocasına yazdığı son mektubunda fazla yaşayamayacağını bildiği için eşini oğlunun negatif tutumundan korumaya çalıştığını ve en azından oğlunun gözünde iyi bir eş olarak kalmasını istediğini belirtmiştir. Bu bölümde Türk aile yapısında bir çocuğun gözünde anne ve babasının arasındaki ilişkinin çocuk için ne derece önemli olduğu vurgulanmıştır. “Haksız kazancın evliliğe zararları” kodu, 3. Ünitenin A bölümünde yer alan Büyük İkramiye’yi Kazanıp Kaybedenler adlı metinde ülkemizde ikramiye’yi kazanmış olan iki Türk’ün hikâyesine yer verilmiştir. Bu iki kişinin ortak noktası ise ikramiye’yi kazandıktan sonra kendi evlerini, eşlerini, evlatlarını ihmal etmeleri ve bu sürecin nihayetinde evliliklerinin bitmesidir. Burada Türk aile yapısında bir eve haksız kazancın girmesinin evliliğe verdiği zarar görülebilmektedir. Son olarak “Yunanlılara göre Türk dizilerinde aile bağları” kodu, 5. Ünitenin C bölümünde yer alan Yabancı Ülkelerde Yayınlanan Türk Dizileri adlı metinde Türk dizilerinin Yunanistan’a ihraç edilmesi ile ilgili, “Yunan kültürünü olumsuz etkilediğini savunanların aksine Yunan halkı, artık göremedikleri aile bağlarının Türk dizilerinde güçlü bir şekilde yansıtıldığını düşünüyor.” ifadesi yer almaktadır. Bu metnin ilgili bölümünde Türk dizilerinde Türk aile ilişkilerinin güzel bir şekilde aktarıldığından bahsedilmiştir.

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin “Nesiller Arasındaki İlişki” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türklerde büyükler ile küçükler arasındaki ilişki” kodu tespit edilmiştir. 4. Ünitenin C bölümünün sonunda yer alan Kültürden Kültüre bölümünde Türkiye’de küçükler ile büyükler arasındaki ilişkiyi ele alan bir paragraf yer almaktadır. Burada küçüklerin büyüklere karşı saygılı olması gerektiği ve büyüklerin de küçüklere karşı sevgi göstermesi gerektiği belirtilmektedir. Bu metinde Türk toplumunda nesiller arasındaki ilişkinin saygı ve sevgi çerçevesinde kurulduğundan bahsedilmiştir.

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin “Dinî, Siyasi ve Komşuluk İlişkileri” alt ögesine uygun olabilecek olan “Ailecek yapılan komşu ziyaretleri ve Türk dizileri sonrasında Türkiye Yunanistan ilişkileri” kodları belirlenmiştir. “Ailecek yapılan komşu ziyaretleri” kodu, 1. Ünitenin C bölümünde yer alan Hasan isimli bir çocuğun anısında tespit edilmiştir. Hasan anısının bir bölümünde

komşuları Hale Hanım'ın çocuklarıyla beraber kendilerine misafirlğe geldiklerini ifade etmiştir. Buradan hareketle Türk toplumunda komşuluk ilişkilerinin hangi seviyede olduğu gözlemlenebilmektedir. “Türk dizileri sonrasında Türkiye Yunanistan ilişkileri” kodu ise, 5. Ünitenin C bölümündeki Yabancı Ülkelerde Yayınlanan Türk Dizileri adlı metinde Türk dizilerinin iki komşu ülke olan Yunan ve Türk halkının yakınlaşmasına büyük katkıda bulunduğunu ve bu dizilerin ardından Yunan halkında Türkçeyi ve Türk kültürünü daha yakından tanıma isteği olduğu belirtilmiştir. Bu metinde Türk dizilerinin Türk-Yunan halkları arasındaki komşuluk ilişkilerine katkısından bahsedilmektedir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-10.'da yer almaktadır.

Tablo 4-10. Değerler ve Eğitim Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Dinî İnanışlar	Mevlâna'ya göre Allah'a yakın olma inancı	1
	Eski Türk toplumunda şeytanın kötülüklerinden korunma yolu	1
	İslam'da herkesin adalet önünde eşit olması	1
Eğitim	Çalışma süresinin çok olması ile kazanılan bölüm arasındaki orantı	1
	Eğitim ile kendini geliştirme arasındaki ilişki	1
	Türklerin kurdukları bazı medreseler	2
Tarih ve Edebiyat	Türk edebiyatından şiir örnekleri	4
	Leyla ile Mecnun hikâyesi	1
	Yalnızca resmi verilen tarihî isimler	4
	Nazım ile Pirâye arasındaki aşk	1
Atasözleri ve Deyimler	Konularına göre atasözleri	14
	Konularına göre deyimler	8
	Özlü sözler	6
Önemli Şahsiyetler	Türkler için önemli şahsiyetler	7
Bölgesel Kültürler	Baykuşun Orta Asya Türk toplumundaki yeri	1
	Anadolu'da köylü elbisesi giyilmesi	1
Aile Yapısı	Türklerde aile yapısı	2

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Dinî İnanışlar” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Mevlâna’ya göre Allah’a yakın olma inancı, Eski Türk toplumunda şeytanın kötülüklerinden korunma yolu ve İslam’da herkesin adalet önünde eşit olması” kodları belirlenmiştir. “Mevlana’ya göre Allah’a yakın olma inancı” kodu, 3. Ünitenin C bölümünde bulunan Mevlana’ya ait bir dörtlükte tespit edilmiştir. Mevlâna, dörtlükte “Hakka yakın olacaksan/Doğru yolu bulacaksan/Cennetini tadacaksan/Hoşgörülü olmak lazım” ifadeleri ile Allah’a yakın olmak isteyenlerin hoşgörüyü elden bırakmamaları gerektiğini belirtmiştir. Mevlâna’nın bu dörtlüğü, Türk toplumunda dinî inanışlardan biri olan Allah’a yakınlaşmak için hoşgörülü olmak olduğu gözlemlenmektedir. “Eski Türk toplumunda şeytanın kötülüklerinden korunma yolu” kodu, 3. Ünitenin C bölümünde yer alan Kültürden Kültüre başlığı altında Hem Korkulan Hem Hayranlık Duyulan Baykuşlar adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde baykuşlar ile ilgili “Şeytanın kötülüklerinden, hastalıklardan korunmak ve kısırlığı tedavi etmek için baykuş tüyü kullananlar ise Orta Asya Türk topluluklarıdır” ifadesi geçmektedir. Bu ifadelerden anlaşılaacağı üzere Orta Asya Türk toplumunda baykuşların böyle özellikleri olduğuna inanılmaktaydı. “İslam’da herkesin adalet önünde eşit olması” kodu ise, 4. Ünitenin C bölümünde yer alan Fatih Sultan Mehmet Mahkemede adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Fatih Sultan Mehmet ile Rum Mimar Atik Sinan arasındaki bir olay anlatılmaktadır. Olayda Fatih Sultan Mehmet, Mimar Atik Sinan’ın elinin kesilmesi emrini vermiştir. Eli kesilen Mimar, Fatih Sultan Mehmet’i mahkemeye şikâyet etmiştir. Bunun üzerine Kadı, davayı incelemiş ve Fatih’i suçlu bularak ellerinin kesilmesi kararını vermiştir. Bunu duyan Mimar, şikâyetinden vazgeçer ve el kesilme cezası para cezasına dönüştürülür. Metnin sonunda Evliya Çelebi’nin aktarımına göre karardan sonra Fatih, çıkardığı demir sopayı Kadı’ya göstererek “Eğer sen Allah’ın hükmünü uygulamayıp elimi kesmeye beni mahkûm etmeseydin, bununla başını paramparça ederdim.” der. Kadı Hızır Bey de sakladığı kamayı çıkararak cevap verir: “Sen de benim hükmümü kabul etmeseydin, ben de bununla seni delik deşik ederdim.” der. Bu metinde Türk toplumunda ve azınlık durumdaki gayrimüslimlerde İslam’ın adaletinin herkese karşı eşit olduğu inancından bahsedilmektedir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Eğitim” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Çalışma süresinin çok olması ile kazanılan bölüm arasındaki

orantı, Eğitim ile kendini geliştirme arasındaki ilişki ve Türklerin kurdukları bazı medreseler” kodları belirlenmiştir. “Çalışma süresinin çok olması ile kazanılan bölüm arasındaki orantı” kodu, 1. Ünitenin B bölümünde yer alan 24 Saat Yetmiyorsa adlı metinde üniversite sınavında istediği bölümü kazanamayan öğrencinin “Üç ay daha hazırlanmaya zamanım olsaydı, Tıp Fakültesinde okuyacaktım.” düşüncesinden tespit edilmiştir. Bu düşünceden hareketle Türk toplumunda çalışma süresinin çok olması ile kazanılan bölümün doğrudan alakalı olduğu gözlemlenmektedir. “Eğitim ile kendini geliştirme arasındaki ilişki” kodu, 6. Ünitenin A bölümünde yer alan Bilge ve Bilgelik adlı metinde “Kendini geliştiren birey, her zaman olmakta olan kişidir. Bir toplumda bilge insanların sayısının artması, o toplumun her alanda gelişmesini sağlar.” cümlelerinden tespit edilmiştir. Toplumda bilge insanların sayısının artmasının ancak eğitim ile mümkün olabileceği de metinde üzerinde durulan bir konudur. Bu metinden hareketle Türk toplumunda bireyin eğitim düzeyi ile kendini geliştirmesinin ilişkili olduğu söylenilebilir. “Türklerin kurdukları bazı medreseler” kodu ise, 6. Ünitenin C bölümünde yer alan Kültürden Kültüre başlığı altında Dünyadaki İlk Üniversiteler adlı metinde Büyük Selçuklu Devleti döneminde kurulan Nizamiye Medreselerin ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde II. Abdülhamit tarafından kurulan Darülfünûn yer almaktadır. Bu bölümde Türk toplumunda geçmişten bugüne eğitime ve eğitim yerlerine verilen önem gözlemlenmektedir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Tarih ve Edebiyat” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk edebiyatından şiir örnekleri, Leylâ ile Mecnun hikâyesi, Resim yoluyla verilen tarihî kişiler ve Nâzım ile Pirâye arasındaki aşk” kodları belirlenmiştir. “Türk edebiyatında şiirler” kodu, kitapta yer alan ünitelerde Türk edebiyatındaki önemli şairlerin şiirlerinden hareketle tespit edilmiştir. Özdemir Asaf’tan Olmak İsterdim, Mehmet Akif Ersoy’dan Bir Gece, Sezai Karakoç’tan Mona Rosa ve Necip Fazıl Kısakürek’ten Çile şiiri ders kitabında yer almaktadır. “Leylâ ile Mecnun hikâyesi” kodu, 2. Ünitenin A bölümünde yer alan Aşk metninden tespit edilmiştir. Türk edebiyatında çok önemli bir yere sahip olan Leylâ ile Mecnun hikâyesi, bu metin aracılığıyla Türk kültüründen bir parça olarak aktarılmıştır. “Resim yoluyla verilen tarihî kişiler” kodu, 2. Ünitenin B bölümünde yer alan Ünlü Âşıklar bölümünde verilen resimlerden tespit edilmiştir. Bu bölümde Kanuni Sultan Süleyman ile Hürrem Sultan ve devletimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk ile Latife Hanım’ın resimlerine yer verilmiştir.

“Nâzım ile Pirâye arasındaki aşk” kodu ise, 2. Ünitenin B bölümünde yer alan Ünlü Âşıklar ve Aşk Mektupları adlı metinde Nâzım ile Pirâye’nin birbirlerini çok sevdiklerinden fakat kavuşamadıklarından bahsedilerek Nâzım’ın Pirâye’ye yazmış olduğu mektuptan bir bölüm yer almaktadır.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Atasözleri ve Deyimler” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Konularına göre atasözleri, Konularına göre deyimler ve Özlü sözler” kodları belirlenmiştir. “Konularına göre atasözleri” kodu, zaman, sevgi, şans ve çalışma konuları hakkında 14 atasözünden oluşmaktadır. Zaman ile ilgili kitapta “Terazi tartıyla, her şey vaktiyle ölçülür.”, “Vakit nakittir.”, “Demir tavında dövülür.”, “Vakitsiz öten horozun başını keserler.”, “Geçti Bor’un pazarı, sür eşeği Niğde’ye.” ve “Ağaç yaşken eğilir.” atasözleri yer almaktadır. Sevgi ile ilgili kitapta “Kalp kalbe karşıdır.”, “Gülü seven dikenine katlanır.”, Her yiğidin gönlünde bir aslan yatar.”, “Gönül bir parça saraydır, kırılırsa yapılmaz.” ve “Gönül kimi severse aşk onda güzeldir.” atasözleri yer almaktadır. Şans ile ilgili kitapta “Güzellerin talihi çirkin olur.” ve “Talihsiz hacıyı deve üstünde yılan sokar.” atasözleri yer almaktadır. Çalışma ile ilgili kitapta “Okyanusu suya bakarak aşamazsın.” atasözü yer almaktadır. “Konularına göre deyimler” kodu, sevgi ve şans konuları hakkında 8 deyimden oluşmaktadır. Sevgi ile ilgili 2. Ünitenin C bölümünde “Aşk olsun” deyiminin hikâyesi anlatılmıştır. Şans ile ilgili kitapta “Şansı yâver gitmek”, “Şans bana güldü”, “Talih yüzüne gülmek”, “Feleğe küsmek”, “Şansı dönmek”, “Şans tanımak” ve “Uğur getirmek” deyimleri yer almaktadır. “Özlü sözler” kodu ise, Türk-İslam kültürünü yansıtır bir şekilde Peygamberimiz Hz. Muhammed’in Hadis-i Şerifi, Hz. Ebubekir’e ait bir söz, Mevlâna ve Yunus Emre’ye ait birkaç özlü sözden belirlenmiştir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Önemli Şahsiyetler” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türkler için önemli şahsiyetler” kodu belirlenmiştir. Kitapta Cengiz Dağcı’nın, Cengiz Aytmatov’un, Mehmet Âkif Ersoy’un, Fatih Sultan Mehmet’in, Sezai Karakoç’un, Necip Fazıl Kısakürek’in ve Cemil Meriç’in hayatı ve bazı eserlerine yer verilmiştir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Bölgesel Kültürler” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Baykuşun Orta Asya Türk toplumundaki yeri ve Anadolu’da köylü elbisesi giyilmesi” kodları belirlenmiştir. “Baykuşun Orta Asya Türk toplumundaki yeri” kodu, 3. Ünitenin sonunda yer alan Kültürden Kültüre bölümünde Hem Korkulan Hem Hayranlık Duyulan Baykuşlar adlı metinde tespit

edilmiştir. Bu metnin ilgili bölümünde Orta Asya Türk toplumunun baykuşlara verdiği önem ele alınmıştır. “Anadolu’da köylü elbisesi giyilmesi” kodu ise, 5. Ünite’nin B bölümünde yer alan Susuz Yaz isimli filmin tanıtımında başrol tekliflerine Türkan Şoray ve Ayhan Işık’ın “Biz köylü elbisesi giymeyiz, Anadolu’ya da gelmeyiz.” cevabından tespit edilmiştir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Aile Yapısı” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türklerde aile yapısı” kodu belirlenmiştir. Türklerde aile yapısı kodu, içeriğinde geniş aile ve çekirdek aileyi barındırmaktadır. Ders kitabında bulunan metinlerde çekirdek aile ve geniş aileye ait örnekler yer almaktadır.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-11.’de yer almaktadır.

Tablo 4-11. Toplumsal Âdetler Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Dinî ve Millî Bayramlar	-	-
Selamlaşma ve Vedalaşma	Türk dizilerinden öğrenilen selamlaşma kelimeleri	2
Misafir Olma ve Ağırlama	Türk kültüründe misafir ağırlama	1
Gelenek ve Görenekler	Türklerde küçüklerin büyüklerin elini öpmesi âdeti	1
Mimari Yapılar	Tarihî kütüphaneler	1
	Tarihî medreseler	2

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin “Dinî ve Millî Bayramlar” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin “Selamlaşma ve Vedalaşma” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk dizilerinden öğrenilen selamlaşma kelimeleri” kodu belirlenmiştir. “Türk dizilerinden öğrenilen selamlaşma kelimeleri” kodu, 5. Ünite’nin C bölümünde Yabancı Ülkelerde Yayımlanan Türk Dizileri adlı metinde tespit edilmiştir. Bu metinde Türk dizilerinin Yunanistan’da Yunanca altyazı ile takip edildiği ve bu dizilerden ilk olarak “merhaba, nasılsın, canım ve tamam” gibi bazı kelimelerin öğrenildiği belirtilmiştir. Ayrıca kitap içerisinde yer alan bazı metinlerde yer alan diyaloglarda selamlaşma ve vedalaşma ifadelerine yer verilmiştir.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin “Misafir Olma ve Ağırlama” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk kültüründe misafir ağırlama” kodu belirlenmiştir. “Türk kültüründe misafir ağırlama” kodu, 1. Ünitenin C bölümünde yer alan bir metinde evin küçük çocuğu kendilerine gelen misafir için annesinin yaptığı hazırlıkları “Annem misafirlerimiz için çok güzel pastalar, börekler hazırlamıştı.” şeklinde anlatmıştır. Bu bölümden Türk kültüründe misafir ağırlamanın ne derece önemli olduğu şeklinde bir çıkarım yapılabilir.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin “Gelenek ve Görenekler” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türklerde küçüklerin, büyüklerin elini öpmesi âdeti” kodu belirlenmiştir. “Türklerde küçüklerin büyüklerin elini öpmesi âdeti” kodu, 4. Ünitenin sonunda yer alan Kültürden Kültüre bölümündeki Türkiye’de Saygı adlı metinden tespit edilmiştir. Burada “Türklerde el öpme, yaşça küçük olanların büyüklerine saygı ve sevgilerini göstermek için ellerini öpüp alınlarına götürmeleri şeklinde uygulanan geleneksel bir davranış biçimidir.” şeklinde Türk kültüründe büyüklere karşı duyulan saygıdan bahsedilmiştir.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin “Mimari Yapılar” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Tarihî kütüphâneler ve Tarihî medreseler” kodları belirlenmiştir. 6. Ünitenin C bölümünde İzmir’de bulunan Celsus Kütüphanesi anlatılmıştır. “Tarihî kütüphâneler” kodu, bu bölümden tespit edilmiştir. “Tarihî medreseler” kodu ise, 6. Ünitenin sonunda yer alan Kültürden Kültüre bölümünde tespit edilmiştir. Bu bölümde dünyadaki ilk üniversiteler anlatılmış ve bu üniversitelerin içerisinde Büyük Selçuklu döneminde kurulan Nizamiye Medreseleri ve Osmanlı Devleti döneminde kurulan Dârülfünûn anlatılmıştır.

Törenselle Davranışlar kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-12.’de yer almaktadır.

Tablo 4-12. Törenselle Davranışlar Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Dinî Törenler ve Mekânlar	Camiler	3
Doğum, Evlilik, Ölüm	Türklerde kız isteme	1
Müzik, Tiyatro, Film ve Umuma Açık Gösteriler	Türk sinemasından bir film: Susuz Yaz	1
	Yurtdışında izlenen Türk filmleri	15
Kutlamalar, Festivaller ve Yöresel Danslar	Ülkemizde düzenlenen uluslararası film festivalleri	1

Törens l Davranışlar kültürel  gesinin “Dinî Törenler ve Mekânlar” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Camiler” kodu belirlenmiştir. Kitabın farklı  nitelerinde Ayasofya Cami, Fatih Cami ve Yeni Cami’den bahsedilmiştir. “Camiler” kodu, bu bahsedilmiş olan camilerden hareketle tespit edilmiştir.

T rens l Davranışlar kültürel  gesinin “Doğum, Evlilik,  l m” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türklerde kız isteme” kodu belirlenmiştir. “Türklerde kız isteme” kodu, 2.  nitenin sonunda yer alan Kültürden Kültüre bölümünde farklı ülkelerden evlilik geleneklerinin anlatıldığı bir metinden tespit edilmiştir. Bu metinde Türk kültüründe kız isteme esnasında gelin olacak kız tarafından yapılan kahvelerden damada ikram edilecek kahvenin içine tuz atıldığı ve bu kahveyi içebilen damat adayının, aile içinde sabrı ve gelinden gelecek her sıkıntıya katlanmayı simgelediğinden bahsedilmiştir.

T rens l Davranışlar kültürel  gesinin “Müzik, Tiyatro, Film ve Umuma Açık Gösteriler” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk sinemasından bir film: Susuz Yaz ve Yurtdışında izlenen Türk filmleri” kodları belirlenmiştir. “Türk sinemasından bir film: Susuz Yaz” kodu, 5.  nitenin A bölümünde yer alan Susuz Yaz adlı metinden tespit edilmiştir. Bu metinde Susuz Yaz filmi hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. “Yurtdışında izlenen Türk filmleri” kodu ise, 5.  nitenin C bölümünde yer alan Yabancı  lkelerde Yayınlanan Türk Dizileri adlı metinden tespit edilmiştir. Bu metinde yurtdışına satılan ve satıldığı ülkelerde oldukça yüksek izlenme oranlarına sahip olan 15 Türk dizisinden bahsedilmiştir. Kurtlar Vadisi, Muhteşem Yüzyıl, Yaprak Dökümü, Deli Y rek ve Sıla bu dizilerden bazılarıdır. Metinde ayrıca bu dizilerin Türk kültürünün yayılmasında önemli bir etken olduğundan da bahsedilmiştir.

T rens l Davranışlar kültürel  gesinin “Kutlamalar, Festivaller ve Yöresel Danslar” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “ lkemizde düzenlenen uluslararası film festivalleri” kodu belirlenmiştir. “ lkemizde düzenlenen uluslararası film festivalleri” kodu, 5.  nitenin sonunda yer alan Kültürden Kültüre bölümündeki Altın Portakal Film Festivali adlı metinden tespit edilmiştir. Bu metinde Altın Portakal Film Festivali’nin 1964 yılından beri Antalya’da düzenlendiğinden bahsedilmektedir.

4.3 Yedi İklim Türkçe Ders Kitabına Yönelik Bulgular

Yedi İklim Türkçe ders kitabı içerisinde sekiz ünite yer almaktadır. Birinci üniteye “Spor”, ikinci üniteye “Değişen Dünya”, üçüncü üniteye “Kelimelerin Büyülü Dünyası”, dördüncü üniteye “Canlılar Âlemi”, beşinci üniteye “Tarihe Yolculuk”, altıncı üniteye “Bilimin Gözüyle”, yedinci üniteye “Sayılarla Hayat” ve son olarak sekizinci üniteye “Kişiler, Kişilikler” adı verilmiştir. Bu ünitelerde yer alan metinler Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni’nde belirlenmiş olan yabancı dil ders kitaplarında kültüre ait unsurlardan hareketle incelenecektir. Her bir kültürel öge ile ilgili alt ögeler temalar hâlinde oluşturulacaktır. Günlük Yaşam kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-13’te yer almaktadır.

Tablo 4-13. Günlük Yaşam Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Yiyecek, İçecek, Giyecek	Osmanlı’da hastalıklara şifa olduğu düşünülen yiyecek ve içecekler	4
	Türklerin tükettiği balık türleri	1
	Türkiye’de yetişen meyve ve sebzeler	11
	Türk kültüründe şerbet	1
Yemek Zamanları, Sofra Adabı	-	-
Hayat Tarzı	-	-
Boş Zamanlarda Yapılan Aktiviteler	-	-
Sosyal Medya Kullanımı	-	-

Yedi İklim Türkçe ders kitabında Günlük Yaşam kültürel ögesinin alt ögelerinden “Yiyecek, İçecek ve Giyecek” ögesine uygun olabilecek olan “Osmanlı’da hastalıklara şifa olduğu düşünülen yiyecek ve içecekler, Türklerin tükettiği balık türleri, Türkiye’de yetişen meyve ve sebzeler ve Türk kültüründe şerbet” kodları belirlenmiştir. “Osmanlı’da hastalıklara şifa olduğu düşünülen yiyecek ve içecekler” kodu, 2. Ünitenin Değerlendirme bölümünde yer alan Geçmişten Günümüze Tıp adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Türklerde aile büyükleri olan kadınların hastalıklara tedavi olarak macun yedirdikleri, şerbet, çay ve çorba içirdikleri anlatılmaktadır. “Türklerin tükettiği balık türleri” kodu, 4. Üniteye yer alan İnci Kefali adlı metinde belirlenmiştir. Metinde İnci Kefali balığının Van Gölü Havzası’nda yaşadığı ve Türklerin bu balık türünü çok sevdiği anlatılmaktadır. “Türkiye’de yetişen meyve ve sebzeler” kodu, 4. Üniteye yer alan

Meyveler ve İnsanlar adlı metinde belirlenmiştir. Metinde Türkiye’de yetişen kiraz, vişne, incir, limon, nar, dut, çilek, kivi, greyfurt, elma ve üzümden bahsedilmektedir. “Türk kültüründe şerbet” kodu, 4. Ünitenin sonunda yer alan Şerbet adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde şerbetin Osmanlı’da özellikle yaz günlerinde serinlemek maksadıyla içildiği ve bu içeceğin İtalyan mutfağına “sorbetto”, Fransız mutfağına “sorbet” ve İngiliz mutfağına “sherbet” olarak girdiği anlatılmaktadır.

Günlük Yaşam kültürel ögesinin “Yemek Zamanları, Sofra Adabı”, “Hayat Tarzı”, “Boş Zamanlarda Yapılan Aktiviteler” ve “Sosyal Medya Kullanımı” adlı alt ögeleri ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

Yaşam Şartları kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-14.’te yer almaktadır.

Tablo 4-14. Yaşam Şartları Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Meslekler, İş Görüşmeleri ve Çalışma Saatleri	-	-
Bölgelere Göre Yaşam Şartları	Antakya’da kardeşçe yaşamak	1
	Kahramanmaraş’ta yaşam şartları	1
	Van yöresinde yaşayan canlılar	2
	Türkiye’de yaşayan erkek ve kadınların nüfus oranları	1
Barınma Olanakları	Türkiye’de il-ilçe merkezleri ve köylerde yaşayan nüfus oranları	1
Sosyal Yardım Düzenlemeleri	-	-

Yaşam Şartları kültürel ögesinin alt ögelerinden “Meslekler, İş Görüşmeleri ve Çalışma Saatleri” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

Yaşam Şartları kültürel ögesinin alt ögelerinden “Bölgelere Göre Yaşam Şartları” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Antakya’da kardeşçe yaşamak, Kahramanmaraş’ta yaşam şartları, Van yöresinde yaşayan canlılar ve Türkiye’de yaşayan erkek ve kadınların nüfus oranları” kodları belirlenmiştir. “Antakya’da kardeşçe yaşamak” kodu, 2. Ünitenin sonunda yer alan Antakya adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Antakya’nın etnik kökenlere, dinlere ve mezheplere bakılmaksızın birçok topluluğa ev sahipliği yaptığı ve şehre barış ortamının hâkim

olduğu anlatılmaktadır. Antakya’da tarih boyunca Türklerin, Kürtlerin, Arapların, Yahudilerin, Ermenilerin, Gürcülerin ve Rumların dinlerine bakılmaksızın berabece yaşadıklarının anlatıldığı metinde bölgedeki çok kültürlülükten de bahsedilmektedir. “Kahramanmaraş’ta yaşam şartları” kodu, 3. Üniteye yer alan Abdurrahim Karakoç ile Son Röportaj başlığı altında tespit edilmiştir. Röportajda Karakoç, “Kahramanmaraş’ta bu kadar çok şairin yetişmesinin nedeni nedir?” sorusuna, “İş yok, güç yok oturduk şiir yazdık.” şeklinde bir cevap vermektedir. Karakoç’un bu cevabından hareketle o dönem Kahramanmaraş’ta iş sıkıntısı olduğu değerlendirilmektedir. “Van yöresinde yaşayan canlılar” kodu, 4. Üniteye yer alan İnci Kefali ve Van Kedisi adlı metinlerde tespit edilmiştir. İnci Kefali adlı metinde inci kefali balığının dünyada yalnızca Van Gölü Havzası’nda yaşadığı anlatılmaktadır. Van Kedisi adlı metinde ise bu kedinin Van yöresinde yaşadığından bahsedilmektedir. “Türkiye’de yaşayan erkek ve kadınların nüfus oranları” kodu, 7. Üniteye yer alan Türkiye’nin Nüfusu Açıklandı adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde 2012 yılında yapılmış olan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre Türkiye’nin nüfusunun %50,2’sinin erkek ve %49,8’inin ise kadın olduğu belirtilmektedir.

Yaşam Şartları kültürel ögesinin “Barınma Olanakları” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türkiye’de il-ilçe merkezleri ve köylerde yaşayan nüfus oranları” kodu belirlenmiştir. “Türkiye’de il-ilçe merkezleri ve köylerde yaşayan nüfus oranları” kodu, 7. Üniteye yer alan Türkiye’nin Nüfusu Açıklandı adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde 2012 yılında yapılmış olan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre Türkiye’de il ve ilçe merkezlerinde yaşayanların oranının %77,3 ve köylerde yaşayanların oranının %22,7 olduğu belirtilmektedir. Buradan hareketle il ve ilçe merkezlerindeki barınma olanaklarının ve çalışma şartlarının köylere oranla daha yüksek olduğu gözlemlenebilmektedir.

Yaşam Şartları kültürel ögesinin “Sosyal Yardım Düzenlemeleri” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-15.’te yer almaktadır.

Tablo 4-15. Kişiler Arası İlişkiler Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Toplumdaki Sınıflar Arasındaki İlişki	Osmanlı toplumunda sınıflar arasındaki ilişki	1
Kadın-Erkek İlişkileri	Türk-İslam kültüründe kadın-erkek ilişkileri	1
	Bosna'daki Türklerin evlilik âdetleri	1
Aile Bireyleri Arasındaki İlişki	-	-
Nesiller Arasındaki İlişki	-	-
Dîni, Siyasi ve Toplumsal İlişkiler	Türk-Boşnak ilişkileri	1
	Türk-Arap ilişkileri	1

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin “Toplumsal Sınıflar Arasındaki İlişkiler” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Osmanlı toplumunda sınıflar arasındaki ilişki” kodu belirlenmiştir. “Osmanlı toplumunda sınıflar arasındaki ilişki” kodu, 2. Ünitenin Değerlendirme bölümünde yer alan Geçmişten Günümüze Tıp adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Osmanlı Devleti’ndeki hekimler ile vatandaşların arasındaki ilişkiden bahsedilmektedir.

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin “Kadın-Erkek İlişkileri” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk-İslam kültüründe kadın-erkek ilişkileri ve Bosna’daki Türklerin evlilik âdetleri” kodları belirlenmiştir. “Türk-İslam kültüründe kadın-erkek ilişkileri” kodu, 6. Üniteye yer alan Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde İslamiyet ile birlikte Türk kültüründe kadın-erkek ilişkilerinin de belirli bir düzene oturduğundan bahsedilmektedir. “Bosna’daki Türklerin evlilik âdetleri” kodu, 6. Üniteye yer alan Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde 1870 yılında Fransisken tarafından “Bosna’daki Evlenme Âdetleri” adında bir kitap çıktığı ve bu kitapta sevdalinka örneğinden hareketle Türk kızları ve oğlanlarının arasındaki aşkın nasıl yaşandığı anlatılmaktadır. Fransisken’e göre Türk erkekleri kızların evine giremediği için kızlar akşam vakitlerinde pencerelerinin önüne geçerek sevdalinka okumaktaydılar. Erkekler ise tambur eşliğinde kızların okumuş oldukları sevdalinkalara karşılık verirlerdi. Bu metinde Bosna’da yaşamakta olan Türklerin evlilik âdetlerinden kısaca bahsedilmektedir.

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin “Aile Bireyleri Arasındaki İlişki” ve “Nesiller Arasındaki İlişki” adlı alt ögeleri ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin “Dinî, Siyasi ve Komşuluk İlişkileri” alt ögesine uygun olabilecek olan “Türk-Boşnak ilişkileri ve Türk-Arap ilişkileri” kodları belirlenmiştir. “Türk-Boşnak ilişkileri” kodu, 6. Ünite de yer alan Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Türkler ile Boşnaklar arasında halk kültürünün ortak unsurlarından bahsedilmektedir. “Türk-Arap ilişkileri” kodu, 6. Ünite de yer alan Kültürel İlişkiler adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Ürdün’ün başkenti Amman’da Türk-Arap Ortak Kültür Mirası Sempozyumu düzenlendiği ve bu sempozyumda Türkler ile Araplar arasındaki ortak kültürel değerlerin ele alındığından bahsedilmektedir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-16.’da yer almaktadır.

Tablo 4-16. Değerler ve Eğitim Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Dinî İnanışlar	Türk kültüründe şerbet ile ilgili inanışlar	1
	Türk-İslam kültüründe sayılar ile ilgili inanışlar	9
	Türk kültüründe batıl inanışlar	23
Eğitim	Yabancılar için Türkiye’de eğitim	1
	Osmanlı toplumunda hekimlerin halka eğitim vermesi	1
	Bazı Türkçe kelimelerin doğru yazımları	10
	Yunus Emre Enstitüsü’nde Türkçe öğretimi	1
	Türkiye Bursları başvuru, değerlendirme ve yerleştirme oranları	1
Tarih ve Edebiyat	Türk sporunda tarihî başarılar	2
	Mihriban şiirinin hikâyesi	1
	Kahramanmaraş’ın yetiştirdiği edebiyatçılar	7
	Türk edebiyatından şiir örnekleri	3
	Türk edebiyatında ebced hesabı	1
	Türklerin kullandığı alfabeler	3
	Türk tarihindeki önemli yazıtlar	4
	Osmanlı Dönemi’nde padişahların şiire olan ilgisi	5
	Eski Türk edebiyatında Kıyafetnâme	4

	tahlilleri	
Atasözleri ve Deyimler	Konularına göre atasözleri	16
	Konularına göre deyimler	54
	Özlü sözler	11
Önemli Şahsiyetler	Türk edebiyatında önemli şahsiyetler	29
	Türk siyasetinde önemli şahsiyetler	7
	Türk sporunda önemli şahsiyetler	5
Bölgesel Kùltürler	Türk kùltüründe fıkra örnekleri	5
Aile Yapısı	Türklerde aile yapısı	2

Değerler ve Eğitim kùltürel ögesinin “Dini İnanışlar” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk kùltüründe şerbet ile ilgili inanışlar, Türk-İslam kùltüründe sayılar ile ilgili inanışlar ve Türk kùltüründe batıl inanışlar” kodları belirlenmiştir. “Türk kùltüründe şerbet ile ilgili inanışlar” kodu, 4. Ünitenin sonunda yer alan Şerbet adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde şerbetin bir türü olan loğusa şerbetinin yeni doğum yapmış olan annelerin sütünü arttırdığına inanıldığından bahsedilmektedir. “Türk-İslam kùltüründe sayılar ile ilgili inanışlar” kodu, 7. Ünite de yer alan Kùltürümüzde Sayılar adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Türk-İslam kùltüründe “1, 3, 4, 5, 7, 9, 12, 40 ve 99” sayılarının çok önemli olduğundan bahsedilmektedir. Bahsedilen sayılar ve bu sayıların Türk-İslam kùltürü açısından arz ettiği önem şu şekildedir: “Bir sayısı, İslam dininde Allah’ın bir ve tek olduğunu simgeler.”, “Üç sayısı, Türklere göre insanın evrende yer alan en önemli üç varlığından birisidir.”, Dört sayısı, Türk-İslam kùltüründe dört kitap, dört melek ve dört mezhebi simgeler.”, “Beş sayısı, İslam inancında günlük kılınan namaz vaktini simgeler.”, “Yedi sayısı, Türk-İslam kùltüründe oldukça çok olaydan hareketle önem kazanmıştır ancak bir örnek verilecek olursa İstanbul’un yedi tepe üzerine kurulduğu örneği verilebilir.”, “Dokuz sayısı, atasözleri ve deyimlere dahi konu olmuştur. Dokuz doğurmak, dokuz ölç bir biç ve dokuz ay karnında taşımak bunlardan bazılarıdır.”, “On iki sayısı, özellikle Alevî-Bektâşîlere göre on iki din büyüğünü temsil ettiği için kutsal kabul edilmektedir.”, “Kırk sayısı, Türkler için doğumdan sonraki kırk günün anne ve bebek için önemini simgelemektedir.” ve son olarak “Doksan dokuz sayısı, Allah’ın adlarını simgelediği için Türk-İslam kùltürü açısından önemlidir.” “Türk kùltürüne ait batıl inanışlar” kodu, 7. Ünite de yer alan Batıl İnanışlar adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Türk kùltüründe geçmişten günümüze süregelen bazı

batıl inanışlara yer verilmiştir. Metin içerisinde yer alan bazı batıl inanışlar şu şekildedir: “Sağ avuç kaşınırsa para gelir, sol avuç kaşınırsa para gider.”, “Kırlı kadın evden fazla uzaklaşmaz.” ve “Kapı eşiğinde oturulmaz, insan fakir olur.”

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Eğitim” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Yabancılar için Türkiye’de eğitim, Osmanlı toplumunda hekimlerin halka eğitim vermesi, Bazı Türkçe kelimelerin doğru yazımları, Yunus Emre Enstitüsü’nde Türkçe öğretimi ve Türkiye Bursları başvuru, değerlendirme ve yerleştirme oranları” kodları belirlenmiştir. “Yabancılar için Türkiye’de eğitim” kodu, 2. Ünitinin A bölümünde yer alan Türkiye’de Eğitim adlı metinde tespit edilmiştir. Türkiye’de Eğitim adlı metinde Türkiye Bursları kapsamında uluslararası öğrencilere Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı aracılığıyla Türkiye’nin farklı üniversitelerinde eğitim görme fırsatı sunduğundan bahsedilmektedir. “Osmanlı toplumunda hekimlerin halka eğitim vermesi” kodu, 2. Ünitinin Değerlendirme bölümünde yer alan Geçmişten Günümüze Tıp adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Osmanlı Devleti’nde yeni bir yere atanan hekimin halka öncelikle sağlıklı yaşamın nasıl olduğunu anlattığı ve bu konuda onları eğittiği anlatılmaktadır. “Bazı Türkçe kelimelerin doğru yazımları” kodu, 4. Üniteye yer alan Doğru Konuşalım Doğru Yazalım adlı bir bölümde belirlenmiştir. Bu bölümde Türkçede yazımları noktasında kafa karıştıran bazı kelimelerin doğru yazımları yer almaktadır. Bölümde “Hiçbir şey, pek çok, pek az, ara sıra, yanı sıra, peşi sıra, ardı sıra, akşamüstü, ayaküstü ve suçüstü” gibi kelimelerin yanlış yazımları ve doğru yazımları yer almaktadır. “Yunus Emre Enstitüsü’nde Türkçe öğretimi” kodu, 6. Üniteye yer alan Yabancılar Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli (Saraybosna Örneği) adlı bildiri özetinde tespit edilmiştir. Özetinde yurt dışında Türkçeyi öğretmek ve Türk kültürünü tanıtmak amacıyla genelde tüm dünyada özelde Bosna Hersek’te açılmış olan Yunus Emre Enstitüsü’ndeki eğitimden bahsedilmektedir. “Türkiye Bursları başvuru, değerlendirme ve yerleştirme oranları” kodu, 7. Üniteye yer alan Türkiye Bursları Başvuru, Değerlendirme ve Seçim adlı grafikte tespit edilmiştir. Yurtdışından Türkiye’ye eğitim almak için gelen öğrencilere Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı tarafından Türkiye Bursları adı altında burs verildiği ve 2013 yılında bu burslara lisans düzeyinde 31.026, lisansüstü düzeyde 24.046, Türkçe Yaz Kursu için 1.783 öğrencinin müracaat ettiği belirtilmektedir. Bahse konu müracaatlardan lisans düzeyinde 2.106, lisansüstü düzeyde 2.142 ve

Türkçe Yaz Kursu için 368 öğrenciye Türkiye Bursları kapsamında burs verildiği grafiklerle gösterilmektedir.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Tarih ve Edebiyat” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk sporunda tarihî başarılar, Mihriban şiirinin hikâyesi, Kahramanmaraş’ın yetiştirdiği edebiyatçılar, Türk edebiyatından şiir örnekleri, Türk edebiyatında ebced hesabı, Türklerin kullandığı alfabeler, Türk tarihindeki önemli yazıtlar, Osmanlı Dönemi’nde padişahların şiire olan ilgisi ve Eski Türk edebiyatında Kıyafetnâme tahlilleri” kodları belirlenmiştir. “Türk sporunda tarihî başarılar” kodu, 1. Ünitinin B Bölümünde Türkiye Destan Yazdı adlı metinde tespit edilmiştir. Bu metinde Türkiye’nin 2008 Avrupa Şampiyonası’nda oynamış olduğu Çek Cumhuriyeti maçı anlatılmaktadır. 1. Üniteye yer alan 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası adlı metinde de Türkiye’nin 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası’nda oynamış olduğu Hırvatistan ve Almanya maçlarının hikâyesi anlatılmaktadır. Birinci ünitenin Değerlendirme bölümünde millî sporcu Elvan Abeylegese’nin ülkemiz adına atletizm alanında kazanmış olduğu zaferler anlatılmaktadır. “Mihriban şiirinin hikâyesi” kodu, 3. Üniteye yer alan Abdurrahim Karakoç ile Son Röportaj başlığı altında tespit edilmiştir. Röportajda Abdurrahim Karakoç, Mihriban şiirinin hikâyesini anlatırken Mihriban isminin sembol bir isim olduğunu fakat bu şiirin elbette ki bir muhatabının olduğunu belirtmektedir. Mihriban’ın karakterinin şu anda yaşayıp yaşamadığını bilmediğini anlatan şair, bu hikâyeyi kimseye tafsilatlı bir şekilde anlatmadığını ifade etmektedir. Bu sevdada vuslatın olmadığını, önce kendisinin, sonra da Mihriban karakterinin evlendiğini belirten Karakoç, Mihriban şiirini yazdıktan sonra kendisine “Unutmak kolay mı?” diye bir mektup yazdığını ve kendisinin de ona ithafen “Unutursun” isimli bir şiir ile karşılık verdiğini belirtmektedir. “Kahramanmaraş’ın yetiştirdiği edebiyatçılar” kodu, 3. Üniteye yer alan Abdurrahim Karakoç ile Son Röportaj başlığı altında tespit edilmiştir. Röportajı yapan kişi, Necip Fazıl Kısakürek, Nuri Pakdil, Ali Akbaş, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Beyazıt ve Abdurrahim Karakoç gibi edebiyatçıların Kahramanmaraş’ta yetiştiğini belirterek bu topraklardan çok sayıda edebiyatçı yetişme sebebinin ne olduğunu Karakoç’a sormaktadır. Bu soruya Karakoç, “Maraş’ın toprağı şair ve yazarlar için kalem ve kelâm açısından münbit ve bereketlidir.” diye cevap vermektedir. “Türk edebiyatından şiir örnekleri” kodu, 3. Üniteye ve 7. Üniteye yer alan bölümlerde belirlenmiştir. 3.

Ünitede Ümit Yaşar Oğuzcan'ın Sevi şiiri ve Yunus Emre'nin dört farklı şiirinden birer dördlük yer almaktadır. 7. Ünitede ise Karacaoğlan'ın Hakk'ın Kandilinde Gizli Sır İdim şiiri yer almaktadır. “Türk edebiyatında ebced hesabı” kodu, 3. Ünitenin sonunda yer alan Kelimelerin Gizli Dili adlı metinde belirlenmiştir. Metinde Türklerin yüzyıllarca Arap alfabesi kullanıldığı, bu alfabedeki her harfin sayısal bir değerinin olduğu anlatılmaktadır. Türklerin Arap alfabesindeki harflerin kolaylıkla hatırd kalması için geliştirdiği ve kullandığı sisteme “ebced hesabı” denmektedir. Metnin son bölümünde ebced hesabı ile ilgili bu hesaba göre yazılan şiirlerdeki harflerin sayısal değerlerinin toplandığında o eserin yazıldığı tarihe ulaşılacağı bilgisi yer almaktadır. “Türklerin kullandığı alfabeler” kodu, 5. Ünitede yer alan Yazı Nasıl Ortaya Çıktı adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Türklerin İslamiyet'i kabul ettikleri dönemden itibaren Arap Alfabesi'ni kullanmaya başladıkları ve Osmanlı Devleti'nin devamı olan Türkiye Cumhuriyeti döneminde Latin Alfabesi'ne geçtikleri anlatılmaktadır. Bir diğer alfabe örneği de 5. Ünitede yer alan Orhon Yazıtları adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Türklerin Orhon Yazıtları'nda Göktürk Alfabesi'ni kullandığından bahsedilmektedir. “Türk tarihindeki önemli yazıtlar” kodu, 5. Ünitede yer alan Orhon Yazıtları adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Türkler için önemli bir yere sahip olan Orhon Yazıtları, Tonyukuk Yazıtı, Kül Tigin Yazıtı ve Bilge Kağan Yazıtı'ndan bahsedilmektedir. “Osmanlı Dönemi'nde padişahların şiire olan ilgisi” kodu, 5. Ünitede yer alan Sultan Şairler adlı bölümde tespit edilmiştir. Bölümde Osmanlı Devleti'nde şair olan padişahlardan ve bazı özelliklerinden kısaca bahsedilmektedir. Osmanlı sultanları arasında ilk şiir söyleyen kişinin II. Murat olduğu, Osmanlı sultanları arasında ilk divan sahibi olan kişinin II. Beyazıt olduğu, Fatih Sultan Mehmet'in Avnî mahlası ile şiirler yazdığı, Kanuni Sultan Süleyman'a ait önemli şiirlerin olduğu ve Yavuz Sultan Selim'in Arapça şiirlerinin olduğu anlatılmaktadır. “Eski Türk edebiyatında Kıyafetnâme tahlilleri” kodu, 8. Ünitede yer alan Kıyafetnâme adlı metinde tespit edilmiştir. Metne göre 15. Yüzyılda Hamdullah Hamdi'nin yazmış olduğu Kıyafetnâme adlı eserde kişilik tahlilleri yer almaktadır. Bu tahlillerden bazıları şunlardır: “Parmağı uzun olan hünerli ve bilgili olur.”, “Burnunun ucu yuvarlark olan kişi sevinçli olur.”, “Sırtı geniş olanın kuvveti çok olur.” ve “Başının tepesi yassı olan kişi üzüntü çekmez.”

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Atasözleri ve Deyimler” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Konularına göre atasözleri, Konularına göre deyimler ve Özlü sözler” kodları belirlenmiştir. “Konularına göre atasözleri” kodu, kitap içerisinde farklı bölümlerde tespit edilmiştir. Bu atasözlerinden bazıları şunlardır: “Sağlık varlıktan yeğdir.”, “Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.” ve “Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.” “Konularına göre deyimler” kodu, kitap içerisinde farklı bölümlerde tespit edilmiştir. Bu deyimlerden bazıları şunlardır: “Havlu atmak”, “Tüyleri diken diken olmak” ve “Bir baltaya sap olamamak” “Özlü sözler” kodu, kitap içerisinde farklı bölümlerde tespit edilmiştir. Atatürk’e ait olan “Türk dili zengin, geniş bir dildir. Her kavramı ifade kabiliyeti vardır.” sözü, Kaşgarlı Mahmud’a ait olan “Dil ile düğümlenen, diş ile çözülmemez.” sözü ve Sultan Mahmut’a ait olan “Vermeyince Mabut, n’eylesin Mahmut.” sözü, kitap içerisinde yer alan özlü sözlerden bazılarıdır.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Önemli Şahsiyetler” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk edebiyatında önemli şahsiyetler, Türk siyasetinde önemli şahsiyetler ve Türk sporunda önemli şahsiyetler” kodları belirlenmiştir. “Türk edebiyatında önemli şahsiyetler” kodu, kitap içerisinde farklı bölümlerde tespit edilmiştir. Bu şahsiyetlerden bazıları şunlardır: “Mehmet Âkif Ersoy, Nuri Pakdil ve “Sezai Karakoç...” “Türk siyasetinde önemli şahsiyetler” kodu, kitap içerisinde farklı bölümlerde tespit edilmiştir. Bu şahsiyetlerden bazıları şunlardır: “Mustafa Kemal Atatürk, Fatih Sultan Mehmet ve Yavuz Sultan Selim...” “Türk sporunda önemli şahsiyetler” kodu, kitap içerisinde farklı bölümlerde tespit edilmiştir. Bu şahsiyetlerden bazıları şunlardır: “Arda Turan, Tuncay Şanlı ve Elvan Abeylegese...”

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Bölgesel Kültürler” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk kültüründe fıkra örnekleri” kodu belirlenmiştir. “Türk kültüründe fıkra örnekleri” kodu, 7. Üniteye yer alan “Hoca’nın Hesabı, Deli mi Akıllı mı, Sayılar Yalan Söylemez, Arabanın Hangi Lastiği Patladı ve Uçak Yolculuğu” adlı başlıklar altındaki fıkralardan tespit edilmiştir. Bu ünitenin ilgili bölümlerinde Türk kültüründeki fıkra örnekleri yer almaktadır.

Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin “Aile Yapısı” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türklerde aile yapısı” kodu belirlenmiştir. Türklerde aile yapısı kodu, içeriğinde geniş aile ve çekirdek aileyi barındırmaktadır. Ders kitabında bulunan metinlerde çekirdek aile ve geniş aileye ait örnekler yer almaktadır.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-17.'de yer almaktadır.

Tablo 4-17. Toplumsal Âdetler Kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Dinî ve Millî Bayramlar	-	-
Selamlaşma ve Vedalaşma	Türk kültüründe selamlaşma ve hâl-hatır sorma	1
Misafir Olma ve Ağır lama	Türk kültüründe misafiri karşılama ve uğurlama	2
	Türk kültüründe misafire şerbet ikramı	1
Gelenek ve Görenekler	Geleneksel Türk sporları	1
Mimari Yapılar	Türkiye’de yer alan bazı mimari yapılar	5
	Türkler için önemli olan bazı medreseler	3

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin “Dinî ve Millî Bayramlar” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir bölüme rastlanmamıştır.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin “Selamlaşma ve Vedalaşma” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk kültüründe selamlaşma ve hâl-hatır sorma” kodu belirlenmiştir. “Türk kültüründe selamlaşma ve hâl-hatır sorma” kodu, 3. Ünite de yer alan Abdurrahim Karakoç ile Son Röportaj başlığı altında tespit edilmiştir. Röportaja gelen kişi Karakoç ile selamlaşma ve hâl hatır sorma anını şöyle anlatmaktadır: “Üstadın hâlini hatrını soruyoruz. Ellerini iki yana açıp hasta yatağından “Çok şükür.” diyor.” Buradan anlaşılacağı üzere Türk kültüründe dışarıdan gelen kişi içerideki kişiye selam vermekte ve hâl hatır sormaktadır.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin “Misafir Olma ve Ağır lama” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türk kültüründe misafiri karşılama ve uğurlama ve Türk kültüründe misafire şerbet ikramı” kodları belirlenmiştir. “Türk kültüründe misafiri karşılama ve uğurlama” kodu, 3. Ünite de yer alan Abdurrahim Karakoç ile Son Röportaj başlığı altında tespit edilmiştir. Röportajı yapan kişi, iyice yaşlanmış ve hastalıkla mücadele eden Abdurrahim Karakoç’un evine girdiklerinde Karakoç’un yatağından doğrulmak isteyerek kendilerini karşılamaya çalıştığını ve röportajın sonunda evden ayrılırken tüm ısrarlara rağmen

Karakoç'un uğurlama esnasında "Geldiğinizde kalkamadım, sizi ayakta yolcu edeyim." dediğini belirtmektedir. "Türk kültüründe misafire şerbet ikramı" kodu, 4. Ünitenin sonunda yer alan Şerbet adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Osmanlı Dönemi'nde yaz mevsiminde misafirleri serinletmek amacıyla şerbet ikram edildiğinden bahsedilmektedir.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin "Gelenek ve Görenekler" adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan "Geleneksel Türk sporları" kodu belirlenmiştir. "Geleneksel Türk sporları" kodu, 1. Ünitenin sonunda yer alan Geleneksel Bir Türk Spor: Matrak başlığı altında tespit edilmiştir. Matrak'ın Osmanlılar tarafından oynanan askeri bir oyun olduğundan bahsedilen metinde oyunun kurallarının 2010 yılında yeniden düzenlendiği ve Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonu'na bağlandığı anlatılmaktadır.

Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin "Mimari Yapılar" adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan "Türkiye'de yer alan bazı mimari yapılar ve Türkler için önemli olan bazı medreseler" kodları belirlenmiştir. "Türkiye'de yer alan bazı mimari yapılar" kodu, 5. Ünite de yer alan Tarihî Eserler adlı bölümde tespit edilmiştir. Bölümde Rumeli Hisarı, Sultan Ahmet Camî, Galata Kulesi, Kız Kulesi ve Boğaziçi Köprüsü yer almaktadır. Boğaziçi Köprüsü hakkında bazı yapılaş aşamalarından bahsedilen bir metin yer almaktadır. Bu metinde Boğaziçi Köprüsü'nün Avrupa ile Asya'yı birleştiren bir köprü olmasının çok önemli olduğundan bahsedilmektedir. "Türkler için önemli olan bazı medreseler" kodu, 5. Ünite de yer alan Büyük Üstadlar adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Kaşgarlı Mahmud'un kendi adına kurulan Mahmûdiye Medresesi'nde ders verdiği, Ali Kuşçu'nun İstanbul'da bulunan Ayasofya Medresesi'nde müderris olarak çalıştığı ve Uluğ Bey'in Semerkant'ta bir medrese yaptırdığından bahsedilmektedir.

Törenselle Davranışlar kültürel ögesi ile ilgili alt ögeler ve kodlar Tablo 4-18.'de yer almaktadır.

Tablo 4-18. Törenselle Davranışlar kültürel Ögesine Ait Alt Ögeler

Alt Öge	Kod	f
Dinî Törenler ve Mekânlar	Camiler	2
Doğum, Evlilik, Ölüm	Abdurrahim Karakoç'a göre doğumun tanımı	1
	Türk-İslam kültüründe vefat eden kişinin	1

	arkasından söylenilen söz	
	Doğum ve evlilikte şerbetin ikramı	1
Müzik, Tiyatro, Film ve Umuma Açık Gösteriler	Sazın ve sözün erbabı sanatçılar	1
	Türk müziğinde deyim ve atasözleri	9
Kutlamalar, Festivaller ve Yöresel Danslar	Türkiye’de yapılmış olan sempozyum örnekleri	3
	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yazılmış bir bildiri örneği	1
	Ürdün’de düzenlenen Türk-Arap ortak kültür sempozyumu	1

Törenselle Davranışlar kültürel ögesinin “Dini Törenler ve Mekânlar” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Camiler” kodu belirlenmiştir. “Camiler” kodu, 5. Üniteye yer alan Sultan Ahmet Camii ve 7. Üniteye yer alan Selimiye Camii ile ilgili resim ve bilgilerden hareketle tespit edilmiştir.

Törenselle Davranışlar kültürel ögesinin “Doğum, Evlilik, Ölüm” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Abdurrahim Karakoç’a göre doğumun tanımı, Türk-İslam kültüründe vefat eden kişinin arkasından söylenilen sözler ve Doğum ve evlilikte şerbetin ikramı” kodları belirlenmiştir. “Abdurrahim Karakoç’a göre doğumun tanımı” kodu, 3. Üniteye yer alan Abdurrahim Karakoç ile Son Röportaj başlığı altında tespit edilmiştir. Röportajda Abdurrahim Karakoç, “Kendinizden bahseder misiniz?” sorusuna “Ebedî kudretin tek sahibinden alınan emir üzerine 1932 yılında dünyaya gelmişim.” şeklinde cevap veriyor. Burada Karakoç’un doğmak eylemine vermiş olduğu değer görülebilmektedir. “Türk-İslam kültüründe vefat eden kişinin arkasından söylenilen sözler” kodu, 3. Üniteye yer alan Abdurrahim Karakoç ile Son Röportaj başlığı altında tespit edilmiştir. Röportajın ardından bir aylık bir süre sonra Abdurrahim Karakoç’un ebediyete intikal ettiği belirtilmektedir. Röportajı yapan kişi bu haberin ardından “Onu rahmetle anıyoruz.” şeklinde taziyeyle bulunmaktadır. Buradan anlaşılacağı üzere Türk-İslam kültüründe vefat eden kişi, Allah’tan rahmet dileyerek anılmaktadır. “Doğum ve evlilikte şerbetin ikramı” kodu, 4. Üniteye sonuna yer alan Şerbet adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde düğün ve doğum gibi önemli günler münasebetiyle bir araya gelen kişilere ikram olarak şerbet sunulduğu anlatılmaktadır.

Törens l Davranışlar kültürel  gesinin “Müzik, Tiyatro, Film ve Umuma Açık Gösteriler” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Sazın ve sözün erbabı sanatçılar ve Türk müziğinde deyim ve atasözleri” kodu belirlenmiştir. “Sazın ve sözün erbabı sanatçılar” kodu, 3. Ünitede yer alan Yaşayan İnsan Değeri adlı bölümde tespit edilmiştir. Bahse konu bölümde  şık şeref Taşlıova’dan bahsedilmektedir. “Türk müziğinde deyim ve atasözleri” kodu, 8. Ünitede yer alan Barış Manço-Kazma adlı bölümde tespit edilmiştir. Müzik içerisinde geçen bazı deyim ve atasözleri şu şekildedir: “Dili s r mek”, “Bir baltaya sap olamamak” ve “Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.”

T rens l Davranışlar kültürel  gesinin “Kutlamalar, Festivaller ve Yöresel Danslar” adlı alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan “Türkiye’de yapılmış olan sempozyum  rnekleri, Yabancı dil olarak Türkçe  ğretimi alanında yazılmış bir bildiri  rneği ve Ürdün’de düzenlenen Türk-Arap ortak kültür sempozyumu” kodları belirlenmiştir. “Türkiye’de yapılmış olan sempozyum örnekleri” kodu, 6. Ünitede yer alan ilgili bölümlerde tespit edilmiştir. İlgili bölümlerde 2010 senesinde düzenlenmiş olan Yunus Emre Sempzoyumu, 2011 yılında düzenlenmiş olan Almanya’ya G   n 50. Yılında G   ve Eğitim Sempozyumu ve 2013 yılında düzenlenmiş olan VI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu yer almaktadır. “Yabancı dil olarak Türkçe  ğretimi alanında yazılmış bir bildiri  rneği” kodu, 6. Ünitede yer alan Yabancılar  Türkçe  ğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli (Saraybosna  rneği) adlı bildiri özetinin, Türkçe bildiri sunmak isteyen yabancı öğrenciler için örnek niteliğinde olduğu düşünülmektedir. “Ürdün’de düzenlenen Türk-Arap ortak kültür sempozyumu” kodu, 6. Ünitede yer alan Kültürel İlişkiler adlı metinde tespit edilmiştir. Metinde Ürdün’ n başkenti Amman’da Türk-Arap Ortak Kültür Mirası Sempozyumu düzenlendiği, bu sempozyumda Ürdün Başbakanı Abdullah en-Nusr’un da katılarak bir konuşma yaptığı ve yapmış olduğu bu konuşmada Türk kültürünün ve medeniyetinin kendi kültürel miraslarının bir parçası olduğunu söylediğinden bahsedilmektedir.

Bulgular bölümünde tespit edilen kod ve frekansların genel değerlendirmesi Tablo 4-19.’da yer almaktadır.

Tablo 4-19. Bulgular Bölümünde Tespit Edilen Kod ve Frekansların Genel Değerlendirmesi

Kültürel Öğeler	Alt Öğeler	Ders Kitapları					
		Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı		İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı		Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	
		Kod	f	Kod	f	Kod	f
1.Günlük Yaşam	Yiyecek, İçecek, Giyecek	Türklerin tükettikleri besinler	4	Akşam yemeği	1	Osmanlı'da hastalıklara şifa olduğu düşünülen yiyecek ve içecekler	4
				Türk kahvesi	1	Türklerin tükettiği balık türleri	1
						Türkiye'de yetişen meyve ve sebzeler	11
						Türk kültüründe şerbet	1
	Yemek Zamanları, Sofra Adabı	Türk kültüründe yemek zamanları	2	-	-	-	-
	Hayat Tarzı	Tüketimin hayat tarzı ile ilişkisi	1	-	-	-	-
	Boş Zamanlarda Yapılan Aktiviteler	Sosyal medya kullanımı	1	Türklerde tavla oyununa duyulan ilgi	1	-	-
		Alışveriş	1				
	Sosyal Medya Kullanımı	Türklerin sosyal medya kullanımı	1	Türklerde Facebook kullanımı	1	-	-
				Türklerde Mail kullanımı	1		

2.Yaşam Şartları	Meslekler, İş Görüşmeleri ve Çalışma Saatleri	Türkiye’de çalışma saatleri	1	Arzuhâlcilik mesleği	1	-	-
				İş görüşmelerinde dikkat edilmesi gerekenler	1		
	Bölgelere Göre Yaşam Şartları	Türkiye’de yaşlıların yakalandığı hastalıklar	5	Anadolu’daki yaşam şartlarının beğenilmemesi	1	Antakya’da kardeşçe yaşamak	1
		Bölgelerdeki insanların yaşayışları	3			Kahramanmaraş’ta yaşam şartları	1
						Van yöresinde yaşayan canlılar	2
						Türkiye’de yaşayan erkek ve kadınların nüfus oranları	1
	Barınma Olanakları	-	-	-	-	Türkiye’de il-ilçe merkezleri ve köylerde yaşayan nüfus oranları	1
Sosyal Yardım Düzenlemeleri	-	-	-	-	-	-	
3.Kişiler Arası İlişkiler	Toplumdaki Sınıflar Arasındaki İlişki	-	-	Aydın kesimin Anadolu insanı ile ilişkisi	1	Osmanlı toplumunda sınıflar arasındaki ilişki	1
	Kadın-Erkek İlişkileri	Türk kadınlarını anlamak için erkeklere tavsiyeler	10	-	-	Türk-İslam kültüründe kadın-erkek ilişkileri	1
		Türk erkeklerini anlamak için kadınlara tavsiyeler	6			Bosna’daki Türklerin evlilik âdetleri	1
	Aile Bireyleri Arasındaki İlişki	Türk aile yapısında karı-koca ilişkisi	1	Ailede çocuğa her koşulda güzel örnek olmak	1	-	-
		Türk aile yapısında anne-çocuk ilişkisi	1	Haksız kazancın evliliğe zararları	2		
		Türk aile yapısında baba-çocuk ilişkisi	1	Yunanlılara göre Türk dizilerinde aile bağları	1		
	Nesiller Arasındaki İlişki	-	-	Türklerde büyükler ile küçükler arasındaki ilişki	1	-	-
	Dini, Siyasi ve Komşuluk İlişkileri	-	-	Ailecek yapılan komşu ziyaretleri	1	Türk-Boşnak ilişkileri	1
				Türk dizileri sonrasında Türkiye Yunanistan ilişkileri	1	Türk-Arap ilişkileri	1

4.Değerler ve Eğitim	Dini İnanışlar	Eski Türk kültüründe inanışlar	6	Mevlâna'ya göre Allah'a yakın olma inancı	1	Türk kültüründe şerbet ile ilgili inanışlar	1
		Türk kültüründe Mevlevîlik inancı	1	Eski Türk toplumunda şeytanın kötülüklerinden korunma yolu	1	Türk-İslam kültüründe sayılar ile ilgili inanışlar	9
				İslam'da herkesin adalet önünde eşit olması	1	Türk kültüründe batıl inanışlar	23
	Eğitim	Eğitim ile ilgili atasözü	1	Çalışma süresinin çok olması ile kazanılan bölüm arasındaki orantı	1	Yabancılar için Türkiye'de eğitim	1
				Eğitim ile kendini geliştirme arasındaki ilişki	1	Osmanlı toplumunda hekimlerin halka eğitim vermesi	1
						Bazı Türkçe kelimelerin doğru yazımları	10
						Yunus Emre Enstitüsü'nde Türkçe öğretimi	1
				Türklerin kurdukları bazı medreseler	2	Türkiye Bursları başvuru, değerlendirme ve yerleştirme oranları	1
	Tarih ve Edebiyat	Tarihî Tortum Şelalesi'nin oluşumu	1	Türk edebiyatından şiir örnekleri	4	Türk sporunda tarihî başarılar	2
						Mihriban şiirinin hikâyesi	1
		İstanbul'un saklı tarihi	1	Leyla ile Mecnun hikâyesi	1	Kahramanmaraş'ın yetiştirdiği edebiyatçılar	7
		Türk edebiyatından şiir örnekleri	7	Yalnızca resmi verilen tarihî isimler	4	Türk edebiyatından şiir örnekleri	3
		Türk edebiyatından roman tanıtımı	1	Nazım ile Pirâye arasındaki aşk	1	Türk edebiyatında ebced hesabı	1
						Türklerin kullandığı alfabeler	3
						Türk tarihindeki önemli yazıtlar	4
						Osmanlı Dönemi'nde padişahların şiire olan ilgisi	5
						Eski Türk edebiyatında Kıyafetnâme tahlilleri	4
	Atasözleri ve Deyimler	Konularına göre atasözleri	31	Konularına göre atasözleri	14	Konularına göre atasözleri	16
		Konularına göre deyimler	72	Konularına göre deyimler	8	Konularına göre deyimler	54
		Özlü sözler	5	Özlü sözler	6	Özlü sözler	11

	Önemli Şahsiyetler	Türkler için önemli şahsiyetler	15	Türkler için önemli şahsiyetler	7	Türk edebiyatında önemli şahsiyetler	29
						Türk siyasetinde önemli şahsiyetler	7
						Türk sporunda önemli şahsiyetler	5
	Bölgesel Kültürler	Bölgelere göre dans	4	Baykuşun Orta Asya Türk toplumundaki yeri	1	Türk kültürünü yansıtan fıkra örnekleri	5
				Anadolu'da köylü elbisesi giyilmesi	1		
	Aile Yapısı	Türklerde aile yapısı	2	Türklerde aile yapısı	2	Türklerde aile yapısı	2
5.Toplumsal Âdetler	Dinî ve Millî Bayramlar	Türklerde millî bayramlar	1	-	-	-	-
	Selamlaşma ve Vedalaşma	Türk kültüründe selamlaşma	1	Türk dizilerinden öğrenilen selamlaşma kelimeleri	2	Türk kültüründe selamlaşma ve hâl-hatır sorma	1
	Misafir Olma ve Ağırlama	-	-	Türk kültüründe misafir ağırlama	1	Türk kültüründe misafiri karşılama ve uğurlama	2
						Türk kültüründe misafire şerbet ikramı	1
	Gelenek ve Görenekler	Türk kültüründe ateşin üzerinden atlama geleneği	2	Türklerde küçüklerin büyüklerin elini öpmesi âdeti	1	Geleneksel Türk sporları	1
		Türk kültüründe Hıdırellez gelenekleri	3				
		Osmanlı ordusunda savaş geleneği	1				
	Mimari Yapılar	Tarihî camiler	5	Tarihî kütüphaneler	1	Türkiye'de yer alan bazı mimari yapılar	5
		Tarihî yapılar	1	Tarihî medreseler	2	Türkler için önemli olan bazı medreseler	3

6.Törenselle Davranışlar	Dinî Törenler ve Mekânlar	Camiler	5	Camiler	3	Camiler	2
	Doğum, Evlilik, Ölüm	-	-	Türklerde kız isteme	1	Abdurrahim Karakoç'a göre doğumun tanımı	1
						Türk-İslam kültüründe vefat eden kişinin arkasından söylenen söz	1
						Doğum ve evlilikte şerbetin ikramı	1
	Müzik, Tiyatro, Umuma Açık Gösteriler	Türk kültüründe müzikler	1	Türk sinemasından bir film: Susuz Yaz	1	Sazın ve sözün erbabı sanatçılar	1
				Yurtdışında izlenen Türk filmleri	15	Türk müziğinde deyim ve atasözleri	9
	Kutlamalar, Festivaller, Yöresel Danslar	Türk kültüründe festivaller	2	Ülkemizde düzenlenen uluslararası film festivalleri	1	Türkiye'de yapılmış olan sempozyum örnekleri	3
		Türk kültüründe danslar	2			Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yazılmış bir bildiri örneği	1
		Bölgelere göre dans kültürü	3			Ürdün'de düzenlenen Türk-Arap ortak kültür sempozyumu	1

Tablo 4-19’da Günlük Yaşam temasının alt temalarından biri olan “Yiyecek, İçecek, Giyecek” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Osmanlı’da hastalıklara şifa olduğu düşünülen yiyecek ve içecekler, Türklerin tükettiği balık türleri, Türkiye’de yetişen meyve ve sebzeler ve Türk kültüründe şerbet” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan on yedi frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Yemek Zamanları, Sofra Adabı” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türk kültüründe yemek zamanları” kodu ve bu kodun içeriğini oluşturan iki frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Hayat Tarzı” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Tüketimin hayat tarzı ile ilişkisi” kodu ve bu kodun içeriğini oluşturan bir frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Boş Zamanlarda Yapılan Aktiviteler” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Tüketimin hayat tarzı ile ilişkisi” kodu ve bu kodun içeriğini oluşturan bir frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Boş Zamanlarda Yapılan Aktiviteler” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Sosyal medya kullanımı ve Alışveriş” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan iki frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Sosyal Medya Kullanımı” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türklerde Facebook kullanımı ve Türklerde Mail kullanımı” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan iki frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 4-19’da Yaşam Şartları temasının alt temalarından biri olan “Meslekler, İş Görüşmeleri ve Çalışma Saatleri” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Arzuhâlcilik mesleği ve İş görüşmelerinde dikkat edilmesi gerekenler” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan iki frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Bölgelere Göre

Yaşam Şartları” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Antakya’da kardeşçe yaşamak, Kahramanmaraş’ta yaşam şartları, Van yöresinde yaşayan canlılar ve Türkiye’de yaşayan erkek ve kadınların nüfus oranları” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan beş frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Barınma Olanakları” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türkiye’de il-ilçe merkezleri ve köylerde yaşayan nüfus oranları” kodu ve bu kodun içeriğini oluşturan bir frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Sosyal Yardım Düzenlemeleri” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde herhangi bir koda rastlanmamıştır.

Tablo 4-19’da Kişiler Arası İlişkiler temasının alt temalarından biri olan “Toplumdaki Sınıflar Arasındaki İlişki” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’nda tespit edilen “Aydın kesimin Anadolu insanı ile ilişkisi” kodu ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı’nda tespit edilen “Osmanlı toplumunda sınıflar arasındaki ilişki” kodu ve birer frekans ile bahse konu ders kitaplarının Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’na göre daha fazla kültürel öge içerdikleri gözlemlenmektedir. “Kadın-Erkek İlişkileri” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türk kadınlarını anlamak için erkeklere tavsiyeler ve Türk erkeklerini anlamak için kadınlara tavsiyeler” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan on altı frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Aile Bireyleri Arasındaki İlişki” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Ailede çocuğa her koşulda güzel örnek olmak, Haksız kazancın evliliğe zararları ve Yunanlılara göre Türk dizilerinde aile bağları” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan dört frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Nesiller Arasındaki İlişki” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türklerde büyükler ile küçükler arasındaki ilişki” kodu ve bir frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Dini, Siyasi ve Komşuluk İlişkileri” alt teması, ders

kitaplarında yapılan inceleme neticesinde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda tespit edilen “Ailecek yapılan komşu ziyaretleri ve Türk dizileri sonrasında Türkiye Yunanistan ilişkileri” kodları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı'nda tespit edilen “Türk-Boşnak ilişkileri ve Türk-Arap ilişkileri” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan birer frekans ile bahse konu ders kitaplarının Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'na göre daha fazla kültürel öge içerdikleri gözlemlenmektedir.

Tablo 4-19'da Değerler ve Eğitim temasının alt temalarından biri olan “Dinî İnanışlar” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türk kültüründe şerbet ile ilgili inanışlar, Türk-İslam kültüründe sayılar ile ilgili inanışlar ve Türk kültüründe batıl inanışlar” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan otuz üç frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Eğitim” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Yabancılar için Türkiye’de eğitim, Osmanlı toplumunda hekimlerin halka eğitim vermesi, Bazı Türkçe kelimelerin doğru yazımları, Yunus Emre Enstitüsü’nde Türkçe öğretimi ve Türkiye Bursları başvuru, değerlendirme ve yerleştirme oranları” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan on dört frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Tarih ve Edebiyat” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türk sporunda tarihî başarılar, Mihriban şiirinin hikâyesi, Kahramanmaraş’ın yetiştirdiği edebiyatçılar, Türk edebiyatından şiir örnekleri, Türk edebiyatında ebced hesabı, Türklerin kullandığı alfabeler, Türk tarihindeki önemli yazıtlar, Osmanlı Dönemi’nde padişahların şiire olan ilgisi ve Eski Türk edebiyatında Kıyafetnâme tahlilleri” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan otuz frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Atasözleri ve Deyimler” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde her üç kitapta da “Konularına göre atasözleri, Konularına göre deyimler ve Özlü sözler” kodları belirlenmiştir. Bu kodlara ait frekanslara bakıldığında ise Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’nın yüz sekiz frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Önemli Şahsiyetler” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türk

edebiyatında önemli şahsiyetler, Türk siyasetinde önemli şahsiyetler ve Türk sporunda önemli şahsiyetler” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan kırk bir frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Bölgesel Kültürler” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türk kültürünü yansıtan fıkra örnekleri” kodu ve bu kodun içeriğini oluşturan beş frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Aile Yapısı” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde her üç kitapta da “Türklerde aile yapısı” kodu ve üç kitapta da bu kodun içeriğini oluşturan ikişer frekans olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 4-19’da Toplumsal Âdetler temasının “Dîni ve Millî Bayramlar” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türklerde millî bayramlar” kodu ve bu kodun içeriğini oluşturan bir frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Selamlaşma ve Vedalaşma” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türk dizilerinden öğrenilen selamlaşma kelimeleri” kodu ve bu kodun içeriğini oluşturan iki frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Misafir Olma ve Ağırılama” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türk kültüründe misafiri karşılama ve uğurlama ve Türk kültüründe misafire şerbet ikramı” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan üç frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Gelenek ve Görenekler” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türk kültüründe ateşin üzerinden atlama geleneği, Türk kültüründe Hıdırellez gelenekleri ve Osmanlı ordusunda savaş geleneği” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan altı frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Mimari Yapılar” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türkiye’de yer alan bazı mimari yapılar ve Türkler için önemli olan bazı medreseler” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan sekiz frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öge içermekte olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 4-19’da Törens l Davranışlar temasının “Dinî Törenler ve Mekânlar” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde her üç kitapta da “Camiler” kodu belirlenmiştir. Bu kodlara ait frekanslara bakıldığında ise Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’nın beş ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel  ge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Doğum, Evlilik,  l m” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Yedi İ lim Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Abdurrahim Karakoç’a göre doğumun tanımı, Türk-İslam kültüründe vefat eden kişinin arkasından söylenilen söz ve Doğum ve evlilikte şerbetin ikramı” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan üç frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel  ge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Müzik, Tiyatro, Umuma Açık Gösteriler” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türk sinemasından bir film: Susuz Yaz ve Yurtdişında izlenen Türk filmleri” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan on altı frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel  ge içermekte olduğu gözlemlenmektedir. “Kutlamalar, Festivaller, Yöresel Danslar” alt teması, ders kitaplarında yapılan inceleme neticesinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, tespit edilen “Türk kültüründe festivaller, Türk kültüründe danslar ve Bölgelere göre dans kültürü” kodları ve bu kodların içeriğini oluşturan yedi frekans ile diğer ders kitaplarına göre daha fazla kültürel  ge içermekte olduğu gözlemlenmektedir.

5. TARTIŞMA

Yeni bir dil öğrenmek, yeni bir kültürle tanışmayı ve dünyaya farklı bir pencereden bakabilmeyi beraberinde getirmektedir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyenlerin sayısının günden güne arttığı düşünüldüğünde Türkçenin öğretimi ile birlikte Türk kültürünün tanıtımının ne denli önemli olduğu âşikârdır. Dil öğretiminde kullanılan materyallerin başında ders kitapları gelmektedir. Ders kitaplarının eğitimin temel kaynaklarından olduğu düşünülmektedir. Gerek maliyet gerekse ulaşılabilirlik açısından ders kitapları yadsınamaz bir öneme sahiptir. Ders kitapları, içerisinde hedef seviyeye uygun olarak hedef dilin kültürel öğelerini içermektedir.

Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setlerinin C1 düzeyindeki ders kitaplarının içerisinde yer alan metinler, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde (CEF, 2001) belirlenmiş olan yabancı dil ders kitaplarında kültüre ait unsurlara göre incelenmiş, tema ve alt temalar ile uyumlu olabilecek olan örnekler tespit edilmiş, kitap içerisindeki kullanım sıklıkları tablolar hâlinde gösterilerek değerlendirilmiştir.

Alanyazın incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Bahse konu çalışmalar ders kitaplarına, ders kitaplarının düzeyine ve incelemenin yapılması için kullanılan ölçütlere göre değişiklik göstermektedir.

Mutlu ve Set (2020), Gazi Yabancılar İçin Türkçe ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Setlerinin C1 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan kültürel öğeleri bu çalışmadan farklı olarak Okur ve Keskin (2013) tarafından kullanılan Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Öğeler Ölçeği'ne göre incelemiştir. Bu çalışmaya paralel olarak kültürel öğelerin dağılımında bir denge olmadığı, en çok kullanılan kültürel ögenin Atasözleri ve Deyimler teması altında tespit edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ördek (2019), İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe Setlerinin B1 ve B2 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan kültürel öğeleri bu çalışmadan farklı olarak kendi belirlemiş olduğu ölçüte göre incelemiştir. Bu çalışmaya paralel olarak bahse konu setlerin B1 ve B2 düzeyindeki ders kitapları içerisinde kültürel öğelere sıkça yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Işıkoğlu (2019), Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin C1 düzeyindeki ders kitabında yer alan hedef kültüre yönelik metinlerdeki değerleri incelemiştir. Bu çalışmaya paralel olarak ders kitaplarında hedef kültürü yansıtan metinlerin her üniteye yeterli sayıda olduğu fakat metinlerde tespit edilen değerlerin sıklıkları konusunda eşit bir dağılım olmadığı sonucuna ulaşan Işıkoğlu (2019), seçilecek olan metinlerin hedef kültürü yansıtıcı nitelikte olması gerektiğini belirtmiştir.

Çiftçi (2019), Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan kültürel öğeleri bu çalışmadan farklı olarak Byram (Byram'dan aktaran Juan, 2010: 138) tarafından hazırlanan ölçüte göre incelemiş olması ve ders kitabının seviyesinin olmamasıdır. Yapmış olduğu inceleme neticesinde bahse konu ders kitabının kültür aktarımında yetersiz olduğu sonucuna ulaşan Çiftçi (2019); bu çalışmaya paralel olarak Türkçenin yabancı uyruklu öğrencilere öğretiminde kullanılan ders kitaplarında kültürel öğeler içeren metinlerin olması gerektiğini belirtmiştir.

Sayid Açıkgöz (2018), Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Seti'nin A1 ve A2 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan kültürel öğeleri bu çalışmadan farklı olarak Okur ve Keskin (2013) tarafından kullanılan Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Öğeler Ölçeği'ne göre incelemiştir. Yine bu çalışmadan farklı olarak bahse konu setin A1 ve A2 düzeyindeki ders kitapları içerisinde yer alan görsellerin Türk kültürünü yeterince yansıtmadığını belirten Saiy Açıkgöz (2018), buna ek olarak bahse konu ders kitaplarında Değerler ve Eğitim temasına da yeterince yer verilmediği sonucuna ulaşmıştır.

Özgat Tatan (2018), Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1 ve A2 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan kültürel öğeleri bu çalışmadan farklı olarak Okur ve Keskin (2013) tarafından kullanılan Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Öğeler Ölçeği'ne göre incelemiştir. Bu çalışmaya paralel olarak bahse konu setin A1 ve A2 düzeyindeki ders kitaplarında çalışmamızda da belirtmiş olduğumuz Değerler ve Eğitim adlı tema ile uyumlu olan çok sayıda kültürel ögenin yer aldığı, diğer temaların ise farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

İşcan ve Yassıtaş (2018), Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin B1 ve B2 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan kültürel öğeleri bu çalışmadan farklı olarak Okur ve Keskin (2013) tarafından kullanılan Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Öğeler Ölçeği'ne göre incelemiştir. Bu çalışmaya paralel olarak Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin içerisinde birçok kültürel ögenin farklı yönleriyle

sunulduğu ve Türk kültürünün aktarılması açısından yeterli içeriğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Erdal, Dağdeviren, Gökhan, Şen ve Şenay (2018), Yedi İklim Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setlerinin A2 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan kültürel öğeleri tespit etmiştir. Bu çalışmaya paralel olarak incelenen ders kitaplarında yemek kültürüne gerekli önemin verildiğini belirten Erdal ve diğerleri (2018), buna ek olarak bahse konu kitaplarda Türkler için önemli olan şahsiyetlerden çok sık bahsedildiği sonucuna ulaşmıştır.

Barcın (2018), Altın Köprü Türkçe Öğretim Seti'nin B1 düzeyindeki ders kitabında yer alan atasözü ve deyimlerdeki kültürel aktarıma göre incelemiştir. Bu çalışmadan farklı olarak çalışmasında yabancılara Türkçe öğretiminden ziyade Türk soylulara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitabını inceleyen Barcın (2018); bu çalışmaya paralel olarak Altın Köprü Türkçe Öğretim Seti'nin B1 düzeyindeki ders kitabında atasözleri ve deyimlerin yeterli sayıda kullanıldığı sonucuna ulaşarak Türkçenin gerek Türk soylulara gerekse yabancılara öğretimi için hazırlanmış olan ders kitaplarında halk kültüründen birer parça taşıyan atasözleri ve deyimlerin kullanımının önemli olduğunu belirtmiştir.

Kalenderoğlu (2015), İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe Setlerinin A1 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan kültürel öğeleri bu çalışmaya paralel olarak Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde (CEFR, 2001; MEB, 2009) belirlenmiş olan yabancı dil ders kitaplarında kültüre ait unsurlara göre incelemiştir. Bu çalışmadan farklı olarak bahse konu setlerin A1 düzeyindeki ders kitaplarında kültürel unsurlara rastlamadığı sonucuna ulaşan Kalenderoğlu (2015), buna sebep olarak temel düzey için seçilmiş olan metinlerdeki kelime sayılarının oldukça sınırlı olmasını göstermiştir.

Ertuğrul (2015), Gazi Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setlerinin A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan kültürel öğeleri bu çalışmaya paralel olarak Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nden (CEFR, 2001; MEB, 2009) hareketle geliştirmiş olduğu ölçüte göre incelemiştir. Bu çalışmadan farklı olarak Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nin A1, A2, B1 ve B2 düzeyindeki ders kitaplarında Atasözleri ve Deyimler kültürel öğesine yeterli sayıda yer verilmediği sonucuna ulaşan Ertuğrul (2015);

bu çalışmaya paralel olarak Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nin Türk kültürünü yansıttığını belirtmiştir.

Okur ve Keskin (2013), İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nin A1, A2, B1 ve B2 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan kültürel öğeleri bu çalışmadan farklı olarak kendi hazırlamış oldukları Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Ögeler Ölçeği'ne göre incelemiştir. Bu çalışmadan farklı olarak A1 ve A2 düzeyindeki ders kitaplarında kültürel öğelere az sayıda yer verildiğini belirten Okur ve Keskin (2013), B1 ve B2 düzeyindeki ders kitaplarında A1 ve A2 ders kitaplarına göre daha fazla kültürel öğelere yer verilmesine rağmen daha fazla yararlanılması gerektiğini belirtmiştir.

Demir ve Açık'ın (2011) kültürel öğelerin hangi ölçüte göre incelendiğini belirtmedikleri çalışmalarında Orhun, Hitit ve Gökkuşığı Dil Öğretim Setlerindeki ders kitaplarındaki kültür aktarımı incelenmiştir. Bu çalışmaya yakın bir sonuç olarak gelenek ve görenekler kültürel ögesinin Orhun Dil Öğretim Seti'nde Hitit ve Gökkuşığı Dil Öğretim Setlerine göre daha fazla değinildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Şimşek (2011), Gazi Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setlerinin A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan okuma metinleri üzerine yapmış olduğu çalışmada bu çalışmadan farklı olarak bahse konu ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinde Türk kültürüne ait unsurların, Türk tarihinin ve Türkiye ile ilgili bilgilerin az sayıda verildiği sonucuna ulaşılan Şimşek (2011); bu çalışmaya paralel olarak ders kitapları içerisindeki okuma metinleri arasında farklı kültürel öğeleri barındıran metinlere yer verildiğini belirtmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmakta olan Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinin C1 düzeyindeki ders kitaplarındaki kültürel değerlerin aktarımını incelemeye yönelik sonuçlara ve bu alandaki uygulayıcılar ile araştırmacılara yönelik öneriler yer almaktadır.

6.1 Sonuç

Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmakta olan Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinin C1 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan metinler kültürel değerlerin aktarımı açısından incelenmiştir. Bahse konu ders kitaplarının bu çalışma için örneklem olarak kullanılma sebebi, kitapların Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde belirlenmiş olan yabancı dil ders kitaplarında kültüre ait unsurlara uygun olarak tasarlanmış olduğu görüşüdür. Yapılan incelemeler neticesinde hem ders kitaplarındaki kültürel öğeler tespit edilmiş hem de ders kitaplarının Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde belirlenmiş olan yabancı dil ders kitaplarında kültüre ait unsurların ne derece yer aldığı belirlenmiştir.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yapılan incelemeler neticesinde toplamda 39 kod ve bu kodların içeriğini oluşturan 212 frekans tespit edilmiştir. Tespit edilen kod ve frekansların ünitelere göre dağılımı şu şekildedir:

- Günlük Yaşam kültürel ögesinin 5 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerin her biri ile uyumlu olabilecek olan kodlar tespit edilmiştir. Bahse konu 5 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 6 kod ve 10 frekans olduğu belirlenmiştir.
- Yaşam Şartları kültürel ögesinin 4 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerden “Barınma Olanakları” ve “Sosyal Yardım Düzenlemeleri” alt ögeleri ile ilişkili herhangi bir kod tespit edilememiştir. Geriye kalan 2 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 3 kod ve 9 frekans olduğu ortaya çıkmıştır.
- Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin 5 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerden “Toplumdaki Sınıflar Arasındaki İlişki”, “Nesiller Arasındaki İlişki” ve “Dinî, Siyasi ve Komşuluk İlişkileri” alt ögeleri ile ilişkili herhangi bir kod tespit edilememiştir. Geriye kalan 2 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 5 kod ve 19 frekans olduğu görülmüştür.

- Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin 7 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerin her biri ile uyumlu olabilecek olan kodlar tespit edilmiştir. Bahse konu 7 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 13 kod ve 147 frekans olduğu belirlenmiştir.
- Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin 5 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerden “Misafir Olma ve Ağırlama” alt ögesi ile ilişkili herhangi bir kod tespit edilememiştir. Geriye kalan 4 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 7 kod ve 14 frekans olduğu ortaya çıkmıştır.
- Törenselle Davranışlar kültürel ögesinin 4 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerden “Doğum, Evlilik, Ölüm” alt ögesi ile ilişkili herhangi bir kod tespit edilememiştir. Geriye kalan 3 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 5 kod ve 13 frekans olduğu görülmüştür.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’nda yapılan incelemeler neticesinde toplamda 42 kod ve bu kodların içeriğini oluşturan 100 frekans tespit edilmiştir. Tespit edilen kod ve frekansların ünitelere göre dağılımı şu şekildedir:

- Günlük Yaşam kültürel ögesinin 5 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerden “Yemek Zamanları, Sofra Âdabı” ve “Hayat Tarzı” alt ögeleri ile ilişkili herhangi bir kod tespit edilememiştir. Geriye kalan 3 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 5 kod ve 5 frekans olduğu belirlenmiştir.
- Yaşam Şartları kültürel ögesinin 4 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerden “Barınma Olanakları” ve “Sosyal Yardım Düzenlemeleri” alt ögeleri ile ilişkili herhangi bir kod tespit edilememiştir. Geriye kalan 2 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 3 kod ve 3 frekans olduğu ortaya çıkmıştır.
- Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin 5 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerden “Kadın-Erkek İlişkileri” alt ögesi ile ilişkili herhangi bir kod tespit edilememiştir. Geriye kalan 4 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 7 kod ve 8 frekans olduğu görülmüştür.
- Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin 7 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerin her biri ile uyumlu olabilecek olan kodlar tespit edilmiştir. Bahse konu 7 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 17 kod ve 56 frekans olduğu belirlenmiştir.
- Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin 5 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerden “Dini ve Millî Bayramlar” alt ögesi ile ilişkili herhangi bir kod

tespit edilememiştir. Geriye kalan 4 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 5 kod ve 7 frekans olduğu ortaya çıkmıştır.

- Törenselle Davranışlar kültürel ögesinin 4 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerin her biri ile uyumlu olabilecek olan kodlar tespit edilmiştir. Bahse konu 4 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 5 kod ve 21 frekans olduğu görülmüştür.

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı'nda yapılan incelemeler neticesinde toplamda 54 kod ve bu kodların içeriğini oluşturan 267 frekans tespit edilmiştir.

Tespit edilen kod ve frekansların ünitelere göre dağılımı şu şekildedir:

- Günlük Yaşam kültürel ögesinin 5 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerden “Yemek Zamanları, Sofra Âdabı”, “Hayat Tarzı”, “Boş Zamanlarda Yapılan Aktiviteler” ve “Sosyal Medya Kullanımı” alt ögeleri ile ilişkili herhangi bir kod tespit edilememiştir. Geriye kalan “Yiyecek, İçecek, Giyecek” alt ögesi ile uyumlu olabilecek olan 4 kod ve 17 frekans olduğu belirlenmiştir.
- Yaşam Şartları kültürel ögesinin 4 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerden “Meslekler, İş Görüşmeleri ve Çalışma Saatleri” ve “Sosyal Yardım Düzenlemeleri” alt ögeleri ile ilişkili herhangi bir kod tespit edilememiştir. Geriye kalan 2 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 5 kod ve 6 frekans olduğu ortaya çıkmıştır.
- Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesinin 5 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerden “Aile Bireyleri Arasındaki İlişki” ve “Nesiller Arasındaki İlişki” alt ögeleri ile ilişkili herhangi bir kod tespit edilememiştir. Geriye kalan 3 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 5 kod ve 5 frekans olduğu görülmüştür.
- Değerler ve Eğitim kültürel ögesinin 7 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerin her biri ile uyumlu olabilecek olan kodlar tespit edilmiştir. Bahse konu 7 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 25 kod ve 206 frekans olduğu belirlenmiştir.
- Toplumsal Âdetler kültürel ögesinin 5 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerden “Dinî ve Millî Bayramlar” alt ögesi ile ilişkili herhangi bir kod tespit edilememiştir. Geriye kalan 4 alt öge ile uyumlu olabilecek olan 6 kod ve 13 frekans olduğu ortaya çıkmıştır.

- Törens l Davranışlar kültürel ögesinin 4 alt ögesi yer almaktadır. Bu alt ögelerin her biri ile uyumlu olabilecek olan kodlar tespit edilmiştir. Bahse konu 4 alt  ge ile uyumlu olabilecek olan 9 kod ve 20 frekans olduğu g r lm ştir.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe  ğretim Setlerinin C1 düzeyindeki ders kitapları, kültürel değerlerin aktarımı açısından incelenmiş ve inceleme neticesinde genel olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları genel olarak karşılaştırıldığında 54 kod ve 267 frekans ile Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı en fazla kültürel ögenin yer aldığı kitap olmuştur.
- Günlük Yaşam kültürel ögesi ile ilgili yapılmış olan tespitlerden hareketle 6 kod ile Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı en fazla kod tespit edilen ders kitabı olurken; 17 frekans ile Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı en fazla kültürel ögenin yer aldığı kitap olmuştur.
- Yaşam şartları kültürel ögesi ile ilgili yapılmış olan tespitlerden hareketle 5 kod ile Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı en fazla kod tespit edilen ders kitabı olurken; 9 frekans ile Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı en fazla kültürel ögenin yer aldığı kitap olmuştur.
- Kişiler Arası İlişkiler kültürel ögesi ile ilgili yapılmış olan tespitlerden hareketle 7 kod ile İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı en fazla kod tespit edilen ders kitabı olurken; 19 frekans ile Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı en fazla kültürel ögenin yer aldığı kitap olmuştur.
- Değerler ve Eğitim kültürel ögesi ile ilgili yapılmış olan tespitlerden hareketle 25 kod ve 206 frekans ile Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı en fazla kod ve kültürel ögenin yer aldığı kitap olmuştur.
- Toplumsal  detler kültürel ögesi ile ilgili yapılmış olan tespitlerden hareketle 7 kod ve 14 frekans ile İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı en fazla kod ve kültürel ögenin yer aldığı kitap olmuştur.
- T rens l Davranışlar kültürel ögesi ile ilgili yapılmış olan tespitlerden hareketle 9 kod ile Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı en fazla kod tespit

edilen ders kitabı olurken; 21 frekans ile İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı en fazla kültürel ögenin yer aldığı kitap olmuştur.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinin C1 düzeyindeki ders kitapları, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde belirlenmiş olan yabancı dil ders kitaplarında kültüre ait unsurlara uygunluğu açı incelendiğinde şu eksikler ortaya çıkmıştır:

- Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan alt ögelerden “Barınma Olanakları”, “Sosyal Yardım Düzenlemeleri”, “Toplumdaki Sınıflar Arasındaki İlişki”, “Nesiller Arasındaki İlişki”, “Dini, Siyasi ve Komşuluk İlişkileri”, “Misafir Olma ve Ağırlama” ve “Doğum, Evlilik, Ölüm” alt ögeleri ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir kültürel ögeye rastlanmamıştır.
- İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan alt ögelerden “Yemek Zamanları, Sofra Âdabı”, “Hayat Tarzı”, “Barınma Olanakları”, “Sosyal Yardım Düzenlemeleri”, “Kadın-Erkek İlişkileri” ve “Dinî ve Millî Bayramlar” alt ögeleri ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir kültürel ögeye rastlanmamıştır.
- Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan alt ögelerden “Yemek Zamanları, Sofra Âdabı”, “Hayat Tarzı”, “Boş Zamanlarda Yapılan Aktiviteler”, “Sosyal Medya Kullanımı”, “Meslekler, İş Görüşmeleri ve Çalışma Saatleri” “Sosyal Yardım Düzenlemeleri”, “Aile Bireyleri Arasındaki İlişki”, “Nesiller Arasındaki İlişki” ve “Dinî ve Millî Bayramlar” alt ögeleri ile uyumlu olabilecek olan herhangi bir kültürel ögeye rastlanmamıştır.

6.2 Öneriler

Bu bölümde yapılan araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle uygulayıcılara ve araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanacak olan ders kitaplarının hazırlayıcılarına şu önerilerde bulunulabilir:

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak olan ders kitaplarında Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde belirlenmiş olan seviyelere uygun olmak koşuluyla kültürel unsurlara daha fazla yer verilebilir.
- Ders kitaplarında yer alacak olan metin, görsel ve etkinliklerde kültürel ögelerin dengeli bir şekilde dağıtılmasına özen gösterilebilir.

- Ders kitapları hazırlanırken öğrencilerin dil öğrenme hedefleri, hazırbulunuşluk seviyeleri ve ihtiyaçları dikkate alınabilir.
- Ders kitaplarında hedef kültüre ilişkin metin, görsel ve etkinliklere ek olarak farklı kültürel unsurlar da yer alabilir.
- Ders kitaplarında dört temel beceriye yönelik kültürel etkinliklere yer verilebilir.
- Ders kitaplarında özel olarak seçilmiş edebî metinlere yer verilerek öğrencinin metni anlayabilmesi, yorumlayabilmesi ve metindeki bakış açısı ile bakabilmesi sağlanabilir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde araştırma yapacak olan araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir:

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde seviyelere uygun olmak koşuluyla kültür aktarımını ölçecek olan bir ölçüt geliştirilebilir.
- Daha kesin bir sonuç alabilmek için yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmakta olan ders kitaplarının her seviyesine uygun olarak kültürel değerlerin aktarımı üzerine bir çalışma yapılabilir.
- Ders kitaplarında hedef kültüre ve farklı kültürlere ait öğelerin bulunması üzerine bir çalışma yapılabilir.
- Ders kitaplarındaki görseller ile kültürel değerler arasındaki ilişki üzerine bir araştırma yapılabilir.
- Ders kitaplarında kültürel öğelerin bulunması ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurulabilir.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan öğretim setlerinin çalışma kitaplarında kültürel öğelere yer verilme sıklığı üzerine bir araştırma yapılabilir.
- Bu çalışmanın bir benzeri yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları ile yabancı dil olarak İngilizce/Arapça/Almanca/Fransızca gibi dillerin öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki kültürel öğeler, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde belirlenmiş olan ölçüte göre incelenebilir.

7. KAYNAKLAR

(Bu tez çalışmasında APA 7th Edition atıf sistemi kullanılmıştır.)

- Açık, F. (2008, Mart). *Türkiyede yabancılara Türkçe öğretirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri.*
- Açıkgöz Sayid, E. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yeni hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı: (A1-A2 düzeyi)* [Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Akarsu, B. (1998). *Dil-kültür bağlantısı*. Konya: İnkılâp Kitabevi.
- Akbulut, S. & Yaylı, D. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi A1-A2 Düzeyi Ders Kitapları Üzerine Bir İzence Çalışması. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(9), 35-46.
- Aksan, D. (1975). Ana Dili. *Türk Dili Dergisi*, 31(285), 423-434.
- Aksan, D. (1995). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dil bilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Akyüz, Y. (1989). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Arslan, M. & Adem, E. (2010). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Görsel ve İşitsel Araçların Etkin Kullanımı. *Dil Dergisi*, (147), 63-86.
- Aslan, Y. (2007, Kasım). *Yabancı dil eğitiminde dikkat edilmesi gereken noktalar. Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi'nde sunulan bildiri.*
- Avcı, Y. (2002, Haziran). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin kültür ve yöntem boyutu. I. Uluslararası Truva-Çanakkale Dil Eğitimi ve Okul Gelişimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri.*
- Barcın, S. (2018). Türk Soylulara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarım Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Kullanımı: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitabı (B1 seviyesi). *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3(2), 1-16.
- Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 19-30.
- Barın, E. (2004). Türk Soylulara Türkiye Türkçesinin Öğretiminde Deyimler ve Atasözlerinin Önemi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (1), 22-26.
- Bozkurt, F. (2005). *Türklerin dili*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Bölükbaş, F. & Keskin, F. (2010). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi. *Turkish Studie*, 4(5), 221-235.
- Brooks, N. (1986). Culture In The Classroom in J.M. Valdes (Ed.), *Culture Bound*, (123-129. ss.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Council of Europe (2001). Common European Framework Of Reference For Languages: Learning, Teaching, Assessment. Cambridge: Press Syndicate of the University of Cambridge.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Londra: Pearson.
- Çiftçi, E. (2019, Ekim). *Türkçenin ikinci dil olarak öğretiminde kullanılan "yabancı uyruklu öğrenciler için Türkçe" kitabında kültür aktarımı. XI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu'nda sunulan bildiri.*

- De Saussure, F. (1980). *Genel dilbilim dersleri I*. Ankara: TDK Yayınları.
- Demir, A. & Açık, D. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak ğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken zellikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 1(30), 51-72
- Demir, D. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe ğretim Kitaplarının Kültürel İçeriği. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 53-62
- Demirel, . (2003). *Yabancı dil ğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demircan, M (1990). *Yabancı dil ğretim yöntemleri*. Bursa: Ekin Eğitim Yayınları.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Eliot, T. S. & Kantarcıoğlu, S. (1981). *Kültür zerine düşünceler* (Vol. 6). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- Erdal, K., Dağdeviren, İ., Gökhan, O., şen, H. H. & şenay, E. (2018). Yabancılar Türkçe ğretimi Ders Kitaplarında Kültürel geler (A2 düzeyi). *Trk Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 12, 11-23.
- Erdem, E. (2012). *Bizimki Türkçe sevdası*. İstanbul: Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği Yayınları.
- Ergin, M. (1972). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Ergin, M. (1994). *niversiteler İçin Türk Dili*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Ertuğrul, M. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçenin ğretiminde kullanılan kitaplarda kültür aktarımı* [Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Fink, C. & Mairitsch, B. (2003). Culturel Awareness in Hanak, M & Newby, H., D. (Ed.), *Second Language Acquisition: The Interface Between Theory and Practice*, (65-69, 48-52. ss.).
- Göçer, A. (2012). Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi zerine. *Türk Dili*, 1(729), 50-57.
- Göğüş. B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. İstanbul: Gl Yayınevi.
- Gökalp, Z. (2001). *Türkçülüğün esasları*. Konya: İnkılâp Kitabevi.
- Gülensoy, T. (2000). *Türkçe el kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Güneş, K. (2019). *Yabancılar Türkçe ğretimi ders kitapları ile yabancı dil olarak İngilizce ğretimi ders kitaplarının tema ve tema içeriğindeki sözcükler açısından karşılaştırılması* [Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Güvenç, B. (2002). *Kültürün abc'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Güzel, A. & Barın, E. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe ğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hengirmen, M. (1993). Türkçenin Yabancı Dil Olarak ğretimi. *Ankara Tmer Dil Dergisi*, 1(10), 5-9.
- Hosseini, Z. (1997). Methodology: Teaching English as a Foreign Language. *Modern Journal of Language Teaching Methods*, 2(9), 110-120.
- İşikoğlu, D. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe ğretimi C1 Ders Kitaplarında Hedef Kültüre Yönelik Metinlerde Değerler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (64), 553-562.
- İltar, L. (2020). Dil Edinimi, Dil ğrenimi/ğretimi ve Dil Eğitimi zerine Tartışmalar. Boylu, E. & İltar, L. (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe ğretimi Politika, Program, Yöntem ve ğretim İçinde* (10. ss.). Ankara: Pegem Akademi.

- İşcan, A. (2018). Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihçesi. A. Şahin, (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler İçinde* (363-388. ss.). Ankara: Pegem Akademi.
- İşcan, A. & Yassıtış, T. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 düzeyi). *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3(1), 47-66.
- Kafesoğlu, İ. (1984). Milli Kültür-Siyaset İlişkisi. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, (4), 1.
- Kalenderoğlu, İ. (2015). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Temel Düzey (A1,A2) Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(12), 73-83.
- Kaplan, M. (2012). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Kırkkılıç, A. & Sevim, O. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türk Kültür ve Edebiyatının Yeri. A. Şahin, (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler İçinde* (363-388. ss.). Ankara: Pegem Akademi.
- Koç, N. (1998), Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı, *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*, 190, 160.
- Kolaç, E. (2003). İlköğretim Dördüncü Sınıf Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 105-137.
- Korkmaz, Z. (2005). *Türk dili ve kompozisyon*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Meriç, C. (2016). *Kültürden irfana*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mutlu, H. H. & Set, G. (2020). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan C1 Seviye Ders Kitaplarındaki Kültür Unsurlarının İncelenmesi (Gazi Yabancılar İçin Türkçe – İstanbul Yabancılar İçin Türkçe). *Dil Dergisi*, 1(171), 91-108.
- O’Leary, Z. (2017). *The essential guide to doing your research project*. New York: SAGE Publications Inc.
- Okur, A. & Keskin, F. (2013). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği. *International Journal of Social Science*, 6(2), 1619-1640.
- Ördek, F. (2019). *Yabancılar için Türkçe istanbul (istanbul turkish for foreigners course book) ve yedi iklim orta seviye ders kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi* [Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Pehlivan, F. (2007). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürlerarası etkileşim odaklı yaklaşım uyarınca metin çalışmaları* [İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Schiller. (1943). *İnsanın estetik terbiyesi üzerine mektuplar*. Ankara: Maarif Matbaası.
- Skutnabb-Kangas, T. (2000). Linguistic Human Rights and Teachers of English in J.K. Hall & Eggington (Ed.), *The Sociopolitics of English Language Teaching*. (22-44. ss.), Clevedon Multilingual Matters.
- Şimşek, P. (2011). *Yabancılar Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı kitaplar*. [Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].

- Şimşek, R. & Erdem, İ. (2020). Subliminal Bir Güç Göstergesi: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ders Kitapları. *Söylem Filoloji Dergisi*, 5(1), 252-277.
- Songül, S. (1991). Hedef Kültürün Aktarılmasının Amaçları ve Öğretim Teknikleri. *Dil Öğretim Dergisi*, (8), 3-18.
- Tatan Özgat, O. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi iklim Türkçe öğretim seti örneği (a1-a2 düzeyi)* [Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Tomalin, B. & Stempleski, S. (1993). *Cultural awareness*. Oxford: Oxford University Pres.
- Toparlı, R. Çöğrenli, S.M. & Yanık, N. H. (1999). *El-Kavaninü 'l-küllîye li, zabti 'l-lügati 't-türkiye*. Ankara: TDK Yayınları.
- Topbaş, S. (2003). İletişim, Dil, Konuşma: Temel Kavramlar Çocukta Dil ve Kavram Gelişimi. S. Topbaş (Ed.), *Dil ve Kavram Gelişimi* İçinde (1-22. ss.). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Topçu, N. (1970). *Kültür ve medeniyet*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Türkçe Sözlük, (1945). *TDK*. İstanbul: Cumhuriyet Basımevi.
- Türkçe Sözlük, (2011). *TDK*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ülker, N. (2007). *Hitit ders kitapları örneğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı sürecine çözümleyici ve değerlendirci bir bakış* [İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Ünalın, Ş. (2004). *Dil ve kültür*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yağmur Şahin, E., & Koçbey, Pınar. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitapları. A. Şahin, (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* İçinde (363-388. ss.). Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, M. (2017). *Kültürel etkileşim bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. İstanbul: Hiper Yayın.